

**ПОЉОПРИВРЕДНА СТРУЧНА
СЛУЖБА • Сремска Митровица •**
Светог Димитрија 22

Limagrain d.o.o.

21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
www.limagrain.rs

**Seme
rađa
profit**

**hrana
produkt**

hrana bez mana!

www.hranaprodukt.com
Tel: 022/650-027, 650-033

SREMSKA Godina IV • Broj 75 • 13. novembar 2015. • cena 40 dinara

**сремске
нобине**

POLJOPRIVREDA

PRIRODNO

Foto: S. Nikšić

Iz čistog hobija i ljubavi Miloš Radosavljević Muški se već čitavu deceniju intenzivno bavi uzgojem svinja na salašu nedaleko od grada, ali na pristojnoj udaljenosti od gradske vreve i smogom zagađenog vazduha. Muški ne spada u kategoriju savremenih farmera koji na svako malo štancuju svinje u celo ili u polutkama. U njegovom načinu tova svinja ne postoje raznorazni premiksi, vitamini i sveprisutna moderna hemija za brzi tov. **Z. Z.**
Strana 20.

U OVOM BROJU

U POSETI GRUJIĆIMA IZ VOJKE:
**Od njive do finalnog
proizvoda** Strana 5.

**KORIŠĆENJE
POLJOPRIVREDNOG
ZEMLJIŠTA U SREMSKOJ
MITROVICI:**

Razrešene nejasnoće
Strana 7.

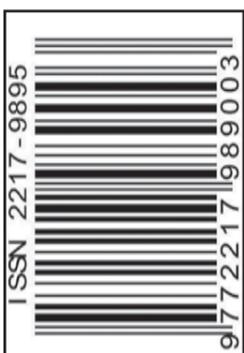
SREMCI O PRIČAMA DA SU PRERAĐEVINE ŠTETNE

Ne odričemo se pušnice!

Kao grom iz vedra neba stigla je vest SZO da su šunka, slanina i domaće kobasice kancerogeni. Ovu informaciju Evropljani, verovatno, ozbiljno prihvataju, ali ne i Sremci koji sitno broji do perioda zabijački.

Strane 10 – 11.

SMS MALI OGLASI
063/8526-021

KAKO TROŠIMO OGREVNO DRVO:

**Neracionalna
potrošnja**

Strana 8.

**produktna berza ad
novi sad**

"Produktna berza"AD, Novi Sad, Bulevar oslobođenja 5
Tel: 021/442-935, fax: 021/442-931, 443-457, 442-932
E-mail: nsberza@eunet.rs, www.proberza.co.rs

od 2.11. do 6.11. 2015.

**Stanje na tržištu
žitarica**

**Dešavanja
na svetskim
berzama**

Mogući protesti?

Pokrajinska vlada saopštila je u utorak da se izričito protivi prodaji državnog poljoprivrednog zemljišta, te da zato insistira na povlačenju Zakona o poljoprivrednom zemljištu iz procedure u Skupštini Srbije.

- Radi se o otuđenju nacionalnog resursa i zločinu nad ljudima koji od zemljišta žive", izjavio je predsednik pokrajinske Vlade Bojan Pajtić na vanrednoj konferenciji za novinare u Novom Sadu.

Pokrajina će upotrebiti sva institucionalna i vaninstitucionalna sredstva da se povuče ovaj Zakon. Ukoliko ne bude povučen, kažu u Banovini, slede amandmani iz Skupštine Vojvodine.

Predloga izmena i dopuna Zakona o poljoprivrednom zemljištu nedavno je usvojila Vlada Srbije, a njime se uvodi mogućnost prodaje državnog poljoprivrednog zemljišta i davanje u zakup na 30 godina.

Pajtić je na konferenciji za novinare dodao da će, ukoliko Predlog zakona ne bude povučen iz procedure i ukoliko institucionalna sredstva ne urode plodom, pozvati građane na proteste.

U obraćanju novinarima zajedno sa potpredsednikom Pokrajinske vlade i sekretarom za poljoprivredu Branislavom Bogaroškim, kao i sa još sedam pokrajinskih sekretara, Pajtić je ocenio da će taj predloženi zakon "iz temelja izmeniti i uništiti vojvođanski i srpski agrar ukoliko bude donet u predloženoj formi".

Pajtić je naglasio da se Pokrajinska vlada protivi prodaji državnog zemljišta bilo strancima ili domaćim tajkunima, kao i davanje tog zemljišta na višegodišnji zakup jer je to, kako je rekao, "neobnovljivi razvojni resurs ove zemlje" i dodao da će zbog toga kategorički insistirati na povlačenju tog predloga iz skupštinske procedure.

On je naveo da se predloženim zakonskim izmenama uvodi institut prava prvenstva zakupa zemljišta na 30 godina, odnosno da će se državno zemljište davati pravnim licima što znači, kako je rekao, tajkunima, a isključuje se mogućnost da tu zemlju

zakup individualni poljoprivrednici.

To znači, kako je rekao, da se u Srbiju uvodi feudalizacija na poljoprivrednom zemljištu, kao i da ono neće biti davano u zakup aukcijom ili licitacijom nego tako što će odgovorajuća komisija Ministarstva poljoprivrede usvojiti investicioni plan nekog pravnog lica i dati mu to zemljište.

"Samo što u zakonu nisu napisali imena tajkuna kojima će podeliti zemlju, odnosno tajkuna koji su bliski Vučićevom režimu", istakao je Pajtić.

Tim zakonom državno poljoprivredno preduzeće biće dovedeno u situaciju da se podeli, kako je rekao, "poslovnim partnerima Aleksandra

Vučića i ljudima iz njegovog neposrednog okruženja".

Pajtić je naveo da u Vojvodini danas ima oko 50.000 ljudi koji žive od zakupa poljoprivrednog zemljišta što znači da, kako je objasnio, ako se uvede zakup na 30 godina, generacije poljoprivrednika neće imati u tom slučaju od čega da žive.

On je pozvao stručnu javnost, kao i poljoprivrednike da se pobune protiv tako predloženog zakona o poljoprivrednom zemljištu jer, kako je rekao, ukoliko bude donet u Narodnoj skupštini onda više nema povratka.

Pajtić je naveo i to da će Pokrajinska vlada tim povodom predložiti

ti amandmane i uputiti ih Skupštini Vojvodine, a potom bi pokrajinski parlament te amandane uputio republičkoj skupštini.

Bogaroški je precizirao da se na osnovu zakonskog predloga državnog zemljište daje na 30 godina i to 30 odsto zemljišta u svakoj lokalnoj samoupravi i to "jednom pravnom licu" na osnovu direktornog dogovora sa komisijom Ministarstva poljoprivrede.

On je naveo i to da u predlogu nema niti jedne reči o otvaranju novih radnih mesta u agraru, novom zapošljavanju, kao i o investicijama po hektaru.

Bogaroški je rekao da oko 80 odsto zakupaca državnog zemljišta na teritoriji Vojvodine jesu fizička lica, odnosno, individualni poljoprivrednici, pa se na taj način "njima iz ruku izbija najbolji deo državne zemlje".

On je precizirao da u Pokrajini ima oko 450.000 hektara državnog zemljišta, od čega su 320.000 hektara oranice, a ostalo su utrine, pašnjaci i zemlja slabijeg kvaliteta.

To bi značilo, dodao je Bogaroški, da bi oko 150.000 hektara bilo dato u dugoročni zakup od 30 godina, da li domaćim tajkunima ili stranim investitorima, što kako je zaključio, nije toliko bitno.

Vlada Srbije 5. novembra usvojila je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu i uputila ga Skupštini Srbije na usvajanje.

S. P.

BEORAD • MINISTARSTVO: ZAKON NE OMOGUĆAVA PRODAJU ZEMLJE STRANCIMA

Samo oživljavanje proizvodnje

Po prvi put u istoriji, država je odlučila da deo svog poljoprivrednog zemljišta ponudi u otkup najugroženijoj grupi poljoprivrednika, malim proizvođačima

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine odbacilo je u utorak kritike izmena zakona o poljoprivrednom zemljištu i odlučno demantovalo tvrdnje da se njima predviđa prodaja poljoprivrednog zemljišta strancima. Isključivi cilj izmene zakona je stvaranje preduslova za ponovno pokretanje poljoprivredne proizvodnje, saopštilo je ministarstvo.

Od početka svog mandata, prioritet svih prioriteta Vlade Republike Srbije i Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine je najurgentnije moguće saniranje svih posledica katastrofalno vođene agrarne politike u prethodnih 15 godina, navodi se u saopštenju.

Povodom tvrdnji da izmenama zakona o poljoprivrednom zemljištu mali poljoprivrednici neće imati zemlju za obrađivanje, treba istaći da je oni već u velikoj meri nemaju, kaže se u saopštenju.

Kako se dodaje, dugogodišnjom korupcijom i nezakonitima na lokalnom nivou značajan deo najkvalitetnijeg zemljišta konstantno izdavan istim licima godinama unazad,

odnosno nije ni izdavan, već je ostajao navodno neizdanciran, da bi potom ta lica bespravno i uz prećutnu saglasnost nadležnih pojedinaca u lokalnim samoupravama, ulazila na polja i bez naknade ih obrađivala.

Novim izmenama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, neodgovorne lokalne samouprave će ubuduće ostati bez sredstava iz budžeta Republike Srbije, dok će se po prvi put uvesti kazne za uzurpatore, a nelegalni usevi biti uništeni, saopštilo je Ministarstvo.

U cilju obezbeđivanja velikih investicija, kao ključnog preduslova za brži razvoj agrara, izmene Zakona će obezbediti predvidljivo i pouzdano poslovno okruženje.

Po prvi put u istoriji, država je odlučila da deo svog poljoprivrednog zemljišta ponudi u otkup najugroženijoj grupi poljoprivrednika, malim proizvođačima. Svi koji u svom posedu imaju do 30 hektara, moći će da kupe na rate do 20 hektara državnog zemljišta na teritoriji jedinice lokalne samouprave na kojoj imaju prebivalište najmanje tri godine.

Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine u potpunosti demantuje netačne navode da se izmenama zakona poljoprivredno zemljište prodaje stranim pravnim i fizičkim licima. Prodaja zemljišta stranim pravnim i fizičkim licima je apsolutno zabranjena kako po važećem zakonu, tako i prema Nacrtu Zakona o izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu.

Novim izmenama Zakona će isključivo državljanima Republike Srbije koji su nosioci malog poljoprivrednog gazdinstva moći da kupe deo poljoprivrednog zemljišta.

Svaki put kada se učine napore u cilju uvođenja reda i iskorenjivanja hronične korupcije koja nije zaobišla ni sektor poljoprivrede i konačnog uspostavljanja pravednog sistema za sve, isti oni, koji su i odgovorni za takvo stanje svojim činjenjem ili nečinjenjem, se javljaju u ulozi sudije i daju sebi za pravo da komentarišu treba li ta borba Srbiji ili ne.

Pre početka procesa privatizacije, a koji je sproveden prethodnih 15 godina, u Srbiji je postojao i uspešno radio 91 poljoprivredni

kombinat i 108 poljoprivrednih dobara, od čega u Vojvodini 106 dobara i 36 kombinata. Danas nijedan kombinat, niti poljoprivredno dobro ne radi zbog katastrofalne agrarne politike Vlada do 2012. godine, podseća Ministarstvo.

Na taj način je oko 120.000 hektara završilo u rukama nekoliko pojedinaca, čime je država izgubila desetine miliona evra, a poljoprivredi Srbije je naneta nesaglediva i trajna šteta. Osim navedenog, direktna posledica privatizacije kombinata je i gašenje oko pola miliona radnih mesta koja su obezbeđivali,

uništena je visoko sofisticirana tehnologija, kao i stočni fond.

Takođe je ugašena kooperacija desetina hiljada stočara i na taj način je prekinuta ključna karika u lancu poljoprivredne proizvodnje i razvoja srpske ekonomije.

Poljoprivrednici nisu imali pravo učešća u privatizaciji, a upravo njihovim radom su podizani i kombinati i prerađivačka industrija. Na taj način su poljoprivredni proizvođači dovedeni u položaj građana drugog reda, dodaje se u saopštenju.

S. P.

SREMSKA
POLJOPRIVREDA

OSNIVAČ I IZDAVAČ: NIPD "Sremske novine" d.o.o. Sremska Mitrovica
• Trg vojvođanskih brigada broj 14/II • DIREKTOR: Dragan Đorđević

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: Živan Negoyanović
• DIREKTOR MARKETINGA: Zlatko Zrilić • TEHNIČKI UREDNIK: Marko Zrilić • REDAKCIJA: Svetlana Đaković, Miroslav Ninković, Marija Balabanović, Sanja Mihajlović, Stevo Lapčević, Mišan Mileusnić (fotoreporter), Gordana Majstorović • MARKETING: 063/8526-021
• ŠTAMPARIJA: DOO MAGYAR SZO KFT OJ Štamparije "Forum" Novi Sad • E-mail: poljoprivreda@sremskenovine.co.rs
TELEFON/FAX: 022/610-144 • RegistarSKI broj NV000659

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Библиотека Матице српске, Нови Сад

63(497.113)

Sremska poljoprivreda / glavni i odgovorni urednik Živan Negoyanović.
- God. 1, br. 1 (okt. 2012) - - Sremska Mitrovica: Sremske novine, 2012-. - Ilustr.; 46 cm

Dva puta mesečno.
ISSN 2217-9895
COBISS-SR-ID 273701127

Trgovinska revolucija

Srbija ima dovoljno obradivog i kvalitetnog zemljišta, modernu tehnologiju i znanje, ali da uprkos tome poljoprivreda nije konkurentna – U ukupnom prihodu prosečne evropske farme podsticaji utiču čak sa 40 odsto dok u Srbiji, nažalost, u nekim poljoprivrednim delatnostima subvencije uopšte ne postoje

Piše: **Branislav Gulan**

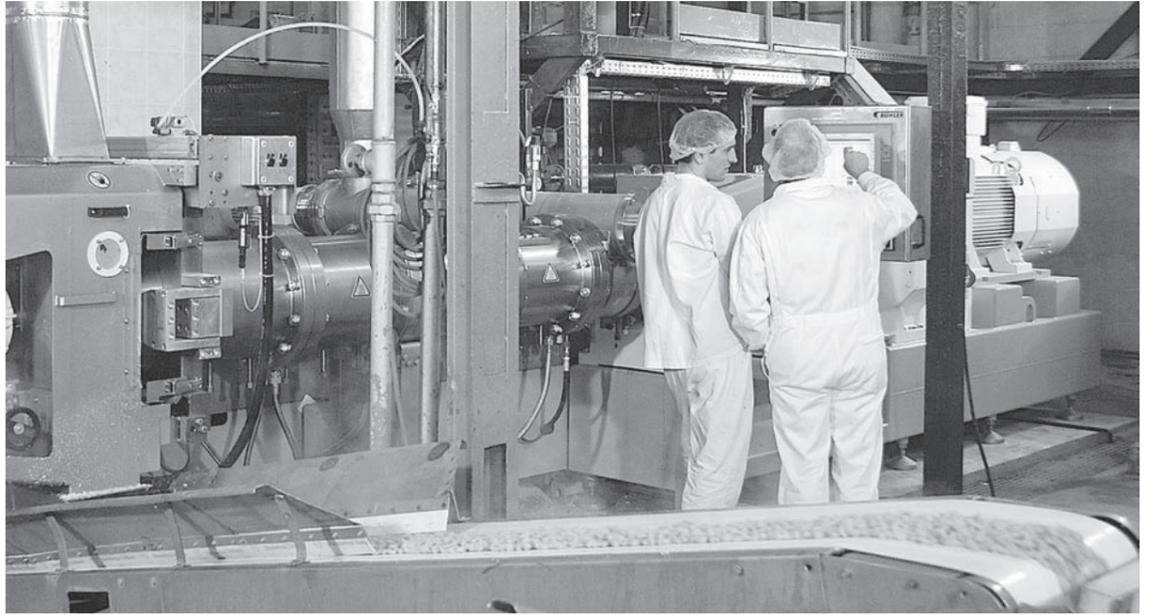
Državna sekretarka u ministarstvu trgovine, turizma i telekomunikacija **Vesna Kovač**, tvrdi da se cene u Srbiji slobodno formiraju, da ih određuje tržište, te da država ne može da interveniše, jer bi svaka intervencija izazvala kontra efekat. "Samo trgovački partneri formiraju konkurenciju, a država sa svoje strane treba da kontroliše da ne postoji zloupotreba ili dominantnog položaja ili ostvarivih stvari koje su zabranjene zakonom o zaštiti konkurencije", rekla je Kovač i dodala da je Komisija za zaštitu konkurencije ta koja prati zloupotrebu konkurencije. On je ocenila da postoji prostor za napredak u smislu konkurentnosti zbog toga što je Srbija, kako je rekla, zemlja u fazi umerene konkurencije. "Svi oni koji planiraju da investiraju u Srbiju, svi trgovački lanci koji planiraju da otvore svoje objekte, mogu da poboljšaju taj stepen konkurencije. I dobrodošli su, naravno", dodala je ona.

Prema mišljenju profesorke subotičkog Ekonomskog fakulteta **Tatjane Brankov** i u Srbiji je stigla trgovinska revolucija, odnosno trgovinska globalizacija. Osnivanjem Svetske trgovinske organizacije i liberalizacijom tržišta (1990. godine) počela je nova faza u sektoru maloprodaje. Trgovinska revolucija je promenila je institucionalno i organizaciono prehrambeni sistem zemalja u razvoju i tranziciji - usklađivanje standarda za kvalitet i zdravstvenu bezbednost hrane. Po rečima Tatjane Brankov prosečna srpska porodica troši 44 odsto mesečnih prihoda na hranu i nealkoholna pica, dok je prosek u EU 18 odsto. Nezvanično na tlu Srbije sivo tržište deluje sa 27 odsto, da su prisutne različite vrste prevara i korupcija i da se u trgovini na malo obrne oko tri milijar-

de evra godišnje. O razvijenosti trgovine na malo govore i sledeći podaci: na 10.000 stanovnika Srbija ima 42 kvadratna metra prostora, Hrvatska 184, Češka 280... Analize pokazuju da brza hrana postaje sve popularnija među mladom radno aktivnom populacijom. Inače, dve trećine tržišta trgovine na malo u Srbiji je u rukama stranih kompanija. Tržište je podeljeno, najvećim delom između Delhaize-Belgija (Maxi i Tempo) i Agrocór - Hrvatska (Idea, Roda, and Mercator). Maloprodaju čine i otali međunarodni lanci: Metro - Nemačka, Super Vero - Grčka i Intermex - Francuska. Tu su i domaći lanci Dis, Univerexport i Gomex. Tržište Srbije karakteriše neefikasan sistem tržišnih stabilizatora i neefikasan sistem robnih rezervi. Moramo konstatovati da supermarket revolucija do sada nije donela dovoljno benefita krajnjim potrošačima u Srbiji, rekla je Tatjana Brankov.

Atraktivne mere za jačanje konkurentnosti

Poljoprivrednicima u Srbiji (ima ih više od 628.000) na raspolaganju su vrlo atraktivne mere za jačanje konkurentnosti njihove proizvodnje, u prvom redu one koje se odnose na obnovu mehanizacije kao i nabavku odgovarajuće opreme, kaže šef Odseka za programiranje ruralnog razvoja pri Ministarstvu poljoprivrede **Aleksandar Bogunović**. Poljoprivrednicima su mere za jačanje konkurentnosti njihove proizvodnje, u prvom redu one koje se odnose na obnovu mehanizacije kao i nabavku odgovarajuće opreme. Radi ostvarivanja ključnih ciljeva Strategije poljoprivrede i ruralnog razvoja, donete 2014. godine,

"Viktorija grupa" ove godine investirala ukupno 11 miliona evra

resorno ministarstvo je izradilo nacionalne programe kojima je definisan niz mera za povećanje proizvodnje i unapređivanje konkurentnosti, rekao je Bogunović na skupu "Hrana za Evropu - Agroprireda Srbije u predpristupnom periodu". Urađen je istovremeno i IPARD program koji se odnosi na finansiranje domaćeg agrara sredstvima EU, namenjen, pre svega, podršci onih većih, odnosno ekonomski "jačih" poljoprivrednih proizvođača, objasnio je Bogunović. Glavne mere države za povećanje konkurentnosti domaćih proizvođača usmerene su na investicije u osnovna sredstva za rad u poljoprivrednim gazdinstvima i podeljene su na one za unapređenje proizvodnje mesa, mleka, voća, povrća i ostalih useva. Kada je reč o IPARD programu, tu su poljoprivrednim proizvođačima na raspolaganju ozbiljna finansijska sredstva, a "povraćaj sredstava može biti i do dva miliona evra ili 75 odsto po određenoj investiciji, u zavisnosti od vrste mere, korisnika i njihove lokacije", napomenuo je Bogunović. Ta vrsta podrške omogućuje izgradnju objekata u poljoprivredi, njihovo opremanje, nabavku mehanizacije, podizanje protivgradnih mreža u voćarstvu, nabavke staklenika, sistema za navodnjavanje i druge opreme. "Specifičnost tog IPARD programa je da omogućuje investiranje i u nabavku traktora, što ranije nije bilo dozvoljeno iz sredstava kojima EU finansira ruralni razvoj", istakao je on i napomenuo da se od ovog programskog ciklusa to prvi put dozvoljava ali

uz određene uslove. Na taj način proizvođači u Srbiji mogu da kupe traktor određene snage, u zavisnosti od veličine gazdinstva, "što je vrlo atraktivna podsticajna mera", rekao je Bogunović i dodao da se tim programom otvara između ostalog i mogućnost investiranja u nove izvore energije na većim farmama.

Nedostatak podsticaja koči konkurentnost

Srpska poljoprivreda nije konkurentna na evropskom tržištu, pre svega, zbog toga što nema odgovarajuće podsticaje, a uz to je i opterećena visokim kamatnim stopama na kredite, kaže generalni direktor kompanije "Global sid" **Saša Vitošević**. Učestvujući na dvodnevnom forumu u Subotici "Hrana za Evropu - Agroprireda Srbije u predpristupnom periodu", on je istakao da Srbija ima dovoljno obradivog i kvalitetnog zemljišta, modernu tehnologiju i znanje, ali da uprkos tome poljoprivreda nije konkurentna. Vitošević je rekao da u ukupnom prihodu prosečne evropske farme podsticaji utiču čak sa 40 odsto dok "u Srbiji, nažalost, u nekim poljoprivrednim delatnostima subvencije uopšte ne postoje". Navodeći kao primer svoju kompaniju "Global sid", koja se bavi organskom proizvodnjom mleka i mesa i najveći je pojedinačni proizvođač organskog mleka u Evropi, Vitošević je rekao da stočari u Srbiji imaju 2,6 puta manje podsticaje od svojih kolega u EU. "Istovremeno, imamo potpuno otvorene granice zbog primene Sporazuma o slobodnoj trgovini, tako da smo potpuno izloženi jakoj konkurenciji evropskih farmara i to je glavni razlog nekonkurentnosti domaćih proizvođača, na koji ne možemo da utičemo", rekao je on. Vitošević je naveo da su velike prepreke u jačanju konkurentnosti domaće poljoprivrede i kamatne stope, koje u Srbiji iznose od šest do osam odsto, dok su u EU između jedan i dva procenta. Treći bitan činilac, koji utiče na konkurentnost srpskog agrara jeste, kako tvrdi, nerealan kurs dinara, koji proizvođače u Srbiji čini dodatno nekonkurentnim, ukoliko žele da izvoze svoje proizvode. Vitošević je ocenio da su u takvim uslovima privredavanja srpskim poljoprivrednim proizvođačima "vezane ruke" i dodao da kompanija koju vodi ima savremenu tehnologiju, da je smanjila troškove proizvodnje koliko god je to moguće, a da opet posluje s gubitkom. "To na kraju rezultira padom proizvodnje, odnosno ceo sektor poljoprivrede ne raste", zaključio je Vitošević poručivši da poljoprivredni proizvođači žele da imaju iste uslove kao njihove kolege u okruženju.

"Viktorija grupa" ključni regionalni otkupljivač

Uprkos teškim uslovima u kojima posluje agroprireda Srbije "Viktorija grupa" uspešla je da izveze više od 50 odsto svojih proizvoda i da postane ključni regionalni otkupljivač poljoprivrednih proizvoda, rekao je direktor operacija u toj kompaniji **Nikola Vujačić**. "Viktorija grupa" je ključni regionalni otkupljivač. Uprkos teškim uslovima u kojima posluje agroprireda Srbije "Viktorija grupa" uspešla je da izveze više od 50 odsto svojih proizvoda i da postane ključni regionalni otkupljivač poljoprivrednih proizvoda, izjavio je direktor operacija u toj kompaniji Nikola Vujačić u Subotici na petom poljoprivrednom forumu. Dok su poljoprivredni proizvođači u našem okruženju izuzetno subvencionisani, podsticaji države našoj poljoprivredi su "veoma mali ili gotovo da ne postoje", što stvara velike teškoće agrarnom sektoru, upozorio je Vujačić. Učestvujući u diskusiji o efektima privatizacije i investicijama u domaćem agraru, on je naglasio da bi naša država trebalo da "pokuša da stvori jednake uslove za privredavanje poljoprivrednim proizvođačima u Srbiji sa onima u Hrvatskoj ili drugim zemljama", kako bi oni mogli da "ravnopravno stanu na crtu konkurenciji".

Vujačić je istakao da bi našim proizvođačima trebalo značajnije pomoći da bi oni, u vremenu kada ne postoje carinske barijere, mogli da uspešnije nastupaju na tržištu, sa onima čija je proizvodnja izuzetno subvencionisana. I u tako teškim uslovima "Viktorija grupa" je ove godine izvezla od 50 do 60 odsto svoje ukupne prodaje, a čak 70 procenata proizvoda svoje članice "Sojaproteina" iz Bečeja, rekao je Vujačić i dodao da takvi rezultati kompaniji otvaraju dobre mogućnosti za proširivanje kapaciteta i uvođenje novih tehnologija. Činjenica je da su poslednje godine "prilično posne" kada je reč o ozbiljnom investiranju u srpskoj poljoprivredi, rekao je Vujačić i dodao da je "Viktorija grupa", bez obzira na takvo okruženje, ove godine investirala ukupno 11 miliona evra. Te investicije usmerene su u prvom redu na povećanje kapaciteta u "Sojaproteinu" i na uvođenje novih tehnoloških procesa, u skladu sa svetskim trendovima u poljoprivrednom sektoru, naveo je Vujačić. On je napomenuo da je "Viktorija grupa" najveći otkupljivač soje i suncokreta i u Hrvatskoj, a značajno je prisutna i u otkupu poljoprivrednih proizvoda u Mađarskoj, Rumuniji i Bugarskoj. Ta kompanija svoje proizvode prodaje širom sveta, "od Japana do Čilea", naveo je Vujačić i dodao da "Viktorija grupa" izvozi u 50 zemalja, a u Evropi je "broj jedan" kad je reč o prodaji sojinih proteina, od industrije mleka i mesa, do komponenti za stočnu hranu.

(Nastaviće se)

Moderator dr Ivan Nikolic i Nikola Vujačić

Posledice loših zakona

Jedna od ključnih tema Poljoprivrednog foruma "Hrana za Evropu", održanog u Subotici od 15. do 17. oktobra, bilo je i pitanje čije će biti poljoprivredno zemljište, odnosno, kakve će posledice imati Zakon o izmenama i dopunama Zakona o poljoprivrednom zemljištu, ukoliko Nacrt koji je aktuelan bude usvojen. Prema podacima, 49 odsto državnog zemljišta nije izdato, a to je površina od oko 240.000 hektara. Inače, država tačno ni ne zna koliko ima zemljišta. Pominje se brojka od 490.000 pa sve do 600.000 hektara!? Zbog toga zakonodavac smatra da Zakon o poljoprivrednom zemljištu mora da se promeni. Po rečima prof. dr **Miladina Ševarlića**, predsednika Društva agrarnih ekonomista Srbije, Nacrt ovog zakona nije validan jer obuhvata samo državno zemljište, koje u procentima predstavlja svega jednu desetinu obradivog zemljišta u Srbiji. "Zakon predviđa besplatno

ustupanje zemljišta koje bi nakon nekog vremena prešlo u vlasništvo zakupaca". Toga ni u jednom pravnom sistemu nema, to je predsedan. Dalje, niko se i dalje ne bavi činjenicom da će prema SSP-u, 31. septembra 2017. godine državljanima EU biti dozvoljeno da kupuju zemljište u Srbiji, a ono je višestruko jeftinije nego u većini zemalja EU", rekao je Ševarlić. Jer, Hrvatska ima moratorijum na prodaju državnog zemljišta i daje ga u zakup na period od 50 godina. Mađarska je Ustavom zabranila prodaju državnog zemljišta. U Izraelu, na primer, 99,7 odsto zemljišta je u vlasništvu države, a daje se na zakup u trajanju od 49 godina. Po rečima **Miroslava Kiša**, predsednika Asocijacije poljoprivrednika Srbije, nedopustivo je što Nacrt zakona predviđa da se jednom investitoru može dodeliti čak 30 odsto zemljišta lokalne samouprave. "To je korak ka unazađivanju porodi-

čnih gazdinstava, njihovog statusa i konkurentnosti", kaže Kiš. "Zato je naša asocijacija predložila da se 200.000 hektara državnog zemljišta proda našim proizvođačima, maksimum 20 hektara svakom. Od novca koji bi država tom prodajom dobila, mogao bi se osnovati Fond za unapređivanje poljoprivrede u celoj zemlji", dodaje on. **Jasna Mastilović**, iz Instituta za prehrambene tehnologije u Novom Sadu, istakla je da ključno pitanje nije čije će biti poljoprivredno zemljište, već na koji način će se tom zemljom upravljati. Zajednički zaključak panelista je da bi na državnom nivou trebalo sačiniti Strategiju očuvanja poljoprivrednog zemljišta, u smislu da je zemlja neobnovljiv resurs koji se mora čuvati. Prethodnih decenija, angažovanje agronoma bilo je minimalno i poljoprivrednici su na svoju ruku tretirali i održavali zemlju, što je dovelo do smanjenja prinosa.

Glupi na molitve

Vlast molitvama nije verovala. Prilikom donošenja Zakona o agrarnoj reformi, tvrdilo se da su manastirska i crkvena imanja ne samo eksploatorska, nego i beskorisna za državu, koja će uzimanjem njihove svojine u svoje ruke daleko dogurati. Država nije daleko dogurala, ali je crkva stigla do prosjačkog štapa

Da krenemo od onog što je odavno završeno. Privremena narodna skupština Demokratske Federativne Jugoslavije, na svojoj sednici od 23. avgusta 1945. godine, usvojila je Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji. U 3. članu ovog akta stajalo je da će se oduzeti od sadašnjih vlasnika i preći u državne ruke pored drugih, i „zemljišni posedi crkava, manastira, verskih ustanova i svih zadužbina, svetovnih i verskih“. Istini za volju, u 8. članu ovog zakona pružena je mogućnost da se „bogomoljama, manastirima i verskim ustanovama mogu, prema mesnim uslovima, u svakom pojedinačnom slučaju ostaviti bašte, vinogradi, voćnjaci, njive, utrine i šume, najviše do pet hektara ukupne površine za održavanje, a ako su ove ustanove većeg istorijskog značaja, može im se ostaviti u vlasništvo najviše do dvadeset hektara obradive zemlje“.

Oni koji su ovlašćeni da izvrše „pojedinačnu“ procenu bili su, kako je poznato, još bezdušniji od zakonodavaca, pa su bogomolje, sve do današnjih dana, ostale bez svojih poseda, čak i onih koje su vekovima brižljivo čuvali i održavale. Uzalud je mitropolit skopski Josif, u ime Svetog arhijerejskog sinoda, molio da „Srpska pravoslavna crkva ovog iskušenja bude pošteđena“. Uzalud je i dr Alojzije Stepinac, u ime biskupske konferencije Katoličke crkve, upozoravao na „pogibelj koja bi crkvi mogla neminovno zaprijetiti provedbom radikalne agrarne reforme“. Vlast molitvama nije verovala. Zakon je usvojen. A kako, o tome smo našli svedočenja u dokumentima koja su se do pre nekoliko godina čuvala u Skupštini SFRJ – SRJ.

Opozicija bila protiv

Bio je to 10. avgust 1945. godiune. Počinje zasedanje Zakonodavnog odbora Privremene narodne skupštine Demokratske Federativne Jugoslavije. Bila je to, u stvari, prva sednica ovog odbora, na kojoj je za predsednika izabran Moša Pijade. Odlučeno je da prvi akt o kome ovaj odbor treba da raspravlja bude – Predlog zakona o agrarnoj re-

formi i kolonizaciji. On je i bio predmet prve sledeće sednice, koja je bila radna, a održana je sutradan. Čim je ovaj akt Moša Pijade uvrstio u dnevni red, za reč se javio potpredsednik tadašnje vlade Milan Grol:

„Smatram da bi vrlo važnu i osetljivu materiju, koju tretira ovaj zakonski predlog, trebalo proučiti, a ne da o tako važnoj stvari rešavamo na prepad, na brzinu. Mislim da je to opšti interes, da je to u interesu same stvari.“

Čitaocima treba podsetiti da je to bilo vreme kada su se među poslanicima, pored većine iz redova Komunističke partije, nalazili i predstavnici opozicije, čiji je istaknuti član upravo bio Milan Grol. „I ja se pridružujem predlogu g. Grola i smatram da bi bilo pametno da se ovaj zakonski predlog, zbog svoje ozbiljnosti, proučimo, ako ne u odboru, a ono u jednom odseku, bar još dvadeset četiri časa. I ja se plašim da ćemo ovu stvar rešavati na brzinu“, oglasio se tada i Jefto Pavić.

Imanja mrtve ruke

Drugačijeg mišljenja bili su, međutim, dr Dragoljub Jovanović, a pogotovo Moša Pijade, koji je odmah dao reč ministru poljoprivrede dr Vasu Čubriloviću. Obrazlažući projekat zakona, Čubrilović je prvo podsetio na istorijat rešavanja agrarnog pitanja kod nas i izneo osnovne pobude kojima su se rukovodili predlagači zakona.

„Što se tiče imanja organizovanih na eksploataciji drugih ili imanja koja su ostaci starih feudalnih odnosa i „imanja mrtve ruke“ mi smo smatrali da zajednica ima prava da uzme imanja bez obeštećenja i takosmo predložili. Smatramo da je to socijalno i pravedno jer ta imanja nisu lična zarada nego su rezultat korišćenja drugih ili doprinosa narodnih dobrotvora, kao što su to imanja manastirska i zadužinska. To su imanja koja je zajednica tim ustanovama dala i ima prava da ih uzme bez ikakve odštećenja“, rekao je Čubrilović.

U skupštinsku dokumentaciju je tada uveden i termin „imanja mrtve ruke“, mada je on u narodnoj tradiciji bio

Obećanje...

Nisu pomogli ni razgovori patrijarha Pavla sa tadašnjim predsednikom Milutinovićem

Prilikom susreta nekadašnjeg predsednika Srbije Milana Milutinovića (2000. godine) s patrijarhom Pavlom pomenuto je i pitanje vraćanja imovine SPC. Tada je predsednik Milutinović odgovorio: „Biće rešeno na obostrano zadovoljstvo.“ U međuvremenu, crkvi je vraćena jedino zgrada Bogoslovske fakulteta u Beogradu.

Radikalnim merama SPC je od 1945. godine lišena najvećeg dela imovine i dovedena na samu ivicu opstanka. Šteta koju je SPC pretrpela u vreme Drugog svetskog rata procenjena je na tadašnjih 2,4 milijarde dinara, a ostala je da se proceni naknadno objavljena šteta od 878 miliona tadašnjih dinara. Od naknade, naravno, nije bilo ništa.

Istovremeno je obezvređen i veliki predratni državni dug crkvi. Početkom 1940. godine, da bi se nadoknadili njeni gubici u ratovima za oslobođenje, njoj je bila određena

naknada u iznosu od 1,14 milijardi tadašnjih dinara, što je predstavljalo četvrtinu komisijski utvrđene štete. Prema istraživanjima profesora dr Koste Čavoškog, SPC je 1940. godine primila hiljadu državnih obveznica s nominalnom vrednošću od po milion dinara, s prvom otplatom 1. januara 1940. godine, dok bi poslednja otplata bila 2040. godine. Predviđena godišnja kamata na ove obveznice iznosila je 3,9 odsto, a crkva je do rata naplatila samo jednu obveznicu i kamatu do 1.1.1941. godine. Do 1947. godine nije bilo naplate, kada je izvršena konverzija svih obveznica. Crkva je dobila deset odsto predratne nominalne vrednosti.

Do 1963. godine vršena je postepena naplata da bi sve obveznice bile zamenjene gotovim novcem. Zbog inflacije i konverzije, stvarna vrednost naknade umanjena je hiljadu puta.

odavno poznat. No tada je sve kreirao Moša Pijade, pa se praktično usvajalo, kako je on predlagao. Tada je doslovce rekao:

„Želeo bih da vas obavestim i o tome da se ovih dana sa raznih strana pokreće pitanje imovine crkava i manastira. Ja sam čak dobio jedno pismo od nadbiskupa Stepinca, u kojem se on poziva na pravo crkve i konkordat, želeći da obrani crkvene posede. Međutim, uveren sam da se neće naći uho koje bi htelo da sluša te priče o pravu crkava na ogromne posede, o tome da tu zemlju ne treba podeliti onima koji su je stolećima obrađivali. Jer mi svi dobro znamo da crkvena imanja nisu obrađivali kaluđeri, već najsiromašniji seljaci. Mi smo od Arhijerejskog sinoda Srpske pravoslavne crkve i od nadbiskupa Stepinca primili peticije da se crkvama ostave sva sadašnja imanja, što mi ne možemo prihvatiti jer ne bi bilo pavo da i dalje na tim imanjima za račun kaluđera rade bezzemljaši i seljačka sirotinja. Ako koga interesuju ove peticije, može ih dobiti, a da ih ovdje čitamo, nema mesta, jer bi nam svojom opširnošću oduzele dosta vremena“, govorio je Moša Pijade.

On je tako svojim postupkom izneverio najsvetlije tradicije parlamentarizma u Srbiji i Jugoslaviji, kojim se peticijama i interpelacijama građana, čak i u stvarima znatno manje važnosti i vrednosti, pridavala maksimalna pažnja. One su do tada redovno čitane na sednicama, o njima su neretko vođene višerasne pa i višednevne rasprave. Dr Hinko Križman, pa ponovo Milan Grol, zatražili su da se rasprava odloži, ali je Epaminon Popandonov, iz čista mira, predložio „da se diskusija odmah prekine i da se ovaj zakon primi, jer na njega čekaju borci i seljaci širom zemlje“. Njegov primer sledili su potom dr Dragoljub Jovanović, izrazivši i uverenje da je „ovaj zakon vrlo dobar i da će stvoriti vrlo prijatnu atmosferu“. Miloš Minić je bio mišljenja da „ovaj zakon odgovara u potpunosti shvatanju naših narodnih seljačkih masa o pravdi“, a slično su ra-

suđivali i dr Jože Vilfan, Lajčo Jaramazović, Šime Balen, Josip Cazi, dr Maka Šnuderl, Pero Krstajić... Predlog je Odbor, u načelu i u pojedinostima, prihvatio u celosti.

Eksploatorska imanja

Tako je predosećao da neće naići na razumevanje, mitropolit Josif se u svojoj predstavi osvrnuo i na pitanje: šta je korisnije – državno ili crkveno – jer će o tome u raspravi povodom ovog nekadašnjeg zakonskog projekta biti mnogo reči, koje se provlače i do danas. Neki od poslanika tvrdili su tada da su manastirska i crkvena imanja ne samo eksploatorska, nego i beskorisna za državu, koja će uzimanjem njihove svojine u svoje ruke daleko dogurati.

„U privredni uopšte, a u poljoprivredi posebno, uloga manastira je bila znatna. Njihova imanja bila su najnaprednija i dobar uzor za okolinu. Čak i danas,

njihovi voćnjaci, vinogradi i druge kulture važe kao ugledna dobra za okolinu, a pored toga kao siguran oslonac za sirotinju. Činjenica je da je ovaj zakonski projekat predvideo oduzimanje i zadužbinskih imanja, pa čak i bez ikakve odštećenja, što u onim slučajevima gde je zemljište bilo jedini osnov zadužbine znači potpuno uništenje tih zadužbina – jasno svedoči s kakvom se odsutnošću pijeteta prema zaveštavičima radilo kad je ovakva odredba unesena u projekat. Ovako nešto nikada i nigde u svetu nije bilo“, konstatovao je tada mitropolit Josif.

„Zar ono što su čak i Turci za vreme petovekovnog robovanja pošteđeli i nisu uzeli od crkava i manastira, da ne poštede njihova rođena deca? Od čega će crkva posle

svega ovoga da živi, a može se postaviti i drugo pitanje: da li je tendencija da se crkva u svom delovanju uguši i uništi?“, bile su nedoumice koje su stajale na kraju ove predstave.

Na 8. redovnoj sednici Privremene narodne skupštine Federativne Narodne Republike Jugoslavije, kojom je predsedavao dr Ivan Ribar, u prisustvu predsednika Ministarskog saveta maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita i saveznih ministara, 23. avgusta 1945. godine, jednoglasno je 385 narodnih poslanika usvojilo Zakon o agrarnoj reformi i kolonizaciji. Nije ostalo zabeleženo ko je podneo amandman na član 8, a kojim se odnosi na imovinu crkava i manastira, ali je on usvojen. Njime se bogomoljama, umesto pet, kako je prvobitno bilo predloženo, u posed ostavlja deset hektara, a verskim ustanovama većeg značaja ili veće istorijske vrednosti „ilimit“ je sa dvadeset hektara obradive zemlje uvećan na trideset hektara takve zemlje i trideset hektara šume.

Na kraju je ostalo zapisano i ovo: kad je predsednik Privremene skupštine dr Ivan Ribar upitao poslanike da li su saglasni sa izmenom 8. člana, čuo se glas iz klupa: „To je mnogo, ja nisam s time saglasan.“ Izgovorio je to dr Miloš Moskovljević, kasnije poznati lingvista, prevodilac, diplomata...

Moša Pijade, u svojstvu izvestioca Zakonodavnog odbora, prekratio je ovu neugodnost, obrativši se Moskovljeviću: „Vi ste član Narodnog fronta. Princip discipline stranke zahteva saglasnost...“

Eto, tada su u Skupštini Jugoslavije ostali gluvi na vapaje i molbe crkvenih velikodostojnika. Ipak, taj tihi glas nije utihnuto, i kao da će konačno posle šest decenija biti uslišen.

(Nastaviće se)

(Delovi iz knjige Branislava Gulana „Sudbina oduzete imovine“. Knjiga se može naručiti (cena 2.000,00 dinara) kod izdavača banatski kulturni centar, JNA 35, Novo Miloševo, e-mail: banatskikulturni.centar@gmail.com ili na tel 023/783-155 ili kod autora na e-mail: gulan@nscable.net ili na tel. 063/8-666-527).

Manastir Privina glava

Crvene aždaje

Manastir Privina glava na obroncima Fruške gore, kod Šida, postoji od XII veka. Duhovnik ovog manastira Otac Gavriilo ističe da je manastir u XII veku imao 3.000 jutara zemlje. „Kroz vekove i ratove su nam oduzimali, a u vreme crvene aždaje 1948. godine oduzeto je 600 jutara zemlje i 400 jutara šume. Tada je zemlja podeljena pojedincima iz okolnih sela, jer su verovali da se ta zemlja manastiru nikad neće vratiti. Ostavili su

nam brdo oko manastira, zemlja je sedme klase i preostalo nam je još sedam lanaca vinograda. Sada ukupno imamo 14,5 jutara. Vlada kaže da je demokratija i onda treba da nam vratite naše. Ali, eto, vekovima se otima i čeka na vraćanje, vlasti se menjaju, a obećanja ostaju. Mi nećemo da dobijamo novčanu pomoć da bismo živeli, već hoćemo našu zemlju i da od svog rada živimo“, kaže otac Gavriilo, avgusta 2003. godine.

Od njive do finalnog proizvoda

Sve što proizvedu na stotinak jutara zemlje, Zorice i Rade Grujića iz Vojke „provuku“ kroz stoku i tako im se i ratarska proizvodnja isplati. Mleko i meso prerađuju u svom domaćinstvu, manje - više kako su radili i Radini roditelji. Naravno, da bi sebi olakšali rad, oformili su malu mini mlekaru, sve je uredno i čisto i prilagođeno radu u svim vremenskim uslovima

Zemlja bi se danas teško obrađivala kao nekad, bez đubrenja mineralnim đubrivima i korišćenjem zaštitnih sredstava, ali još uvek preradevine od mesa i mleka mogu da se dobiju po tradicionalnim receptima naših starih. Upravo, taj način prerade mesa i mleka, uz kombinaciju nešto savremenije opreme i metoda koristi gazdinstvo Zorice i Rade Grujića iz Vojke. Sve što proizvedu na stotinak jutara zemlje, Grujići „provuku“ kroz stoku i tako im se i ratarska proizvodnja isplati. Mleko i meso prerađuju u svom domaćinstvu, manje - više kako su radili i Radini roditelji. Naravno, da bi sebi olakšali rad, oformili su malu mini mlekaru, sve je uredno i čisto i prilagođeno radu u svim vremenskim uslovima.

– To se radi godinama, svekar je to voleo da radi pa je moj muž primio od njega i bilo je to neko srećno vreme kada su se ljudi više družili, posebno kada su bile svinjokolje. Ljudi su odlazili jedni kod drugih pa su tako to naučili i da rade na najobičniji način – kaže Zorica, glavni pijačni prodavac iz kuće Grujića gde su i sin Branislav i kćerka Branislava, bez obzira na njihove profesije uključeni u sve poljoprivredno-stočarske poslove.

– Sto jedno jutro radimo zemlje i na znam kako bi moglo bez tog prskanja da se vrati na ono kao što je

Čvarci se dobro prodaju

nekad bilo. Ali što se tiče ove prerade kod kuće, prihvatili smo od starijih. Mi smo to nasledili, malo unapredili i osavremenili, baš da ne bude prost način kao nekad. Olakšali smo sebi, ne iz drugih razloga. Sve je do bašte izbetonirano, ne moraš po blatu da ideš. Možeš sve da radiš u papučama i kad je kiša i sneg lakše se i očisti i održava. Sva stoka je puštena. Kod nas je sobodan tov

tako da se vrši izđubnavanje. Krave su puštene napolju, hranimo ih svojom hranom i za njih nama koncentrata. To je samo soja, detelina, kukuruz, suncokretova sačma, a za svinje koristimo koncentrate, samo koliko je to neophodno. Mleko nosimo na analizu, radimo i analizu sira, trudimo se da sve bude čisto i uredno i da mušterije budu zadovoljne, a ako neko bude čitao ove novine, ja bih želela da kažem da nadležni malo povedu računa i o toj pijaci u Pazovi jer je zaista primitivno kako se prodaje ova naša roba. Mi se trudimo da kod kuće bude sve i čisto i rashlađeno i spakovano u odgovarajuću ambalažu i kad dođemo na pijacu, mi to prodajemo na otvorenom. Trebali bi da, konačno naprave te rashladne vitrine ili tržnicu zatvorenog tipa – kaže Zorica i ocenjuje da se po kućama ljudi koji se bave ovakvim vidom ratarske i stočarske proizvodnje, vidi da nešto napreduju, a to je desetak kuća u Vojki.

Oni koji mleko predaju mlekarima, po njenim rečima nemaju zarade, a za ministre koji sve lepo pričaju, volela bi da oni dođu i provedu bar mesec dana u selu, da vide šta ljudi rade, kako žive, šta ih muči...

– Evo moj muž i sin mesec dana oru i svaki dan ode po dva rezervoara goriva, to je mnogo para i da nam nije pijace i da ne prerađujemo

Naše mušterije su iz Novog Sada, Beograda... Dolaze nam i tokom godine, kupuju sir i druge mlečne proizvode i to je dugogodišnja saradnja koju ću ja da prenesem i na svoju decu ako budu hteli da prihvate – priča naša sagovornica, dodavši da je u poslednje vreme prodaja čvaraka u trendu i „lepa se para uzme“

mleko i meso, od čiste poljoprivrede, ja mislim da ne može normalno da se živi – kategorična je Zorica.

Grujići se inače, trude da što više posla sami urade. Recimo, sin Branislav, po struci veterinar, i definitivno opredeljen za poljoprivredu, sve veterinarske poslove obavlja u gazdinstvu, dok kćerka Branislava, učiteljica po struci, često majku odmeni u mlekari ili u kućnim poslovima.

Inače, ova ugledna vojačka porodica ima 13 muznih krava, osam junica za podmladak od svojih krava, mušku telad ostavljaju se za tov, desetak krmača praščara od koji ostavljaju svu prasad za tovljenike kojih sada ima oko 100 komada, uvek različite veličine.

– Kada dođe jesen mi imamo svoje mušterije koji godinama kolju kod nas. Pravimo za njih pravu zabijačku, oni budu kod nas gosti, a mi smo njima domaćini. Topimo im mast, slaninu sušimo, pravimo kobasice. Kod nas je obavezno večera, oni zovu njihove prijatelje i to sve košta. Ne radimo mi ništa za džaba, ali njima nije žao da plate, ako im je lepo i ako će njihova deca jesti zdravu hranu. Naše mušterije su iz Novog Sada, Beograda... Dolaze nam i tokom godine, kupuju sir i druge mlečne proizvode i to je dugogodišnja saradnja koju ću ja da prenesem i na svoju decu ako budu hteli da prihvate – priča naša sagovornica, dodavši da je u poslednje vreme prodaja čvaraka u trendu i „lepa se para uzme“.

Zorica Grujić

– Prednost u ovom poslu u mojoj kući je što svi radimo sve. Mi na godišnji odmor redovno idemo, deca urade sve kao da smo mi kod kuće – dodaje Zorica, naglasivši da od ratarskih kultura uvek imaju desetak jutara deteline, oko 30 jutara žita i isto toliko kukuruza i ostalo je soja.

– Sad se više ne bere beračom. Sve kotobanje smo preuredili, stavili smo tu žicu i tovarimo u rifuzi, popunili smo sav skladišni prostor kod kuće da ne bi plaćali skladištenje, ali pošto nije moglo sve da stane, jedan deo smo ostavili u silosu. Mislim da će to biti neki višak i čekamo bolju cenu, ali kod nas je to toliko nesigurno da čovek ne zna kako da postupi – priča Zorica. – Moj svekar je davno rekao: ne možemo se mi okretati, kako se država okreće, što znači da u našoj proizvodnji nekad se bolje prođe, nekad lošije.

Kada se pre par godina mleko prosipalo, mnogi su prodali krave.

– Kada bi mi prodali krave, trebalo bi nam tri godine da dođemo do novih krava. Ako prodamo krmače, onda moramo kupovati prasad i mnogo je manja zarada. A mnogi mladi nisu prihvatili takav način života i rada kao moj suprug i ja, zato ne napreduju. I to ne zato što sam ja toliko pametna i vredna, ima vrednijih žena od mene sigurno, nego što smo se mi uskladili i guramo zajedno ka istom cilju – zaključuje na kraju Zorica Grujić.

G. Majstorović

Ekonomski deo dvorišta

Krave se ne vežu

Tovljenici

ČIJA JE NAŠA ZEMLJA?! (2)

Veleposednici praznih staja

Kada bi oni po svakom hektaru imali samo po jedno grlo stoke (sad u Srbiji imamo 0,30 grla po hektaru), rešio bi se problem srpske poljoprivrede. Samo kod domaćih veleposednika to bi bilo gotovo 100.000 grla u stajama. Toliko nam treba kako bi ispunili kvotu izvoza „bebi bifa“ u EU. Jer, već dve decenije imamo dozvolu za godišnji izvoz od 8.875 tona

Piše: Branislav Gulan

U vreme kada stočarstvo Srbije nestaje, jer je višedecenijski godišnji pad dva do tri odsto, staja kod veleposednika uglavnom nema krupne stoke (čitaj goveda)! Izuzetak je „Delta“, ali i to je zanemarljivo u odnosu na hektare koje obrađuju! Kada bi oni po svakom hektaru imali samo po jedno grlo stoke (sad u Srbiji imamo 0,30 grla po hektaru), rešio bi se problem srpske poljoprivrede. Samo kod domaćih veleposednika to bi bilo gotovo 100.000 grla u stajama. Toliko nam treba kako bi ispunili kvotu izvoza „bebi bifa“ u EU. Jer, već dve decenije imamo dozvolu za godišnji izvoz od 8.875 tona. U Srbiji nema junadi, tek između 15.000 i 20.000 hiljada pa ni „bebi bifa“ za izvoz. Pre dve godine izvezeno je manje od 600 tona... Nije ga bilo više. Prethodnih godina dostizali smo izvoz najviše do 2.000 tona godišnje. Međutim, i to je malo. Jer, primera radi, recimo 1990. godine iz SFRJ je izvezeno u svet čak 50.000 tona „bebi bifa“. Od toga je sa današnjih prostora Srbije otpremljeno čak 30.000 tona! Tada se meso izvozilo za SAD, (šunka u konzervama je išla za američku vojsku) i za taj novac su, recimo, kupljeni „lejlant“ autobusi za Beograd i stiglo je mnogo investicija. Danas nema stoke, nema mesa, a strane direktne investicije su lane bile tek 1,2 milijarde dolara. Od stranih direktnih investitora poslednjom deceniji koje su stigle u Srbiju u agrar je ulagano tek 0,6 do 1,7 odsto novca!

Dakle, u vreme kada je u Srbiji potpuno praznih 50.000 kuća i u još oko 150.000 niko ne živi, to znači da je prazno isto toliko staja i obroa za tov stoke. Kada bi se one napunile, bilo bi mesa i za izvoz. Sad ga moramo uvoziti. Samo u 2014. godini u Srbiju je uvezeno 18.000 tona mesa, 330.000 živih tovljenika i 35.000 tona mesa treće kategorije... Danas se u Srbiji proizvodi godišnje do 450.000 tona mesa i troši po stanovniku godišnje manje od 43 kilograma. Koliko je to manje nego samo pre dve i po decenije najbolji podatak je činjenica da se tada proizvodilo 650.000 tona godišnje i trošilo 65 kilograma po stanovniku.

Na postojećim površinama (5,1 miliona hektara) u Srbiji uzgaja se 908.990 goveda, 3.403.288 svinja, 1.729.278 ovaca, 235.576 koza, 26.627.308 živine i 673.651 pčelinje društvo. Od mehanizacije utvrđeno je da gazdinstva poseduju 408.734

Strane gazde

Prekupljujući zemlju od domaćih preduzeća koja su je ranije privatizovala, u posed poljoprivrednih gazdinstava, a time i obradive zemlje u Vojvodini došlo je više stranih kompanija. Iako zvanično ne mogu biti vlasnici zemlje, kada kupe kombinat dobijaju i zemlju!

Prema, raspoloživim podacima, oni ukupno poseduju 22.000 hektara. Najviše 10.500 hektara, mahom u

Srpskom Miletiću, Bačkom Brestovcu i Feketiću, ima irski „Baltik property investments“, a tu su i dva najveća hrvatska tajkuna Ivica Todorčić i Marko Pipunić. Todorčićev „Agrokor“ uglavnom, u okolini Zrenjanina, gde je kupio uljaru „Dijamant“, imao je oko 6.000 hektara, a Pipunićeva „Žito grupa“ iz Osijeka, u Ratkovu, nadomak Odžaka, nešto više od 2.000 hektara.

dvoosovinskih traktora i oko 25.000 kombajna. Sve ta mehanizacija je davno bila punoletna, danas u proseku imaju oko 25 godina!

Učešće poljoprivrede u bruto domaćem proizvodu je oko 11 odsto, a sa prehrambenom industrijom to je oko 15 - 16 odsto. U ukupnom izvozu Srbije agrar učestvuje sa 23, a u uvoz sa osam odsto.

Paorima uzimaju zemlju ispod žita

Nije prošlo ni godinu dana (2014.g) od kako je premijer Srbije odlučio da bačku zemlju što proda, a što izda Arapima za iznose niže od onih koje su naši paori bili spremni da plate da im je ta zemlja bila dostupna (a nije), a već se situacija ponavlja sa banatske strane pokrajine. Zašto je građanin Srbije u sopstvenoj državi biće drugog reda? Zašto ne dajemo prednost malima i domaćima i tako razvijamo privredu konkurencije, umesto što naginjemo kreiranju sistemima na ivici monopolskog? Zbog čega se koči napredak domaćeg biznisa, a stranom se čine ustupci do mere izrade lex specialisa po meri nećijih interesa? Državne zemlje ima koliko je ima i ne možemo izmisliti neku drugu da je stavimo na raspolaganje domaćim gazdinstvima, nakon što postojeću ustupimo strancima. Ima je koliko je ima, a to sada znači direktan sukob interesa naših i stranih interesenata. Veliki su rizici za naše ljude. Piše se novi Zakon o poljoprivrednom zemljištu. Potrebno je legalizovati davanje zemlje u zakup na 30 godina, jer trenutni Zakon omogućava dugoročno izdavanje zemlje na maksimalan period od svega 20 godina. Novim nacrtom se predviđa i prodaja državnog poljoprivrednog zemljišta. Koje se namere kriju u paragrafima kojima se zabranjuje prodaja državne ze-

mlje na području od 30 kilometara od državnih granica i 10 kilometara od građevinskog zemljišta? Domaći paori bi rado kupili ovu zemlju i pitanje je za koga se ona sklanja iz prometa? Uostalom, kada oko građevinskih zona šestarom opišemo krug poluprečnika 10 kilometara, od vojvođanske zemlje skoro ništa ne preostaje. Na piramidu nejasnoća, dodaje se i slučaj neresene restitucije. Ovim se i treća kategorija interesenata pojavljuje u „ringu“ borbe za prava i interese. Namera države bi trebalo da bude najpre restitucija, a zatim prodaja ostatka državnih oranica domaćim poljoprivrednicima. U pomenutom nacrtu Zakona o poljoprivrednom zemljištu posebno zabrinjava ubačeno ovlašćenje Ministru da naknadno propiše pravila po kojima će se postupati po osnovu prava prečeg zakupa. Zašto ne transparentno zakonom odmah u njegovom tekstu? Nadamo se da paori neće dati zemlju i da su spremni da se bore za nju.

Uspion i pad

Sa ukupno 16.000 hektara privatizovanih u Sivcu, Aleksi Šantiću, Bačkoj Topoli, i drugim mestima, među velikim vlasnicima zemlje do pre nekoliko godina nalazio se i Mile Jerković. Zbog neizmirenih ugovornih obaveza, nekoliko gazdinstava mu je oduzeto, ali je na njima ostala prava pustoša. Umesto da mu se, čim prvi put nije platio ratu ugovora, gazdinstva oduzmu, ostavljano mu je i po godinu dana, taman da ubere i, naravno, proda sav rod. Tada nešto uplati, pa opet po starom. Na stranu što je podizao velike kredite, pa je zemlja tih gazdinstava i danas pod hipotekom. Za njega se kaže da je zemlju kupovao novcem od uhapšenog Darka Šarića. Postao je svedok - saradnik, pa i danas mnogo košta državu, jer

Koje se namere kriju u paragrafima novog Zakona o poljoprivrednom zemljištu?

Primeri...

Druge zemlje, koje su već u EU dosta dugo, to ni izbliza nisu učinile. Ostavile su sebi dosta duge rokove nevezano za članstvo u Uniji. U slučaju Poljske zabrana prodaje zemlje strancima na snazi je 12 godina od datuma ulaska u EU.

Mađarska je ispregovarala sedam plus tri godine. Taj rok Mađarima uskoro ističe. I pre toga severni sused Srbije je bio najradikalniji u odbrani da stranci budu vlasnici njihove zemlje. Tako je Mađarska, kao punopravna članica EU, odlučila da trajno zabrani stranim državljanima da kupuju obradivo zemljište. Uoči katoličkog Božića 2012. godine, mađarski parlament usvojio je ustavne amandmane koji to predviđaju. Vlada je ovaj korak nazvala „istorijskim“, mada analitičari procenjuju da bi on mogao da dovede do trvenja sa EU. Ustav će da štiti mađarsku zemlju kao nacionalno blago, naše zajedničko nasleđe i osnovu našeg života, objavilo je tim povodom mađarsko ministarstvo za ruralni razvoj. Vlada Mađarske ističe da je došla nova era za domaću poljoprivredu i da zemljište mora da se zaštiti od strani,

ali i domaćih špekulanata i bankara koji bi da naprave dobar posao na račun domaćih farmera. Stranci su, inače. Već bili onemogućeni da kupuju mađarsko poljoprivredno zemljište na osnovu privremene mere, koja je bila deo pristupnog sporazuma za ulazaka Mađarske u EU iz 2003. godine. Cilj te mere je bio da se izbegne nagli rast cena mađarskog poljoprivrednog zemljišta ne bi li se postepeno dostigle cene zemljišta u EU, uključujući i usednu Austriju. Ovoj meri važnost je isticala 2011. godine, ali je ona u međuvremenu produžena do aprila 2014. godine. Nijedna od poslednje primljenih deset članica EU, uključujući i Hrvatsku, tako nešto nije dozvolila dok ne uđe u punopravno članstvo, a pojedine zemlje su zadržale moratorijum na takvu prodaju zemlje i posle toga.

Zašto smo mi, koji još nemamo ni datum za početak pregovora za članstvo u EU, a ne znamo ni kada bismo mogli da postanemo punopravni članovi, u SSP-u ispregovarali rešenje na sopstvenu štetu - pitanje je koje traži odgovore.

ga kao svedoka - saradnika čuva 20 policajaca!

Što se tiče preostale državne zemlje (otprilike 300.000 do 400.000 hektara) ona se uz pravu jagmu, izdaje u zakup. Posebna kategorija je dodatnih 130.000 hektara koji se, u okvirnom odnosu pola - pola, vode kao zadružni i društveni posedi.

U društvenom vlasništvu (iako ona po ustavu ne postoji) je, još uvek zemlja ranije privatizovanih kombinata u kojima je, zbog lošeg gazdovanja, privatizacija raskinuta, ili su, poput već pominjanog PIK

„Bečej“, otišli u stečaj. Bečejski kolektiv očekuje nova privatizacija, a zalaganje zaposlenih je da ne dodje do njegovog cepanja, već da firmu novi vlasnik kupi u celosti!

Što se radnika tiče, način privatizacije srpske poljoprivrede, bi mogao da se nazove zakonski osmišljenim zločinačkim poduhvatom!

(Kraj)

Autor je član Odbora za selo Srpske akademije nauka i umetnosti i član je Naučnog društva ekonomista Srbije

Iskustva EU u prodaji njiva strancima

Trenutak otkada će stranci, a pod tim se podrazumevaju fizička lica, moći da kupuju zemlju u Srbiji iz dana u dan sve je bliži. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) koji tako nešto predviđa ratifikovale su praktično sve zemlje članice Evropske unije. To jedino još nije učinila Litvanija, ali to bi moglo da se dogodi već ove godine.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Srbije i Evropske unije (EU) ratifikovalo je svih 27 zemalja članica Evropske unije zaključno sa Litvanijom koja je to učinila 18. juna 2013. SSP je stupio na snagu 1. septembra 2013. pošto ga je prethodno po-

tvrdio i Savet ministara EU. Proces ratifikacije u EU je trajao tri godine a povremeno je dolazilo do zastoja zbog nedovoljne saradnje s Haškim tribunalom i spornih pitanja u odnosima sa pojedinim članicama, poput Litvanije.

Pitanje vlasništva nad oranicama nije bez osnova ako se zna da, po Ustavu, stranci ne mogu da budu vlasnici zemlje u Srbiji. Međutim, uprkos ovoj ustavnoj odredbi stranci su kod nas postali vlasnici zemlje i to preko poljoprivrednih preduzeća koja su kupovali u procesu privatizacije. I ne samo to. Po slovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju za nekoliko godina

i strani državljani, fizička lica, moći će da postanu vlasnici pod istim uslovima kao i naši građani. Druge zemlje nisu bile toliko liberalne kada je ovaj nacionalni resurs u pitanju.

Po slovu Sporazuma nakon četiri godine od trenutka kada ga i poslednja zemlja članica ratifikuje, a to bi moglo da znači već u 20-17. godini, mi bismo trebali, kako je izričito navedeno, da dozvolimo strancima, građanima Unije, da pod istim uslovima kao i domaća lica mogu da kupuju zemlju. Naš Zakon o poljoprivrednom zemljištu, u kome sada postoji zabrana za tako nešto, moraće da se izmeni.

Izuzeto nacionalno bogatstvo!

Prema članu 3 Zakona o privatizaciji, iz privatizacije se izuzima nacionalno bogatstvo, odnosno zemljište, a i dosadašnji Zakon o zemljištu zabranjuje prodaju zemljišta strancima! Razlog je što se ono tretira kao teritorija! Stranci međutim kažu da oni nisu vlasnici zemljišta nego preduzeća i da na osnovu toga obrađuju zemlju!

Po slovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kada ga i poslednja zemlja potpiše - ratifikuje (čeka se na Litvaniju), već u 2017. godini, bismo trebali, kako je izričito navedeno, da dozvolimo strancima, građanima EU, da

pod istim uslovima kao i domaća lica, kupuju zemlju. Dakle, Zakon o poljoprivrednom zemljištu, u kome sad postoji zabrana za tako nešto, moraće da se izmeni. Druge zemlje, ni izbliza nisu ispregovarale ovako kratke rokove, pogotovo ne nezavisno od članstva u Uniji. Nijedna od poslednje primljenih članica EU, tako nešto nije dozvolila, dok ne uđe u punopravno članstvo, a pojedine zemlje zadržale su moratorijum na takvu prodaju zemljišta i posle toga. Hrvatska, iako postaje član za nekoliko meseci, još pregovora o pitanju prodaje zemljišta.

SREMSKA MITROVICA • JEDAN PROGRAM ZAŠTITE UREĐENJA I KORIŠĆENJA POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA REALIZUJU, A NOVI PRIPREMAJU

Razrešene nejasnoće, dobijena saglasnost

Na prvoj narednoj sednici Skupštine grada Sremska Mitrovica pred odbornicima će biti program zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta na mitrovačkoj teritoriji za 2015. godinu. Ovim programom, koji je dobio saglasnost nadležnih u Ministarstvu poljoprivrede, daje se na korišćenje 870 hektara državnog poljoprivrednog zemljišta preostalog iz prethodnog postupka dodele zemlje po osnovu prava prečeg. Uporedo teče izrada istog programa, ali za narednu godinu i njim će registrovani farmeri u zakup, po osnovu prava prečeg, imati na raspolaganju oko 5.000 državnih hektara

Registrovani poljoprivrednici stočari iz Sremske Mitrovice uskoro će moći da koriste državnu zemlju koja im je po odlukama iz prošle godine dodeljena na korišćenje. Program zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta za 2015. godinu je završen, na njega je dobijena neophodna saglasnost Ministarstva poljoprivrede, nakon podosta čekanja i rešenih poteškoća, tvrde u Gradskoj upravi za poljoprivredu Sremske Mitrovice.

Bilo je velikih problema kao i prethodnih godina, a jedan od većih je što su nadležni u ovom postupku imali izmenjene podatke o zemlji dobijene iz katastra nepokretnosti. Kada počinjemo sa izradom programa prvi podaci su ovi iz katastra nepokretnosti, a one koje smo dobili bili su značajno izmenjeni u odnosu na prethodnu godinu. Tražili smo pojašnjenje mi kao i Uprava za poljoprivredno zemljište Ministarstva poljoprivrede i dok nismo razdvojili sve hektare i rešili sve nejasnoće nismo dobili saglasnost. Uz to došlo je do promene na čelu Uprave za poljoprivredno zemljište u Ministarstva poljoprivrede, novi ljudi se tražili da se ponovo sagleda situacija sa spornom državnom zemljom koja je trenutno u okviru AD "Pinkija" u stečaju. Izvršili smo ponovo kompletnu proceduru, sagledali smo mogućnost da li se tih spornih 1.100 hektara može ubaciti u ovaj program i ekonomisati sa njom, ali je zaključeno da nije moguće. Stečaj "Pinkija" je u završnoj fazi, kao i elaborat o razgraničenju zemljišta tako da očekujemo da se za nekoliko meseci sve ovo razreši – objašnjava načelnik Vladimir Nastović razloge zašto se sada donosi

Vladimir Nastović, načelnik

ovogodišnji program zaštite, uređenja i korišćenja zemljišta.

Kada ovogodišnji program prođe skupštinsku proceduru uslediće donošenje odluka na osnovu kojih će poljoprivredni proizvođači plaćati zakupninu, odnosno biti uvedeni u posed.

Paralelno sa tim programom u Gradskoj upravi za poljoprivredu pokrenuta je procedura izrade istog programa, ali za 2016. godinu.

Naš sagovornik očekuje da će taj program biti završen u veoma kratkom roku, a naredne godine da će isto tako efikasno biti i završena kompletna procedura da bi poljoprivredni proizvođači već tokom leta imaju jasnu situaciju i spremne dokumente za postupak zakupa.

Novina u ovoj oblasti na lokalnom nivou je i što su izmenjene i komisija za izradu programa i komisija za njegovu realizaciju. To

Zemlja je raspoređena

Završeni je program zaštite, uređenja i korišćenja zemljišta za 2015. godinu i on se, uz ostalo, odnosi na državnu zemlju koja je ostala iz programa za 2014 godinu, jer nije uzeta po osnovu prava prečeg zakupa. Radi se o 870 hektara na području Bosuta i Srem-

ske Rače, zemlja je raspoređena poljoprivrednicima koji su konkurisali prošle godine i taj program je dobio saglasnost od Ministarstva na program, a sada čeka donošenje skupštinske odluke – dodao je **Borislav Babić**, pomoćnik gradonačelnika za poljoprivredu.

Borislav Babić, pomoćnik gradonačelnika

je pokazatelj da posao oko zaštite, uređenja i korišćenja poljoprivrednog zemljišta nije jednostavan i da je komunikacija sa Upravom za poljoprivredno zemljište i Ministarstvom za poljoprivredu izuzetno teška. Nedostaju izmene Zakona o poljoprivrednom zemljištu koje su u skupštinskoj proceduri. Sporno je, primetio je naš sagovornik, što komisija za izradu programa još radi po starom zakonu, a ukoliko uslede izmene oni će svoje programe da usklade i prilagode odredbama izmenjenog zakona

Kada je u pitanju korišćenje državnog poljoprivrednog zemljišta važan je i konkurs koji je tim povodom zatvoren 30. oktobra, a odnosi se upravo na tu oblast. Za korišćenje državnog poljoprivrednog zemljišta po osnovu prava prečeg prijavilo je 130 registrovanih farmera, pre dve godine ih je bilo 85.

Budući da je stari zakon na snazi u obavezi smo da svu zemlju ponudilo stočarima koji su registrovani. Na teritoriji Grada SM imamo 5.000 hektara državne zemlje, od toga 1.000 hektara ide na besplatno korišćenje, ostalo na korišćenje po osnovu infrastrukture i registro-

vanog stočarstva. Javni poziv je bio u susret donošenju programa zaštite uređenja i korišćenja zemljišta za narednu godinu – ističe Vladimir Nastović.

Budući da je prilikom prethodne raspodele zemlje po osnovu prava prečeg stočarima bilo žalbi na udaljenost ili kvalitet dobijene parcele program koji će biti uskoro na sednici Skupštine grada je takvih odredbi da svaki poljoprivrednik koji je konkurisao po tom osnovu deo zemlje dobija u svojoj ili u nekoj bližoj katastarskoj opštini.

Cena zakupa će biti kao i prošle godine – prosečna licitirana od 399 evra po hektaru za drugu klasu. Svaka niža klasa zemlje biće 10 odsto niže cene, a prva klasa će biti 10 odsto veće cene. U sremskomitrovačkoj opštini je uglavnom druga i treća klasa državne zemlje, dok se ona prvoklasna nalazi u atarima Velikih Radinaca i Lačaraka i nema je mnogo. Zakupci državnog poljoprivrednog zemljišta, po važećim propisima, plaćaju zakupljenu zemlju unapred po dobanju odluke i potom mogu da uđu u posed. Ukoliko je u pitanju dugogodišnji zakup zakupci su dužni su da obezbede garancije,

ali ovoga puta neće biti potrebno, jer se zemlja daje na godinu dana.

Ranije su se kao vid osiguravanja plaćanja zakupa koristile bankarske garancije, garancije firme koja se bavi poljoprivrednom i hipoteka. Ovaj poslednji vid osiguravanja plaćanja bio je najprihvatljiviji vid za poljoprivredne proizvođače ali više ne postoji, zato apelujem da se to saglada i vrati kao garancija – poručio je Vladimir Nastović, načelnik za poljoprivredu Sremske Mitrovice.

Sve u svemu potencijalni zakupci državnog poljoprivrednog zemljišta – ratari nisu još u mogućnosti da zakupljuju ovu zemlju. To će moći tek kada registrovani stočari zakupci, eventualno, odbiju da prihvate neku zemlju dodeljenu im po osnovu prava prečeg ili od nje odustanu.

S. Đaković

GRABOVCI • KRATAK RAPORT IZ ZADRUGE

Čekaju na zakon

U Republici Srbiji trenutno je registrovano 4.107 zadruga, a od toga je aktivno njih 2.236. Od ukupnog broja za-

druga, najveći je broj zemljoradničkih, 2.838, ali je samo njih 1.502 aktivno. Ministarstvo privrede je pripremlilo Zakon o zadrugama jer

je on veoma bitan za oživljavanje zadruga i razvoj sela. Kakvo je stanje u zemljoradničkoj zadrugi u Grabovcima, kao i o jesenjim radovima u polju koji se privode kraju, razgovarali smo sa **Dejanom Raharom**, direktorom ove zadruge.

Pšenica je posejana oko 90 odsto a pri kraju je zimsko oranje. Površine zasejane pšenicom su ove godine povećane u odnosu na prošlu godinu za nekih 30 procenata. Naša zadruga je podelila 60 tona semenskog materijala a bilo je dosta proizvođača koji su imali sopstveni materijal – kaže Dejan Rahar. Zadruga je zasejala 20 hektara svoje pšenice i 20 hektara uljane repice, a 17 hektara će biti zimskog oranja.

Ova zemljoradnička zadruga radi i postoji kao jedna od retkih zadruga. Svakako ima značaj za selo kao što su Grabovci, koji su malo udaljeni od puta.

Zgrada zadruge

Naši poljoprivrednici sav potreban repro-materijal mogu da nabave u zadrugi, i sve ratske kulture mogu da predaju preko zadruge. Čekamo donošenje Zakona jer mi posedujemo svoju zemlju koja se i dalje vodi kao društvena, i tako su nam ruke vezane – priča Rahar. Ne možemo da dobijamo kredite, ne možemo da se oslanjamo na ban-

ke, a plaćamo porez na korišćenje zemlje kao da je naša, ali nismo vlasnici. Kada je reč o povrtarskoj proizvodnji, uzgajaju se samo lubenice i kupus. Mi smo selo poznato po proizvodnji lubenice i mislim da će tako i ostati u narednom periodu. Naše lubenice su nadaleko poznate i ne čudi veliki broj nakupaca koji u selo dolaze.

M. Ninković

Istovar kupusa

Neracionalna potrošnja

Podaci govore da tek jedan odsto građana koristi ogrevno drvo na efikasan način

Nemačka organizacija za međunarodnu saradnju – GIZ, u okviru programa "Razvoj održivog tržišta bionergije u Srbiji" se kroz razne inicijative, projekte i stalnom edukacijom stanovništva, zalaže za efikasno korišćenje ogrevnog drveta kao energenta.

Prema istraživanjima koja su sprovedena u domaćinstvima u dva pilot regiona u Srbiji, potrošnja ogrevnog drveta u domaćinstvima koja su koristila suvo ogrevno drvo, bila je manja za 16 do 21 odsto u odnosu na domaćinstva koja su koristila sirovo drvo (nabavljeno 1-2 meseca pre početka grejne sezone) posmatrano po jednom kvadratnom metru grejne površine. Međutim, iako donosi velike uštede u domaćinstvima, podaci govore da tek jedan odsto građana koristi ogrevno drvo na efikasan način, saostava GIZ.

Upravo iz tog razloga, GIZ želi da informiše što veći broj građana kako da efikasno koriste drvo, smanje svoje troškove i uz adekvatno korišćenje ovog energenta, umanje uticaj na životnu sredinu. Saveti o efikasnoj upotrebi drveta pripremljeni su sa profesorom **Brankom Glavonjićem** sa Šumarskog fakulteta u Beogradu kao nacionalnim ekspertom za biomasu.

Preporuka je da domaćinstva koriste prosušeno drvo, dakle, ono koje je prosušivano barem šest meseci. U zimskim mesecima, kad je relativna vlažnost vazduha visoka, drvo upija dodatnu količinu vode i zbog toga ne može da dostigne optimalnu vlažnost od oko 20%.

Drvo je najbolje kupovati u aprilu, a ne kako se inače misli, na jesen kad je drvo sirovo

- Drvo je najbolje kupovati u aprilu, a ne kako se inače misli na jesen kad je drvo sirovo. Sirovo drvo sadrži i do 50 odsto vode u sebi i kao takvo jako teško gori. Ako se drvo kupi u aprilu, to je dovoljno vremena do jeseni da se ono prosuši i dostigne optimalnu vlažnost od oko 20 odsto, što je podesno za efikasno korišćenje.

- Prilikom kupovine drveta sa kamiona, domaćinstva u proseku dobiju 10 do 15 odsto manje drveta.

Preporučujemo da se obavezno izmeri količina drveta koja se kupuje na vrlo jednostavan način: oblice i cepanice se slože na ravnu površinu, izmeri se dužina, visina i širina složaja, i izračuna koliko je to prostornih/kubnih metara. Posebno treba obratiti pažnju prilikom slaganja i merenja, da cepanice budu složene tako da šupljine između njih budu što manje.

- Prilikom skladištenja drveta na otvorenom, da bi se postiglo pravil-

no prosušivanje potrebno je pokriti samo gornju površinu složaja i pričvrstiti pokrivač. Ukoliko se cepanice ili iscepano drvo slaže uz kuću potrebno je složaj odmaći od zidova kuće radi boljeg strujanja vazduha. Pored toga važno je da složaj bude okrenut ka suncu, ako za to postoje uslovi, izbegavati severnu stranu i slagati drva na mestima gde ima dosta promaje. Tek posečeno drvo, dakle sirovo drvo, nikako ne slagati u podrumu niti takve složajeve

potpuno obmotavati PVC folijama ili drugim materijalima jer će drvo početi da buđa.

- Kada se drvo koje je skladišteno na otvorenom, posebno u periodu niskih temperatura i jakih mrazeva, unosi u toplu prostoriju, preporuka je da se ne ubacuje odmah u peć, već da se najpre stavi pored peći ili u spremnik peći kako bi se blago zagrejalo.

- Bitno je i da dužina cepanice bude nekoliko centimetara manja u odnosu na dužinu ložišta, a prilikom punjenja ložišta obratiti pažnju da kora bude okrenuta na dole.

- Takođe, prilikom punjenja ložišta nikako ne prepunjavati isto. Na taj način se postiže optimalno strujanje vazduha, koje potpomaže gorenje.

- Što se tiče učestalosti punjenja najbolje bi bilo da ložište koje prima do 1 kg suvog ili prosušenog drveta, puniti na 25-30 minuta zavisno od karakteristika ložišta.

- Sa ekonomske strane posmatrano itekako je najjeftinije grejati se na drva u odnosu na druge energente. Za celu grejnu sezonu, za površinu od oko 50 kvadratnih metara, u proseku je potrebno oko 35.000 dinara ili oko 6.000 dinara mesečno, odnosno 4.200 dinara po prostornom metru drva.

- Naravno, potrebno je uzeti i u obzir i ekološku stranu i brinuti o okruženju. Prilikom sagorevanja, drvo emituje čak 18 puta manju količinu ugljen-dioksida od uglja, a 7 puta manje u odnosu na gas.

S. P.

PROGNOZNO - IZVEŠTAJNA SLUŽBA ZAŠTITE BILJA

Stanje ratarskih i voćarskih kultura

Na području delovanja RC Vrbas, lokalitet Lipar, vizuelnim pregledom useva uljane repice, sorta Expower (setva, 8.8.2015.), uočena su imaga repičinog sjajnika, *Meligetes aeneus* i poljske stenice, *Lygus* spp. Obe vrste su štetočine uljane repice, prezime u stadijumu imaga, štete nanose na vegetativnim pupovima uljane repice, a kritični pragovi, kada se odlučuje o momentu primene insekticida, odnosi se na kasnije fenofaze uljane repice. Na ovom lokalitetu se uljana repica nalazi u fenofazi po BBCH skali 15 (5 listova razvijeno).

Registrovani su i simptomi suve truleži, *Phoma lingam*, na donjem, starijem lišću. Ne preporučuju se hemijski tretmani u ovom periodu. RC Vrbas nastavlja sa vizuelnim pregledima uljane repice.

Vizuelnim pregledom uljane repice na lokalitetu Požarevac i Petka, repica se nalazi u feno fazi po BBCH skali 13-15 (tri do pet listova razvijeno).

Za sada nije uočeno prisustvo pagusenica repičine lisne ose (*Atalia rosae*). Repičina lisna osa ima tri generacije godišnje od kojih je najštetnija poslednja treća generacija, koja se javlja u jesen i usled jačeg napada može doći do uništavanja celokupne lisne mase. Prag štetnosti iznosi 1 larva po biljci, ili 50 larvi na 1 m².

Konstatovali smo prisustvo i oštećenja na listovima od buvača (*Phyllotreta* spp.). Procenat oštećenja lisne mase iznosi 4%. Prag štetnosti za primenu insekticida je 10 % oštećenja lisne mase.

Za sada nema potrebe za upotrebom insekticida, a RC Požarevac

nastavlja sa praćenjem zdravstvenog stanja uljane repice.

Zdravstveno stanje ozimog ječma

Pregledom useva ozimog ječma na lokalitetu Senta, utvrđeno je da se ječam koji je ranije posejan, nalazi u fenofazi 13 BBCH skale (3 lista razvijena). Na ovim parcelama se registruje prisustvo mrežaste pegavosti (*Pyrenophora teres*) na do 25% biljaka. Hemijske mere se ne preporučuju.

Registrovana je i sporadična aktivnost glodara. Procena brojnosti dobija se brojanjem aktivnih rupa (ulaznih otvora u podzemne jazbine).

Poljska voluharica:
I kategorija - vrlo niska brojnost: do 10 rupa/ha

II kategorija - niska brojnost: 10 - 500 rupa/ha

III. kategorija - srednja brojnost: 500 - 5.000 rupa/ha

IV kategorija - visoka brojnost: 5.000 - 20.000 rupa/ha

V kategorija - vrlo visoka brojnost: 20.000 - 50.000 rupa/ha

Poljski miš:

I kategorija - vrlo niska brojnost: do 10 rupa/ha

II kategorija - niska brojnost: 10-50 rupa/ha

III. kategorija - srednja brojnost: 50-500 rupa/ha

IV kategorija - visoka brojnost: 500-2.000 rupa/ha

V kategorija - vrlo visoka brojnost: 2.000-10.000 rupa/ha

Sazrevanje lastara i opadanje lista voća

Poljska stenica na uljanoj repici

Ukoliko se ustanovi brojnost iz II. kategorije, preporučuje se suzbijanje glodara ubacivanjem gotovih mamaka u aktivne rupe, koje obavezno treba zatvoriti, da ne bi došlo trovanja divljači. Mamke koristiti po uputstvu proizvođača i obavezno nositi zaštitnu opremu.

Jesenji tretmani voćnjaka

Koštičave voćne vrste (kajsija, trešnja, višnja, breskva) većina sorata se nalaze u fazi sazrevanja lastara i opadanja lista.

Preporučuje se proizvođačima tretman preparatima na bazi bakra u periodu kad opadne 70 % lisne mase.

Jesenje ili tzv. plavo prskanje je mera koja se obavezno izvodi kod koštičavih voćnih vrsta kao način dezinfekcije stabala i grančica biljaka u cilju smanjenja infektivnog potencijala patogena koji tu prezimljuju.

Tretman se sprovodi u cilju smanjenja potencijala sledećih patogena: *Cytospora cyncta*, *Pseudomonas syringae*, *Nectria galligena*.

Prilikom primene bakarnih preparata, koristiti doze veće od preporučenih, tretman izvesti po mirnom, tihom vremenu kada su temperature iznad 5 - 7 stepeni C.

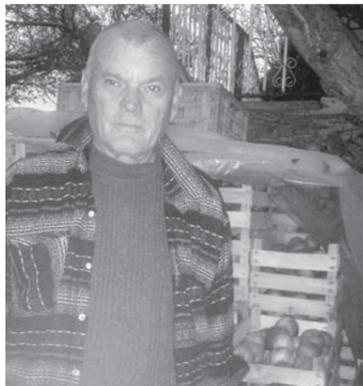
S. P.

NOVI SLANKAMEN
U POSETI PORODIČNOM GAZDINSTVU ZVONKA GVOZDANOVIĆA

Proizvode lekoviti sok od jabuke

Poznati vinar i vinogradar iz Novog Slankamena, **Zvonko Gvozdanović** jedan je od onih ljudi sa vizijom koji je sve svoje ideje sproveo u delo. Prvo je uspeo je napraviti jednu od retkih sorti organskih vina - krokan. I tu se nije zadržao, onda je na red došao batat, vrsta krompira koja uspeva u Meksiku, a ima lekovito dejstvo. Ovih dana Zvonko će u sok od jabuka koji proizvodi već tri godine dodati jedan sastojak, pa će tako dobiti lekoviti napitak. Podsećamo, on se 2000. godine preselio iz Beograda u malo naselje Počenta u Novom Slankamenu i od tada svake godine uspeva da ode korak dalje u inovativnim idejama u voćarstvu i vinogradarstvu.

- Kao što ne može da se napravi dobro vino od lošeg grožđa, tako je i za ovaj sok najvažnije staviti najkvalitetnije sorte jabuka. Radi se o tome da se u ovaj matični sok koji proizvodim već tri godine ne stavlja voda, šećer i limunska kiselina, već samo jabuke - počinje priču Zvonko i kaže:

Zvonko Gvozdanović, voćar sa vizijom

- Plan je da u narednom periodu, a već su u toku pripreme, dodam i sastojak toksifolin. U pitanju je sredstvo koje se dobija iz korena jedne biljke koja uspeva u Sibiru. Taj sastojak se melje, a mi ga nabavljamo od jednog Rusa ističe ovaj voćar i vinogradar i napominje da mu je trebalo puno vremena dok nije saznao pravu meru koja je dovoljna da se stavi u sok.

Kako nam je dalje rekao, sok će se praviti i pakovati u ambalaži za odrasle i za decu.

- Sok koji pripremamo sa tim sastojkom će blagotvorno uticati na imunitet, a ovih dana su u toku ispitivanja u Sremskoj Kamenici. Ne bih previše govorio u tome dok se ne pokažu rezultati, ali pouzdano znam je je reč o sastojku koji je lekovit i poslužiće u medicinske svrhe - kaže Zvonko. - Ovaj napitak bi trebalo da rešava sve probleme koji su povezani sa srcem i krvnim sudovima. Čak i u slučajevima pojave tromba, problem može biti rešen jer krvni sudovi postaju elastičniji, tako da može doći do razbijanja tromba. Nisu potrebne tradicionalne medicinske metode.

- Važno je da napomenem još jednu dobru stranu ovog soka sa sastojkom toksifolinom a to je da uništava slobodne radikale, što znači sprečava karcinom. U jabuci ima oko 80 posto vode, tako da za pravljenje soka nije potrebno dodavati vodu - ističe voćar iz Slankamena i napominje da je važno da jabuka pre branja ne dehidrira.

- Interesovanje za ovaj sok je izuzetno veliko, još uvek ne znamo koje ćemo količine upotrebiti, ali se nadam ako sve krene kako planiramo imaćemo jednu ozbiljnu priču sa velikim količinama i ozbiljnom proizvodnjom.

Prema njegovim rečima, novi proizvod će prvi put biti predstavljen na Etno sajmu u Beogradu koji se održava od 26. do 28. novembra i to će biti prva u nizu promocija. U planu je da određene količine spremimo i za izvoz.

Osvrćući se na ovogodišnji rod jabuka, ovaj voćar kaže da je generalno zadovoljan, ali da je zato zlatni delišes koji čini veliki deo prinosa podbacio. Takođe ističe da je grad u nekoliko navrata uništio deo roda, ali se ne žali.

- Tako je - kako je - kaže on.

Kod Gvozdanovića na gazdinstvu retko kad se odmara, jer posla ima uvek. Ovih dana je pretakao vina, jer su lepo vreme i sunčani periodi povoljno uticali na ovaj posao:

- Naravno crvena vina vole sunčan dan i onda prilikom pretakanja dobiju veoma lepu boju. Inače, lepo vreme mi je omogućilo da malo sredim voćnjake i pripremam za zimsko prskanje kako vinograda tako i voćnjaka.

Na kraju razgovora sa Zvonkom saznali smo da će neke uzorke vina i „čudesnog“ soka od jabuke poslati u Afriku. Kako kaže, to je jedna nova mogućnost i prilika da se za slankamenaku jabuku i grožđe čuje na daleko. Dok je ideja, a bilo ih je do sada mnogo, ovaj vinar ne brine, uživa u proizvodnji soka i vina i smišlja neke nove recepte.

M. Balabanović

NOVI SAD • NOVAC ZA SREDNJE POLJOPRIVREDNE ŠKOLE U VOJVODINI

Nova oprema u školama

Potpisivanje ugovora sa direktorima poljoprivrednih škola

Potpredsednik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Branislav Bogaroški je ove sedmice potpisao ugovore sa direktorima poljoprivrednih stručnih škola u Vojvodini, koje su aplicirale na konkurs ovog Sekretarijata za finansiranje intenziviranja korišćenja poljoprivrednog zemljišta kojim raspolazu srednje poljoprivredne škole kroz nabavku opreme.

Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo je, naime, kao vid podrške srednjim poljoprivrednim školama s teritorije AP Vojvodine raspisao konkurs za finansiranje intenzivnijeg korišćenja poljoprivrednog zemljišta kojim raspolazu srednje poljoprivredne škole kroz nabavku opreme.

Na konkurs se prijavilo 13 škola, od kojih devet ispunjavaju uslove iz konkursa.

Pravo na sredstva ostvarile su poljoprivredne škole iz Zrenjanina, Sombora, Bača, Bačke Topole, Vršca, Kanjiže, Pančeva, Rume i iz Futoga. Ukupna vrednost potpisanih ugovora je 9.864.299,74 dinara. Škole će dodeljena sredstva utrošiti za nabavku sistema za zaštitu od vremenskih nepogoda, opreme za navodnjavanje, konstrukcije i opreme za biljnu proizvodnju u zaštićenom prostoru, laboratorijske opreme za hemijsku analizu zemljišta.

Sa Poljoprivrednom školom sa domom učenika Futog ugovor je zaključen ranije, dok je ostalih osam direktora u ponedeljak prisustvovalo potpisivanju.

S. P.

NOVI SAD
PODSTICAJI POLJOPRIVREDNICIMA

Bespovratno još 50 miliona

Sa poljoprivrednicima zaključen 91 ugovor

Potpredsednik Pokrajinske vlade i pokrajinski sekretar za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Branislav Bogaroški, uručio je u utorak, 10. novembra 91 ugovor vojvođanskim poljoprivrednicima, koji su dobili bespovratna sredstva na konkursu za male prerađivačke kapacitete. Sa ukupno 50 miliona dinara, podržana je nabavka opreme za hladnjače i preradu voća i povrća, kao i nabavka opreme za preradu uljanih kultura i za pčelarstvo.

Prema rečima Branislava Bogaroškog, podrška malim prerađivačkim kapacitetima jeste jedna od najznačajnijih mera resornog pokrajinskog sekretarijata.

- Prošle godine smo za ovu namenu imali svega 35 miliona dinara, a ove godine taj iznos je višestruko

uvećan, pa smo sa 105 miliona dinara podržali 170 vojvođanskih poljoprivrednika - kazao je Branislav Bogaroški i naglasio da se zahvaljujući ovoj meri, registrovanim poljoprivrednim gazdinstvima omogućava da sa primarne proizvodnje počnu da ulažu, pre svega, u preradu voća i povrća, te da time svu dodatnu vrednost koja se stvara nad primarnom poljoprivrednom proizvodnjom ostave u svom domaćinstvu.

Resorni sekretar je još dodao da ohrabruje činjenica da su vojvođanski poljoprivrednici veoma zainteresovani za ulaganje u male prerađivačke kapacitete, i najavio da će za nekoliko dana biti potpisani ugovori za mini mlekaru i mini mesare, što će omogućiti da se i u toj oblasti razviju prerađivačke kapacitete.

S. P.

BUĐANOVCİ • SAVA ANDRIĆ NE ODUSTAJE OD POVRTARSTVA

Kvalitet nije problem

- Imam obezbedjeno tržište, u pitanju su veliki marketi, i mnogo mi je lakše. Bilo bi veoma teško prodavati na pijaci, jer povrće je roba koja ne može dugo da čeka kupca. Najbolje je direktno sa njive obaviti prodaju - tvrdi ovaj proizvođač

Poljoprivrednik iz Budjanovaca Sava Andrić, već godinama ne dostaje od povrtarske proizvodnje. Ove godine pored luka, na njegovim njivama našli su se i kupus i karfiol. Ovih dana ubira karfiol za koji kaže da je dobro rodio i da očekuje prinos od blizu 12 tona po hektaru.

- Karfiol je dobro rodio. Ja sam veoma zadovoljan i prinosom, ali i cenom koja je na početku bila i 120 dinara za kilogram. Iako ulaganja nisu mala, karfiol kada dobro rodi može da donese dobru zaradu, kaže Andrić.

Pored angažovanja radne snage, samo za seme karfiola je potrebno uložiti blizu 500 evra, kada se tome dodaju i tretmani zaštite, dodje se do toga da on nije jeftina biljna vrsta. To kažu i poljoprivredni stručnjaci, uz napomenu da je i navodnjavanje jedan od važnih faktora za dobar i kvalitetan rod. Andrić je i ove godine u potpunosti poštovao agrotehniku za proizvodnju ovog povrća za koju ima obezbedjeno tržište.

- Bez obzira što mi koji se bavimo povrtarstvom znamo da proizvedemo kvalitet, ako nemaš trži-

Sava Andrić

šte, onda si u problemu. Ja imam tu sreću da imam obezbedjeno tržište, u pitanju su veliki marketi, i mnogo mi je lakše. Bilo bi veoma teško prodavati na pijaci, jer povrće je roba koja ne može dugo da čeka kupca. Najbolje je direktno sa njive obaviti i prodaju - tvrdi ovaj proizvođač.

Pored karfiola, ovih dana Andrić završava i berbu kupusa. Nije na velikoj površini, ali je dobro rodio.

- Kupus je dobar, mada bilo je problema zbog velikih vrućina na samom početku proizvodnje. Ipak sam uspeo da ga sačuvam i evo ovig dana završavam berbu kupusa koji prodajem po ceni od 20 do 25 dinara za kilogram. I za kupus imam tržište - govori Sava Andrić.

Inače Budjanovčani su nadaleko poznati po proizvodnji bostana, pa tako i Andrić na svojim njivama svake godine ima i određene površine pod dinjama. Priseća se da je dobro prošao i još jednom tvrdi da je razlog za dobru zaradu obezbedjeno tržište. Da nije tako ovih biljnih vrsta ne bi bilo na njegovim njivama.

Zbog toga, kaže i sledeće godine u strukturi setve naći će se i dinje, i kupus i karfiol, a luk je već zasajen i dobro izgleda, mada je nedostatak vlage već evidentan.

Da bi proizvodnja bila kompletna na njegovim njivama biće i ratskih biljnih vrsta. Pšenica je već zasejana, duboko oranje završeno, a plan je da sledeće godine najviše površina bude pod kukuruzom, koji je naša najzastupljenija biljna vrsta.

Z. Markovinović

REGISTRACIJA VOZILA 6 - 12 RATA

Čekovima građana i administrativnom zabranom

Agencija "MĐ Radosavljević"

Sremska Mitrovica, Kuzminska 36

022/613-977 i 069/702-002

ŠID • **PREDRAG LEMAJIĆ, UZGAJIVAČ SVINJA I PROIZVOĐAČ KULENA I KOBASICA**

Sremski kulen za ceo svet

Nema lepšeg proizvoda na svetu od svinjskog mesa od sremskog kulena, niti se može napraviti nešto drugo a da bude bolje od toga. Moji proizvodi stignu u Pariz, Beč i Kanadu, a kulen koji pravim već četiri decenije konzumirao se čak i u Kini – kaže Predrag Lemajić iz Šida

Prirodnim sušenjem do vrhunskog kvaliteta

Poljoprivrednik **Predrag Lemajić** iz Šida, dugogodišnji je uzgajivač svinja, koji je poslednjih desetak godina postao na daleko poznat po svojim prerađevinama od mesa. Naime, već sedam godina za redom Predrag je pobednik na poznatoj šidskoj manifestaciji "Sremski svinjokolj i kobasicijada", a poslednje dve godine njegov kulen je bio najbolji na "Sremskoj kulenijadi" u Erdeviku.

- Na "Kobasicijadi" sam do sada osvojio ukupno 12 medalja, jer sam pre tih zlatnih osvajao drugo ili treće mesto, sve dok nisam počeo da pravim kobasice od jedne vrste mesa. Pre toga sam ih pravio od tri različite vrste, pa je boja bila neujednačena pošto je meso bilo mešano, zbog čega mi je izmicala zlatna medalja. Međutim, od kako sam to promenio, počeo sam svake godine da osvajam prvo mesto. Na "Kulenijadi" je ove godine od 94 kulena, koliko ih je bilo u konkurenciji, među prvih

Savet mladima

- Iako je situacija u Srbiji na to polju trenutno teška, mladima bih savetovao da se, ipak, bave svinjogojstvom, jer je sramota da u Sremu nemamo onoliko broj svinja koliko bi trebalo da imamo. Jer, za nas koji živimo ovde nije da pravimo avione i kamione, nego da proizvodimo hranu. Ljudi će uvek morati da jedu, a jedu kvalitetno onoliko koliko imaju para – kaže Lemajić.

deset bilo kojih šest kulenova – kaže Predrag i dodaje da je recept za pravljenje kvalitetnog kulena tajna, a da on na unapređenju tog umeća radi već punih 40 godina.

Iako po struci nije mesar, kaže da je ovaj zanat zavoleo još kao mali, uz svog ujaka.

- Ja sam završio automehaničarski zanat i onda sam se prekvalifikovao, tako da sam 38 godina radio u štampariji gde sam ostvario i penziju. A ljubav prema mesarskom zanatu stekao sam uz svog ujaka koji je bio mesar i majstor za kobasice. Stalno sam bio uz njega i gledao sam kako on to radi. Taj posao mi se jako svidelo pa sam počeo time i sam da se bavim. Radio sam uslužno klanje svinja po kućama i za svoju dušu sam pravio prerađevine od mesa - od kobasica, preko kulena, do slanina, koje su zbog svog

kvaliteta postale poznate u celoj zemlji. Godišnje tovim po 70 komada svinja u oborima, ovde u dvorištu svoje kuće u Šidu, a nedavno sam u Vašici kupio jednu staru kuću i imam u planu, da zajedno sa sinom, proširim posao. Ne prodajem sveže meso nego svinje tovim isključivo za prerađevine. Imam i svoju sušaru u koju može da stane oko 650 kulenova, jer sam ubeđen da se samo prirodnim sušenjem može postići vrhunski kvalitet i ukus. Zato svima kažem da nema lepšeg proizvoda na svetu od svinjskog mesa nego što je to sremski kulen, niti se može napraviti nešto drugo a da bude bolje od toga – sa ponosom kaže Lemajić, dodajući da je sramota što iz susednih zemalja uvozimo meso, umesto da iskoristimo naše potencijale za svinjogojstvo koje imamo u Sremu.

Tovljenike hrani isključivo svojom hranom

U njegovom domaćinstvu godišnje se proizvede oko 700 kulenova, odnosno oko 1.500 komada kobasice i 600 kilograma slanina. Lemajić kaže da njegovi proizvodi stignu u Pariz, Beč i Kanadu, a kulen iz njegove sušare konzumirao se čak i u Kini. Prodaje ga po ceni od 20 evra, kobasice su mu hiljadu dinara, a slanina 800.

- Isključivo od ovog posla ne bi moglo da se živi, nego nam je to oduvek bila neka vrsta sporedne delatnosti. Takođe ne bih mogao da opstanem ni da se bavim samo svinjogojstvom, jer su niske otkupne

cene, s obzirom da je sa 160 dinara cena svinje sada pala na 120, tako da onaj koji tovi, recimo, hiljadu komada, odmah je izgubio četiri hiljade dinara po komadu. U poslu mi sada pomaže sin, a pravi naslednik biće mi unuk **Konstantin**, koji – iako ima tek dve godine, već pravi kulenje sa mnom. Kupio sam mu nedavno jedan specijalni nož iz Švajcarske, a njemu ću da ostavim i recept za pobednički kulen.

Tekst: **S. Mihajlović**
Foto: **M. Mileusnić**

Brojna priznanja i zahvalnice

Meso nije kancerogeno

A o tome da slanina, šunka i kobasice mogu da izazovu rak sa istim stepenom verovatnoće kao i cigarete, na šta je nedavno upozorila Svetska zdravstvena organizacija, Predrag Lemajić kaže:

- Problem nisu mesne prerađevine, nego svi oni proizvodi koji su veštački farbani i u koje su dodati pojačivači mirisa i ukusa ili neke veštačke arome. A kulen, slanina, kobasica, sve je to napravljeno od kvalitetnih sastojaka, od svinja koje sam proizvodim i koje hranim isključivo

svojom hranom, sojom, kukuruзом i ječmom. Od dodataka koji su neophodni za hranu ubacujem samo klasične vitamine, bez dodavanja hormona rasta ili steroida. Mogu oni iz te zdravstvene organizacije da pričaju što god hoće, mislim da su to sve gluposti i da je za nastanak svih bolesti presudna genetika, pa onda sreća u životu. A svi umesto što gledamo šta jedemo, bolje da obratimo pažnju na to šta udišemo, jer je vazduh više zagađen od hrane.

Ne odričemo se specijaliteta iz pušnice!

- Mi seljaci godinama živimo na takvoj hrani i ništa nam ne fali, uglavnom smo svi zdravi k'o jabuke, kaže Milenko Kovačević, poljoprivrednik iz Indije. - Mislim da je svetski lobi umešao prste u čitavu priču, pa verujem da je to novo prepucavanje lekara, odnosno farmaceutske i moćnika mesne industrije

Kao grom iz vedra neba ovih dana nas je pogodila vest Svetske zdravstvene organizacije da su šunka, slanina i domaće kobasice kancerogeni. Ukoliko ovu informaciju date jednom Evropljaninu, vrlo je verovatno da će je veoma ozbiljno prihvatiti, ali ne i Sremcu koji sitno broji do perioda zabijački i čuvenih specijaliteta koji će se krajem novembra (po tradiciji 29. za bivši Dan Republike) naći

Milenko Kovačević

na trpezi. Da li iz inata ili iz ljubavi prema đakonijama iz pušnice, većina žitelja ovih prostora ne veruje u navedene tvrdnje i nema nameru da se odrekne dobre stare kuhinje. Međutim, kako se dalje navodi u izveštaju upravo meso koje se tretira dimljenjem, sušenjem ili dodavanjem soli kako bi mu se produžio vek trajanja je ono koje stručnjaci smatraju opasnim. U istom izveštaju crveno meso kao što su govedina, jagnjetina i svinjetina, verovatno su karcinogena, ali za to ima veoma malo dokaza. To meso je modifikovano da menja svoj ukus i da ima što duži vek trajanja. To se radi sušenjem, dodavanjem aditiva, soli i konzervanasa. SZO smatra da baš ovi aditivi mogu povećati rizik od nastanka raka.

Međunarodna agencija za istraživanje raka stavila je prerađeno meso hrenovke, šunke i kobasice u grupu kancerogenih proizvoda poput duvana, izduvnih gasova i azbesta. Dalje se navodi da postoje jasni dokazi da takvi proizvodi uzrokuju kancer, pa svega 50 grama prerađenog mesa dnevno povećava rizik od raka za 18 posto. Jedan od lekara, dr. Kurt Straif je u izjavi rekao da je rizik od obolevanja raka debelog creva zbog konzumiranja mesnih

prerađevina i dalje malen, ali raste s količinom pojeđenog mesa. Uz to, lekari tvrde kako je konzumacija crvenog mesa povezana i s rakom gušterače i rakom prostate. Prerađivanje mesa dimljenjem može dovesti do formiranja kancerogenih hemikalija, a kuvanje može proizvesti i kancerogene supstance. Pripremanje mesa na visokoj temperaturi, kao što je prženje, grilovanje ili roštiljanje generalno proizvodi najveće količine štetnih hemikalija. Veliki je broj zemalja u kojima vlasti odavno pozivaju potrošače da smanje ili ograniče unos crvenog mesa i mesnih prerađevina, ali IARC ističe da su postojeća upozorenja uglavnom usmerena na sprečavanje kardiovaskularnih bolesti.

U očekivanju objave izveštaja mesna industrija već je burno reagovala ističući da je meso deo uravnotežene ishrane i da se procena rizika od razvoja raka mora staviti u širi kontekst. Najviše je u ovoj priči pogođen običan seljak, koji najveći deo godine provodi pošteno zarađujući dinar, upravo od poljoprivrede, odnosno stočarstva. Priča ne ide na ruku ni ugostiteljima koji svoje menije sastavljaju upravo na bazi mesnih specijaliteta. Ko će na kraju cele priče izvući deblji kraj, ostaje

da se vidi. Do tada, običan narod, više gladan nego sit, ostaje zbunjen novoiznetim podacima i pita se nije li na pomolu novo prepucavanje farmaceutske i mesne industrije?!

Najviše ispašta seljak

- Sigurno je da postoji velika razlika između industrijskih i domaćih sušenih proizvoda koje sami pravimo i jedemo generacijski - kaže **Milenko Kovačević** poljoprivrednik iz Indije koji se godinama bavi govedarstvom.

- Mi seljaci godinama živimo na takvoj hrani i ništa nam ne fali, uglavnom smo svi zdravi k'o jabuke, navodi on. - Mislim da je svetski lobi umešao prste u čitavu priču, pa verujem da je to novo prepucavanje lekara, odnosno farmaceutske i moćnika mesne industrije.

Po njegovim rečima, takvih situacija ima u svim granama pa što ne bi bilo i u ove dve, navikli su naši poljoprivrednici na tako nešto.

- Eto sad su rešili da se upliću u meso, kao što je do nedavno bio slučaj sa mlekom - ističe on i dodaje: - Verujem da će novi izveštaj uticati negativno ne toliko na industriju mesa, koliko na običnog seljaka koji drži svinje. Mi proteklih mesec dana nismo nosili mleko u mlekaru zbog priče u vezi aflatoksina kojeg da podsetim nije ni bilo u našem mleku, a sve je provereno u laboratorijama. Uvek se traži neki izgovor zašto im ne treba naše mleko, a sada će biti da im ne treba ni naše meso kaže ovaj poljoprivrednik.

On tvrdi da se sve ovo dešava zbog uvoza inostranog mesa i "zbog nekih mahinacija".

- Njima je sasvim svedjedno hoće li naš seljak proizvoditi meso i mleko ili će uvoziti, oni imaju svoj rabat od prodaje. Njihova zarada je uvek ista - kaže Milenko i poručuje na kraju. - Ne verujem puno u pomenuti izveštaj, mada ne tvrdim da nema genetski modifikovanih organizama i da ne truju sve živo. Za sada se ne sekiram za mene i za moju porodicu, to što radimo to i nahranimo, a to što nahranimo to i zakoljemo i osušimo i ništa nam ne fali. Jedino je pitanje onih ljudi koji žive u velikim gradovima, pa su primorani da kupuju koješta, ali šta mi tu možemo.

Boban Stojadinović

Umerenost, pre svega..

Prema rečima **Bobana Stojadinovića**, ugostitelja i kuvara restorana nacionalne kuhinje iz Krčedina sigurno je da u mesu i mesnim proizvodima ima nekih štetnih sastojaka, ali da oni moraju biti navedeni na samom proizvodu i tu nema zabune.

- U današnje vreme kada je internet svima dostupan, vrlo lako možete saznati koje namirnice su štetne po zdravlje i koliko, ali kada govorimo o domaćim proizvodima poput šunke, slanine i kobasica imamo potpuno drugačiju situaciju. Verujem da domaćini koji sami suše meso na pravi način kako treba, nema govora o štetnom dejstvu. Oduvek su naši stari šušili u pušnicama meso, pa su svi bili zdravi navodi on i kaže da je pre svega važno voditi računa da se ne pretera kao i kod svih drugih namirnica, onda nema bojazni da će zdravlje biti ugroženo.

M. Balabanović

Tradicionalno sušenje doprinosi kvalitetu

ŠTETOČINE USKLADIŠTENIH ŽITA I NJIHOVO SUZBIJANJE

Sprečiti velike gubitke

Piše: Katarina Radonić, PSS Vrbas

Procenjuje se da u svetu u toku proizvodnje hrane nastaju gubici od 48%. Gubici hrane u polju su oko 35%, koji obuhvataju gubitke nastale pod uticajem insekata (oko 12%), patogena (12%), korova (10%) i sisara i ptica (oko 1%). [1] Gubici u skladištima variraju od 9% u razvijenim zemljama (SAD), do 20% i više procenata u nerazvijenim i zemljama u razvoju. Štete na proizvodima u skladištima ogledaju se kako u smanjenju količine (težine) tako i u smanjenju kvaliteta i upotrebne vrednosti zrna. Da bi se smanjili ovakvo veliki gubici potrebno je pravilno osmisliti strategiju suzbijanja štetočina u skladištima i održavanja higijenskih uslova u samim skladištima kao i na svim pratećim poslovima i tehnicima koja se koriste tokom skladištenja. Da bi se efikasno suzbijanja i održavanja skladišnog prostora uspešno držala pod kontrolom potrebno je poznavati vrste i razvojni ciklus skladišnih štetočina, uslove ekosistema u samom skladištu, mogućnosti suzbijanja fizičkim, hemijskim ili biološkim merama.

Najznačajnije štetočine

Najznačajnije ekonomske štetočine zrna žita u našoj zemlji, a i u svetu su žički, pšenični – *Sitophilus granarius*, pirinčani – *Sitophilus oryzae* i kukuruzni – *Sitophilus zeamais*. Pored žičaka značajne štete prave i moljci, žitni moljac *Sitotroga cerealella* Oliv., *Plodia interpunctella* Hbn - bakrenasti moljac i dr.

Sitophilus zeamais Motsch – kukuruzni žičak: Odrasli insekti su rđosmeđe do crne boje, veličine od 3,5 do 4,5 cm. Hitinska površina je sjajna, tačkasta udubljena su gruba duboka i oštih ivica. Pege na pokriocima su pravilnih ivica, dugačke, kosog položaja i svetlije braon boje. "Drugi članak pipaka je skovo dva puta duži od trećeg." [2] Odrasla larva je apodna, duga 4-5 mm, bele boje sa braon glavom, naborana sa leđne strane, prekrivena sa retkom dlačicama. Lutka je slobodna u početku bela, kasnije potamni, veličine od 3-5 mm. Kukuruzni žičak je dobar letač.

Rasprostranjenost: Rasprostranjen je u svim reonima uzgoja kukuruza. Naročito je brojna u tropskim i subtropskim klimama. Pošto je dobar letač može se širiti i direktno letenjem. Ipak najviše se širi putem transporta kukuruza, pirinča, pšenice skriven u zrnu gde se odvija njegov razvoj od jajeta do imaga.

Biologija: Tokom godine razvija nekoliko generacija. Prezimljava u stadijumu imaga. Nakon dopunske ishrane i kopulacije, ženka polaže jaja u zrnu kukuruza izgrizajući mali otvor u kome polaže jaje, zatim taj otvor zatvara želatinoznom materijom. U jednom zrnu moguće je da više ženki polože jaja. Larve se razvijaju u samom zrnu, praveći i najveće štete izgrizajući unutrašnjost zrna. Larva se presvlači pet puta, a razvije traje 4-6 nedelja. U našoj zemlji može živeti u polju ali ne može i prezimeti.

Štetnost: Štetan je i imago i larva. Larva pričinjava najznačajnije štete uništavajući unutrašnjost zrna, zagađujući ga izmetom.

Štete u semenskim ujevima su još značajnije jer ovakva zrna nemaju klijavost. Napadnuta zrna gube težinu, kvalitet im je znatno smanjen, često

nisu za upotrebu i kao stočna hrana. Ovakva zrna su zgrudvana, imaju neprijatan miris, gube boju, lošeg su ukusa, i nisu pogodni za ishranu. Ako se ovakvim zrnima hrani stoka nastaju različiti zdravstveni problemi. Smatra se da kukuruzni žičak može izazvati jače zagrevanje u skladištima od ostalih žičaka. „U brojnim zemljama, sa tropskom klimom, kukuruzni žičak izleće na polja kukuruza i napada kukuruz u klijpu, najintenzivnije na usevima koji su udaljeni 800 m od skladišta.“ [3]

Sitophilus granarius L. žitni žičak: Sličan je kukuruznom žičku, ali je nešto manji od 3-4,5 mm, i ne leti. Larva je kao i kod ostalih žičaka bele boje, bez nogu i naraste do 3mm. Nalazi se u svim skladištima širom Srbije, kako u silosima, podnim skladištima tako i u ambarima. Živi i razmnožava se isključivo u zatvorenom gde god ima žita bilo koje vrste. Glavnu ulogu u širenju ove štetočine ima čovek, u toku transporta zaražene robe, ambalaze i transportnih sredstava. Kosmopolitska je vrsta i raširena je u celom svetu, svuda gde se gaje žita.

Odrasli insekt živi i do godinu dana, tokom godine ima od 3-4 generacije u hladnim skladištima. U silosima gde se temperature više može imati od 6-8 generacija. Optimalna temperatura za razvoj i oštećenja je oko 28 stepeni celzusa. Veliku ulogu u razmnožavanju predstavlja vlaga zrna, ukoliko je ona 10% i manje ne dolazi od razmnožavanja.

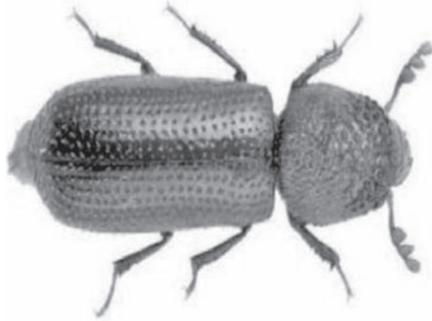
U našoj zemlji žitni ili pšenični šišak je narasprostranjenija vrsta i štetočina u skladištima.

Sitophilus oryzae L.- pirinčani žičak: Nešto je manji od kukuruznog i žitnog žička, dužine od 2,5 – 4 mm. Larva je slična žitnom žičku dužine oko 2,5-3 mm. Za razliku od žitnog žička češći je u toplijem klimatu. U našim skladištima ima godišnje 3-4 generacije. Ženka polaže i do 500 jaja, a u jednom zrnu može da se razvije više od jedne larve, što nije slučaj kod ostalih žičaka. Odrasli insekti mogu da lete i po nekim autorima mogu da izvrše zarazu i u polju. U našim skladištima je vrlo čest posebno u onima gde je temperatura visočija, a štete koje pričinjava su vrlo značajne.

Rhizopertha dominica F.- žitni kukuljičar (Sl. 3.) "Imago je dug od 2,3 - 3 mm, valjkastog oblika, tamnosmeđe do rđaste boje. Glava mu je okrenuta nadole i gotovo cela pokrivena vratnim štitom. Prednja ivica vratnog štita je zaobljena i jako nazubljena, a cela površina pokrivena tačkastim udubljenjima. Pokrioci su sa uzdužnim linijama. Drugi par krila je razvijen. Prednja tri članka pipaka su testerasto nazubljena i veća od ostalih." [4] Larva je bele boje sa braon glavom, savijena, pokrivena dlačicama, duga oko 3mm, ima 3-4 larvena uzrasta. Jaja su kruškolikog oblika, bele boje, a ženka može da položi i do 500 jaja. Odlaze ih u brazdice zrna ili na oštećenjima, pojedinačno ili u skupinama. Lutka je bele boje dugačka oko 3 mm.

Rasprostranjenost: Poreklom je iz Indije, danas je rasprostranjena u svim našim skladištima. Za razvoj joj je potrebna viša temperatura pa je znatno brojnija u toplim skladištima.

Štetnost: Štetan je imago koji na semenkama izgriza nepravilne šupljine, može da se ubuši i u drvene delove. Larva se ubuši u zrno u blizini klice, može da izgrize celokupnu sadržinu

Slike 3 i 4: Rhizopertha dominica F.- žitni kukuljičar i Plodia interpunctella Hbn- bakrenasti moljac

zrna, ostane samo pokožica. Svoj celokupni razvoj završava u unutrašnjosti zrna. Jako napadnuta zrna imaju neprijatan jak miris na med.

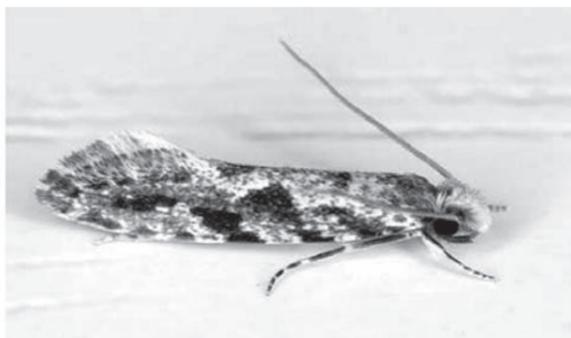
Plodia interpunctella Hbn- bakrenasti moljac (Sl. 4.) Dve trećine prednjeg para krila kod ovog moljca su izrazito bakrenaste boje (otuda ime) dok je ostali deo sivo obojen. Dugačak je oko 9mm, a raspon krila mu je do 18 mm. Gusenica je prljavo sive boje, po telu ima crne tačkice i obrasla je dlačicama. Ima glavu tamno obojenu, naraste do 17 mm. Ženka polaže oko 300 jaja, iz kojih se legu gusenice. Gusenice ostaju u površinskim slojevima upredajući površinski sloj zrna sa paučinom i izmetom. Ovaj sloj u kome se gusenice vide, nemaju skrivenu zarazu, nije za upotrebu u ishrani ljudi i životinja. Ova paučina dodatno otežava mere zaštite. Bakrenasti moljac je izraziti polifag, napada veliki broj poljoprivrednih proizvoda.

Sitotroga cerealella Oliv. žitni moljac (Sl. 5.) Leptir ima vrlo uska i na vrhovima zašiljena krila, koja na donjim ivicama imaju duge resice. Prednja krila imaju žuto smeđu boju dok su zadnja siva. Zadnji par krila ima oštro zasečen klinasti deo koji je važan u determinaciji vrste. Gusenice su smeđe, narastu do 7 mm.

Biologija i štetnost: U našoj zemlji predstavlja jednu od najznačajnijih štetočina kukuruza, napada i sve druge vrste žita. Velike štete pričinjava semenskim usevima raznog žita jer se ubuši oko klice koju odmah oštećuje. Ukoliko se zaraza pojavi u podnim skladištima, štetu pričinjava do dubine oko 30 cm. Ovaj moljac ne pravi paučinu, jer je razvoj gusenica u unutrašnjosti zrna. Često se nalazi u polju, kada se u toku berbe može uneti direktno u skladišta gde nastavlja svoj razvoj. Ženka polaže jaja na zrnu, može položiti oko 50 jaja. Ispile gusenice se ubušuju u zrno i izjedaju njegovu unutrašnjost, posle čega prelaze na druga zrna. U našim klimatskim uslovima moljac ima 2-4 generacije, zavisno od temperature, kada temperatura padne ispod 10 stepeni celzusa prestaje sa ishranom. Prezimljava u stadijumu gusenice ili lutke. U proleće leptir izleće kroz rupu koju mu je napravila larva. Leptir živi 1-2 nedelje.

Nemapogon granella L. – ambarski moljac (Sl. 6.) Ovaj moljac spada u značajne štetočine žita, posebno napada pšenicu i raž, u manjoj meri kukuruz i ječam. Ženka polaže jaja na zrnima u gomilama po 20 jaja. Ispile gusenice se ubušuju u zrno oštećujući klicu. Larve su žučkasto bele, imaju dve smeđe pruge na vratnom štitu, glava im je smeđa.

Odrasle su duge oko 10 mm. Kao i ostali moljci zrna upreda paučinom do dubine 10 cm. Za razvoj joj je potrebna vlažna sredina.

Slike 5 i 6: Sitotroga cerealella Oliv. žitni moljac i Nemapogon granella L. – ambarski moljac

Osim štetnih insekata štete na uskladištenim žitaricama u značajnoj meri mogu naneti i glodari (*Mus musculus* – domaći miš, *Rattus norvegicus* – sivi pacov, *Rattus rattus* – crni pacov). U skladištima gde imaju pristup ptice mogu naneti velike štete ne samo hraneći se semenkama već i prljajući i zagađujući svojim izmetom, perjem i dr., kako same uskladištene proizvode tako i prostor u i oko skladišta. U važnije štetočine među pticama su divlji golub (*Columba livia* Gm), domaći vrbac (*Passer domesticus*), gačac (*Corvus frugilegus* L.) i druge.

Suzbijanje štetnih insekata u skladištima

Uspešna zaštita uskladištenog žita podrazumeva skup mera i procedura koje se moraju ispoštovati da bi se krajnja mera, hemijsko tretiranje, svelo na minimum.

Preventivne mere suzbijanja štetnih insekata

Priprema skladišta za prijem semena žita sastoji se od nekoliko važnih poslova koji se moraju odraditi. Tehnička popravka skladišta kao što su popravke ulaza i izlaza robe u i iz skladišta, proveriti dali krov ili neko drugo mesto na skladištu prokišnjava, dali su instalacije ispravne idr. Proveriti sušare, ventilaciju i svu tehničku opremu za pravilno održavanje vlage i temperature u objektima. Čišćenje skladišta od preostalih zaliha, mehaničko čišćenje, pranje podova i zidova, jakim mlazom vode (vatrogasni šmrk i slično). Uraditi dezinfekciju i deratizaciju praznih skladišta.

Vrlo je važno uspostaviti monitoring štetočina u skladištu, što olakšava dalju zaštitu i praćenje kretanja populacije i brojnosti. Proizvođačima su danas dostupne razne mehaničke klopke za praćenje kretanja i vrsta populacije štetnih insekata. U praksi dobri rezultati dobijaju se upotrebom feromonskih klopki idr. Za uspešnu preventivnu zaštitu od izuzetnog značaja je poznavanje biologije štetnih insekata, vrste koja dominira u skladištu, ekoloških uslova koji vladaju u samom skladištu idr. Prilikom prijema robe potrebno je utvrditi kvalitet i zdravstveno stanje da bi se ne-standardna roba odmah odvajala od zdrave. Da bi se pravilno rukovalo merama zaštite u velikim skladištima neophodno je prisustvo stručnih lica, koja se moraju redovno edukovati.

Fizičke mere suzbijanja štetnih insekata u skladištima

Ova mera se zasniva na poznavanju biologije insekata i njihove osetljivosti u toku razvoja na visoke ili niske temperature. Primena niskih i visokih temperatura u savremenim skladištima može se smatrati i kao direktna mera suzbijanja štetnih insekata. U tim skladištima ugrađeni su uređaji kojima se na jednostavan način smanjuje ili povećava temperatura u različitim vremenskim periodima i na taj način se direktno utiče na životnu sredinu insekata u samom skladištu, temperatura je različita za svaki insekt.

Biološke mere suzbijanja štetnih insekata u skladištima

Ova mera podrazumeva poznavanje prirodnih neprijatelja štetočina u skladištu i način njihovog delovanja na insekte. Cilj bioloških mera borbe je smanjenje upotrebe insekticida kao i pomoć u sprečavanju pojave rezistentnosti zbog česte upotrebe insekticida iste vrste. U našim skladištima biološko suzbijanje štetnih insekata

je simbolično, vrlo malo se koristi. Poznate predatorske vrste koje napadaju jaja i larve većeg broja insekata su *Xylocoris flavipes* i *Teretriosoma nigrescens*. Za redukciju vrste *Sitophilus* spp. koristi se parazitoid *Anisopteromalus calandrea*. Za redukciju populacije insekata u skladištima mogu se koristiti i preparati gram pozitivnih bakterija *Bacillus thuringiensis*, koji se inače koriste u biljnoj proizvodnji. Kao biološki preparati mogu se koristiti i metabolički biljnih vrsta, etarska ulja raznih biljaka i dr..

U zaštiti od skladišnih štetočina uvode se i regulatori rasta insekata, koji deluju na poremećaj razvojnih faza insekata, njihovo potomstvo i uopšte na hormonalne poremećaje insekata. Još jedan način biološke zaštite u skladištima je i upotreba inertnih prašiva kao što su pesak, kaolin, pepeo, glina, diatomejska zemlja i dr. Ove supstance deluju na insekte tako što ih isušuju, desikuju. Vrlo su efikasni, ali negativno deluju na zdravlje zaposlenih pa im je primena ograničena.

Hemijske metode suzbijanja štetnih insekata u skladištima

Hemijske mere suzbijanja su upotreba sintetičkih klasičnih insekticida i fumigata. Ova mera je i najefikasnije suzbijanje, ali i najnepoželjnije sa stanovišta zdravlja ljudi. Za tretiranje se uglavnom koriste kontaktni insekticidi koji se primenjuju direktno na zrno skladištenog proizvoda. Način primene može biti različit, a jedan od najčešćih je preko pokretne trake, sistem za primenu se pričvrsti pored pokretne trake i diznoma se rasprskava insekticid na robu u pokretu. Za ovu name-nu kod nas su registrovani insekticidi na bazi deltametrina, dihlorvosa, pirimifos-metila i malationa, deltametrin+sinergist piperonil butoksid. Insekticidi se koriste i za tretman praznog skladišta. Najčešće primenjeni način je fumigacija upotrebom peleta ili tableta aluminium - fosfida ili magnezijum – fosfida prilikom prijema robe u silo jame.

Veliki problem u primeni ovih insekticida je pojava rezistentnosti kod insekata ili smanjenje efikasnosti. Zbog ove pojave povećava se broj tretmana, a vrlo često i preporučene doze primene.

Zaključak

Radeći deset godina na zaštiti poljoprivrednih zrnastih proizvoda u skladištima, odnosno silosima, zaključili smo da je neophodno, najpre, održavati higijenu objekata. Uraditi sve preventivne mere zaštite od skladišnih štetočina. Ne dozvoliti pojavu žarišta, koja najčešće uzrokuju stare zalihe proizvoda. Prilikom prijema obavezno pregledati proizvode na prisustvo štetnih insekata. Tokom skladištenja periodično proveravati prisustvo štetočina i po potrebi, blagovremeno intervenirati. [5]

Literatura: [1] P. Kljajić, Radmila Almašić, (2004) Biljni lekar Značaj i problematika uskladištenih proizvoda; [2] Kolektiv autora., (2002) Bolesti, štetočine i korovi kukuruza i njihovog suzbijanja; [3] Čamprag, D., Tatjana Kerešić, Pero Štrbac., (2001) Štetočine semena ratarskih kultura u polju i skladištu; [4] Kolektiv autora., (1998) Priručnik izveštajne i prognozne službe zaštite poljoprivrednih kultura; [5] Katarina Radonić., (2004) Biljni lekar, Suzbijanje štetočina uskladištenih zrnastih poljoprivrednih proizvoda u silosima F.S.H. Elan Srbobra

Neophodan element u ishrani biljaka

Piše: Goran Drobnjak, PSS Ruma

Mnogobrojne značajne fiziološko-biohemijske reakcije u živim organizmima ne mogu proteći bez učešća različitih fosforinih jedinjenja. [1] Fosfor ima značajnu ulogu u izgradnji brojnih jedinjenja ćelije. Ulazi u sastav nukleinskih kiselina i u sastav koenzima koji ubrzavaju mnoge procese u biljkama. Optimalna obezbeđenost fosforom smanjuje štetan uticaj nedostatka vode (Gutierrez-Boem i Thomas, 2001.). Fosfor specifično utiče na obrazovanje i aktivnost korenskih kvržica kod soje. [2] On ubrzava cvetanje i doprinosi ranijem sazrevanju plodova. Kod šećerne repe povećava količinu šećera.

Usvajanje fosfora

Fosfor se u zemljištu najvećim delom nalazi u obliku neorganskih jedinjenja. Biljka ga usvaja iz zemljišnog rastvora u vidu jona ortofosforne kiseline. Pristupačnost fosfora za biljke je različita u raznim tipovima zemljišta. U kiselim zemljištima veliki deo fosfora je u obliku fosfata aluminijuma i gvožđa, tako da ova zemljišta nemaju dovoljno pristupačnog fosfora za normalnu ishranu biljaka. Zemljišta neutralna i slabo alkalna reakcije imaju veće količine rastvorljivog i biljkama pristupačnog fosfora. [3] Niska temperatura, suša kao i nedostatak kiseonika mogu takođe, značajno da smanje usvajanje fosfora u biljkama. [1] Fosfor u biljkama je dobro pokretljiv u svim pravcima. Pri nedostatku se premešta iz starijih u mlađe listove tako da se znaci nedostatka prvo javljaju u starijim listovima.

Nedostatak fosfora

Pored toga što je uloga i značaj fosfora u životnim procesima biljaka višestruka i važna, njegov nedostatak izuzev akutnog, osim što smanjuje njihovo rastenje često ne izaziva specifične, lako uočljive promene. To je osnovni razlog zbog čega se njegov nedostatak teško može vizuelno otkriti.

Prvi vidljivi znak nedostatka fosfora je prestanak rasta. U početku listovi imaju tamnozeleno boju i prestaju da rastu, pošto je deoba ćelija usporena, a sinteza hlorofila se nastavlja skoro istim intenzitetom. Kao rezultat toga povećava se udeo hlorofila u listovima. Vremenom akutni nedostatak može slično kao i nedovoljna ishrana azotom i magnezijumom izazvati gubljenje zelene boje. Kasnije se javljaju bronzane, mrke pa sve do tamnomrke, purpurne pege koje se šire od ivice liske prema sredini. Zatim se javljaju nekrotične pege na listovima, listovi se postepeno suše i opadaju.

Prvi simptomi se uvek javljaju na najstarijim listovima, pošto se fosfor iz njih premešta u mlađe organe. Novoobrazovani listovi u početku obično imaju normalan, zdrav izgled s tim što su nešto manji, tanji i nežniji. Korenov sistem se slabije razvija, kraći je i manje razgranat. [1] Cvetanje i oplodnja su slabiji.

Akutni nedostatak kod soje smanjuje aktivnost bakteroida u kvržicama (Cassman i sar., 1980). Nedostatak fosfora

vidljivo smanjuje i porast stabla soje koje postaje nežno i neotporno. [2] Žitarice u početku svog razvoja, ako nemaju dovoljno fosfora, imaju sivozeleno lišće koje je usko i stoji uspravno. Zrno se slabo razvija i ostaje šturo. [3]

Nedostatak fosfora nepovoljno utiče ne samo na rastenje i razviće biljaka, već i na prinos i kvalitet proizvoda. Smanjuje se tehnološka vrednost korena šećerne repe, tj. sadržaj šećera. Nedostatak fosfora, slično suvišku azota nepovoljno utiče na obrazovanje ćelijskog zida. Stoga se koren repe proizveden u uslovima nedovoljne obezbeđenosti fosforom slabije čuva. [1], Teško uočavanje simptoma nedostatka fosfora nameće za potrebu vršenja analize zemljišta ili biljnog materijala da bi se nedostatak na vreme otkrio.

Fosfor u suvišku

Suvišak fosfora u biljkama se retko javlja, pošto se njegovi joni u zemljištu brzo vezuju i postaju

Raspodela mineralnog đubriva

Sadržaj fosfora u zemljištu mg u 100g	Ocena nivoa obezbeđenosti	Broj uzoraka	%
manje od 5	vrlo nizak	89	12,44
5-10	nizak	150	20,98
10-15	srednji	153	21,40
15-25	optimalan	133	18,60
25-40	visok	60	8,39
40-50	vrlo visok	19	2,66
preko 50	štetan	111	15,53
UKUPNO		715	100,00

Tabela 2.

nepristupačni biljkama. Međutim, preterano visoka koncentracija fosfata u hranljivoj podlozi dovodi do smanjenja porasta biljaka. Pri njegovom suvišku na listovima se javljaju tamno mrke pege koje se šire u bazalnom pravcu. Ekstremno visoke koncentracije fosfata izazivaju prevremeno odumiranje i opadanje listova. Visoka koncentracija fosfora u tkivima biljaka podstiče procese starenja i, s tim u vezi skraćuje vegetacioni period i ubrzava nastupanje faze cvetanja i plodonosjenja.

Upotreba većih doza fosforinih đubriva može da smanji i usvajanje i transport gvožđa u biljkama. Slično nepovoljno dejstvo fosfor ima i na snabdevanje biljaka cinkom, manganom, bakrom i borom. U takvim slučajevima može se pojaviti hloroza i druge morfološke i anatomске promene u biljkama za koje je svojstven nedostatak jednog ili više neophodnih mikroelemenata. [2]

Ishrana biljaka fosforom

Đubrenje fosforom mora biti zasnovano na analizi zemljišta. Na osnovu sadržaja fosfora u zemljištu i potreba biljke određuje se potrebna količina đubriva. Cilj je da se ostvare visoki prinosi uz održavanje ili postizanje optimalnog sadržaja ovog elementa u zemljištu. Za određivanje potreba biljke važno je poznavati iznošenje fosfora prinosom. Iznošenje fosfora prinosom za najvažnije ratarske kulture 1 tona prinosu (sa sporednim proizvodima) iznosi iz zemljišta: pšenica.....13,5 kg kukuruz..... 13,5 kg šećerna repa.....1,5 kg sunekret.....16-30 kg soja.....15 kg

Sadržaj fosfora u zemljištu na području PSS Ruma

U agrohemijskoj laboratoriji PSS Ruma u 2014. godini je urađeno 715 uzoraka na osnovnu plodnost. Analizirani uzorci su sa područja opština Ruma, Irig i Indija. Sadržaj fosfora je bio sledeći: (Tabela 2.)

Na osnovu ovih rezultata uočljivo je da jedna trećina analiziranih parcela zahteva pojačano đubrenje fosforom (vrlo nizak i nizak nivo obezbeđenosti). Na skoro 50 % uzoraka konstatovan je sadržaj fosfora od srednjeg do visokog nivoa.

Zabrinjavajući podatak je o 15% uzoraka sa štetnim sadržajem fosfora gde ne postoji potreba za đubrenjem duži period i gde može doći do blokade mikroelemenata.

Dobijeni rezultati nameću potrebu da se na što većem broju parcela uradi analiza da bi proizvođači znali na kom nivou se nalazi fosfor u zemljištu i da bi odredili pravu normu za đubrenje.

Zaključak

Ostvarenje visokih prinosa je moguće samo pri optimalnoj ishrani biljaka. Značaj fosfora kao neophodnog

makroelementa u ishrani biljaka je velik. Teško uočavanje simptoma nedostatka i suviška fosfora nameće za potrebu

vršenja analize zemljišta. Na osnovu analize i potreba biljke mogu se pravilno odrediti norme đubrenja i ostvariti visoki prinosi uz smanjenje troškova proizvodnje i čuvanje životne sredine.

Literatura: [1] R. Kastori, N. Petrović, L. Kovačević, Neparazitarne bolesti i oštećenja šećerne repe; [2] Soja - Jegor Miladinović, Milica Hrustić, Miloš Vidić, Mineralna ishrana soje - Ivana Maksimović, Novica Petrović; [3] Ishrana i zaštita bilja, "Zorka Šabac.

Ocena nivoa obezbeđenost	Sadržaj P2O5 u zemljištu mg/100 g	Potreba đubrenja
vrlo nizak	manji od 5	melioraciono đubrenje (100-200% veće od iznošenja)
nizak	5-10	veoma povećano đubrenje (30-50 % veće od iznošenja)
srednji	10-15	umereno povećano đubrenje (10-30 veće od iznošenja)
optimalan	15-25	samo đubrenje održavanja (vraćaju se samo odnete količine)
visok	25-40	umereno umanjeno đubrenje (vraća se 20-30% manje od odnošenja)
vrlo visok	40-50	ne postoji potreba đubrenja (đubrenje se izostavlja 1-3 godine)
štetan	preko 50	ne postoji potreba đubrenja za duži period.

Tabela 1. Nivo fosfora u zemljištu i potrebe đubrenja fosforom za njivske kulture (S. Manojlović, 1986)

KABASTA HRANIVA U ISHRANI KRAVA

Dobri izvori proteina, karotina, kalcijuma...

Piše: Aleksandar Repček, dipl.ing, PSS Vrbas

U kabasta hraniva spadaju:

1. Zelena hrana sa prirodnih ili sejanjnih travnjaka koju obično predstavlja smeša trava i leguminoza;
2. Zelena hraniva sa oranica među kojima su više zastupljene leguminoze, najviše lucerka i crvena detelina, od žitarica se sreću zeleni kukuruz i sirak, a ređe i strna žita; često se koriste i ozime ili jare mešavine strnih žita i nekih leguminoza (ječam+grahorica ili grašak, ovas+grahorica ili grašak, pšenica+grahorica ili grašak i sl.); od ostalih biljnih vrsta u upotrebi su uljana repica, perko, stočni kelj i dr.
3. Konzervisana kabasta hrana: seno, silaža i senaža graminea, leguminoza ili njihovih mešavina;
4. Sporedni proizvodi ratarstva: slama, pleva, ljuske, glave i lišće šećerne repe itd.

Kvalitet kabaste hrane u obrocima za krave

Trave (familija Poaceae) i leguminoze (familija Fabaceae) su osnovna kabasta hraniva kojima se hrane krave. U ranim fazama svog razvoja ova kabasta hraniva su izvanredni izvor proteina, minerala, vitamina i drugih hranljivih materija. Kvalitetna kabasta hrana može da čini i više od 60% suve materije (SM) obroka, u uslovima kada krave konzumiraju 2,5 do 3 kg SM/100 kg telesne mase (TM). U dobro izbalansiranim obrocima ova hraniva mogu da obezbede veći deo hranljivih materija i energije za krave u laktaciji [1].

Kod trava i leguminoza protein je lociran najviše u listu. Leguminoze sadrže više proteina u istom stadijumu razvića. Udeo sirovog proteina u leguminozama varira između 15 i 23% a u travama od 8 do 18% SM [2].

U stablu su zastupljena pretežno vlakna i to u većoj meri kod trava nego kod leguminoza u istoj fazi razvića. Međutim, vlakna su kod trava manje lignificirana nego kod leguminoza, pa su stoga svarljivija i bolje se koriste u organizmu krave. Nasuprot tome, leguminoze imaju veće količine ćelijskog sadržaja (sočnije su) i u njemu više rastvorenih hranljivih materija čija je hranljiva vrednost veoma visoka. Time se kompenzira nešto niža svarljivost vlakana što rezultira u većoj hranljivoj vrednosti leguminoza pri istom stadijumu razvića. Pored toga, ustanovljeno je da se vlakna iz leguminoza brže fermentišu u buragu, usled čega krave mogu da konzumiraju više leguminoza nego trava.

Činioci koji utiču na hranljivu vrednost kabastih hraniva

Najvažniji činilac koji utiče na hranljivu vrednost trava i leguminoza je stadijum razvića ili fenofaza razvoja u momentu košenja za ishranu ili konzervisanje.

Kako biljka postaje zrelija tako se smanjuje udeo proteina, energije, kalcijuma i fosfora, a povećava zastupljenost vlakana. Ovo je praćeno i sa povećanjem procenta lignina, koji je nesvarljiv i za životinju nedostupan, usled čega opada energetska vrednost hraniva. [3]

Opadanje hranljive vrednosti trava i leguminoza sa zrelošću nastupa usled smanjenja udela lista, kao svarljivijeg dela biljke (sa većim udelom proteina) i povećanja udela stabljike kao manje svarljivog dela (sa većim udelom vlakana, posebno lignina). Usled toga se smanjuje energetska vrednost hraniva.

Na hranljivu vrednost kabastih hraniva utiču i drugi činioci. Na primer, mogu da postoje značajne razlike u hemijskom sastavu pojedinih biljnih vrsta, varijeteta. Zastupljenost proteina, udeo lista, vlakana, antinutritivnih i toksičnih materija varira od vrste do vrste.

Posle košenja biljne ćelije nastavljaju da dišu. U toku sušenja hraniva dolazi do smanjenja svarljive energije u senu. Kada na pokošen materijal padne kiša to takođe smanjuje udeo rastvorljivih hranljivih materija u hranivu, a gubi se i deo lista.

Baliranje suviše suvog sena koje je krto i lomljivo može da dovede do značajnih gubitaka lista. Metode spremanja kojima se sušenje ubrzava, izbegava izloženost kiši i smanjuje gubitak lista, omogućuju dobijanje sena veće hranljive vrednosti.

Pri čuvanju (lagerovanju) sena procent vlage mora da bude niži od 14%. Seno koje se lageruje vlažnije gubi hranljivu vrednost usled zagrevanja i kvarenja. Preterano vlažna silaža može da produži fermentaciju, usled čega se gube rastvorljive hranljive materije. Preterano suva silaža je dobra podloga za razvoj plesni, kvarenje i pregrevanje. Zrnevlje žitarica, ako se lageruje suviše vlažno, takođe može da se zagreje, uplesnivi i pokvari. Uticaj vremenskih uslova može značajno da smanji koncentraciju hranljivih materija hraniva koja se čuvaju napolju. Pri rukovanju ovim hranivima javljaju se znatni gubici usled rastura. Činioci kao što su kiša, oblik i raspored kamara i trajanje čuvanja utiču na gubitke hranljivih materija u hranivu.

Uticaj klime može da bude značajan činilac. Visoka temperatura, posebno tokom noći, ubrzava sazrevanje biljaka u porastu. Pri visokoj temperaturi se manje svarljivih ugljenih hidrata deponuje u biljkama, a stvara se više vlakana. U hladnijim klimatskim uslovima biljke akumuliraju više svarljivih ugljenih hidrata i proteina, tako da je njihova hranljiva vrednost veća. Sunce ima značajan uticaj na razvoj biljaka. Pri sunčanom vremenu dobija se biljni materijal veće hranljive vrednosti nego pri oblačnom odnosno vremenu sa malo sunca. Grad, mraz i druge vremenske nepogode mogu da ozlede list i da umanje hranljivu vrednost biljaka.

Snabdevenost biljaka vodom takođe ima uticaja na njihov razvoj. Ako je nedostatak vode izraženiji, to može da dovede do stresa i zastoja u razvoju biljke, što

Lucerka na početku cvetanja

Faza razvoja pri košenju	ADF % SM	NDF %SM	SSM %TM	KSM %TM	RVH	Moguća primena u ishrani goveda
Pre cvetanja	>31	>40	>65	>3,0	>151	Visoko proizvodne krave I sve krave na početku laktacije
Početak cvetanja	31-35	40-46	62-65	2,6-3,0	125-150	Prosečne krave I mlade junice, odlično za popravljavanje kondicije
Sredina cvetanja	36-40	47-53	58-61	2,3-2,5	103-124	Junad u tovu, starije junice, retko za krave (niže proizvodnje)
Kraj cvetanja	41-42	54-60	56-57	2,0-2,2	87-102	Junad ili zasušene krave, uzdržni obrok
Posle cvetanja	43-45	61-65	53-55	1,8-1,9	74-86	Kvalitet koji nezadovoljava

Tabela 2. Kvalitet sena lucerke košene u različitim fazama razvoja sa preporukama za korišćenje

za rezultat ima povećanje udela vlakna i smanjenje hranljive vrednosti hraniva.

Sastav zemljišta obično nema velikog uticaja na energetska vrednost biljaka, ali ima na udeo pojedinih mineralnih materija. Povećan udeo azota u zemljištu može da poveća sadržaj ukupnih proteina u biljkama i ubrza sazrevanje trava, ali ima mali uticaj na svarljivost trava. Visok nivo đubrenja azotom može da dovede do povećanja udela nitrata u biljkama. Mnoge bolesti biljaka, korovi i insekti mogu takođe da utiču na njihovu hranljivu vrednost.

Optimalno korišćenje kabaste hrane

Vrednost biljne hrane u ishrani goveda određuje njen prinos SM po jedinici površine i hranljiva vrednost te SM. Sa zrenjem biljke raste ukupan prinos SM, ali njena hranljiva vrednost

veoma brzo opada. Najveća hranljiva vrednost SM je u vegetativnoj fazi razvoja biljaka. Međutim, u tom periodu je prinos SM mali. Kako biljka ulazi u reproduktivnu fazu i počinje da cveta, ukupan prinos SM raste ali njena svarljivost i iskoristivost opada. Usled toga se maksimalni prinos svarljive SM postiže ranije nego maksimalni prinos ukupne SM. Kod trava maksimalni prinos svarljive SM ostvaruje se pri kraju faze klasanja i na početku faze metličanja, dok je kod leguminoza to u fazi butonizacije (stvaranja pupoljaka).

Ne može se mnogo učiniti da se spreči opadanje hranljive vrednosti hraniva u kasnijim fazama razvoja. Posle dostizanja optimalne faze za korišćenje biljne mase svakim danom kašnjenja korišćenja smanjuje se i količina mleka krave hranjene takvom hranom. Postoji više strategija za postizanje maksimalnog iskorišćenja hranljive vrednosti hraniva. To su: ispaša, sa takvim brojem životinja na pregonu, koji odgovara brzini razvoja hraniva, sejanje mešavine trava i leguminoza koje imaju različitu brzinu razvoja u toku sezone (usklađivanje tih brzina), košenje biljne mase u ranim fazama razvoja i njeno konzervisanje u formi sena ili silaže, ishrana, s jedne strane hranivima manje hranljive vrednosti krava na kraju laktacije ili u zasušenju, a s druge, davanje kvalitetnijih hraniva u fazi povećane proizvodnje mleka.

Postupak spremanja, posebno konzerviranih hraniva, ima veliki uticaj na njihov kvalitet. Pri tome se mora obratiti pažnja na već pomenute detalje: fazu razvoja u vreme košenja i postupak konzervisanja sa ciljem dobijanja hraniva koja će životinje moći više da konzumiraju, i na taj način u organizam unesu veću količinu hranljivih materija.

Zaključak

Trave i leguminoze su veoma dobri izvori proteina, karotina, kalcijuma i drugih minerala ako se koriste na pravi način.

Kabasta hraniva odličnog kvaliteta su neophodna za ishranu visokoproduktivnih krava gde mogu da čine i do 2/3 SM obroka. Zelena hrana može da se koristi putem ispaše ili košenja, ako je dobro organizovana, može da bude odličan izvor hranljivih materija, a da bi pašnjak bio zaista dobar mora se održavati, dubriti i adekvatno koristiti. Košenje zelene hrane ima u odnosu na pašu određenih prednosti ali i nedostataka. Pozitivno je što se time smanjuju gubici u hranljivim materijama, a negativno je što vremenski uslovi mogu da otežaju, pa i onemogućavaju košenje zelene mase.

Konzervisanje kabastih hraniva postiže se sledećim postupcima: sušenjem (seno), siliranjem sa nižim (30-40%) udelom suve materije (silaža) i siliranjem sa višim udelom (40-50%) suve materije (senaža). Ovi postupci, svaki za sebe, ima određenih prednosti i nedostataka. Ipak treba reći da je siliranje postalo rasprostranjen postupak konzervisanja kabastih hraniva kod nas i u svetu. Pošto je u obrocima za visokoproduktivne krave veoma značajan udeo SM, senaža (posebno lucerke) se sve više koristi.

Literatura: [1] Jovanović i sar. (1997). *Ishrana domaćih životinja. Poljoprivredni fakultet, Novi Sad*; [2] Goran Grubić, Milan Adamović: (1998) *Ishrana visokoproduktivnih krava. Poljoprivredni fakultet, Beograd*; [3] Zeremski, D., Pavličević A., Adamović M., Grubić G. (1989): *Uslovljenost produktivnosti goveda vrstom i kvalitetom kabaste hrane. Poljoprivreda. 344-345: 44. Beograd.*

Faza razvoja	Faza razvoja	Udeo proteina	NDF	ADF
TRAVE				
Pre klasanja	>50	>18	< 55	< 33
Početak klasanja	40-50	13-18	55-60	33-38
Klasanje	30-40	8-12	61-65	39-41
Posle klasanja	20-30	< 8	>65	>41
LEGUMINOZE				
Pre cvetanja	40-50	>19	< 40	< 31
Početak cvetanja	35-45	17-19	40-46	31-35
Sredina cvetanja	25-40	13-16	47-51	36-41
Puno cvetanje	< 30	< 13	>51	>41

Tabela 1. Uticaj faze razvoja na udeo sirovih proteina i vlakana u SM hraniva, %

BILJEM PROTIV KARCINOMA

Istraživanja - belančevina bira terapiju

U studiji rađenoj na osnovu ispitivanja sto žena obolelih od raka dojke dr. Antoni Dejvid sa Kraljevskog koledža u Londonu, tvrdi da osobe, koje se trude da savladaju teškoće ili uguše žalost umesto da joj se prepuste, imaju još veće šanse da obole od raka dojke

(Prenosimo izvode iz knjige "Lekovitim biljem protiv karcinoma", autor Momčilo Moci Srećković, Slobomir 2015.)

Na osnovu merenja nivoa belančevina P-glikoprotein u ćelijama tumora može da se prediti koji će pacijenti najbolje reagovati na terapiju koja se koristi u lečenju osteosarkoma, vrste raka kostiju. Ovaj protein u ćelijama raka ima funkciju sićušne pumpe, koja iz njih ispumpava lek, tako da one reaguju na terapiju.

Ekipa italijanskih lekara, na čelu sa dr. Nikolom Baldinijem sa Odeljenja za onkologiju Ortopetskog instituta „Ricola“ u Bolonji, merila je nivo P-glikoproteina kod 92. pacijenta obolela od osteosarkoma malignog tumora od koga najčešće oboljevaju mladi.

Ustanovili su da kod pacijenata kod kojih je izmiren visok nivo ovog proteina postoje tri puta veći izgledi da dođe do komplikacija nego kod ostalih.

Lekari dakle, mogu da odluče koje pacijente treba da podvrgnu agresivnoj terapiji.

Isplaćite tugu!

Intezivan stres ili žalost zbog smrti nekog bliskog mogu značajno da povećavaju rizik od raka dojke, tvrde britanski istraživači. U studiji rađenoj na osnovu ispitivanja sto žena obolelih od raka dojke dr. Antoni Dejvid sa Kraljevskog koledža u Londonu, tvrdi da

osobe, koje se trude da savladaju teškoće ili uguše žalost umesto da joj se prepuste, imaju još veće šanse da obole od raka dojke. On je otkrio da je polovina anketiranih žena imala najmanje jedan veoma stresan događaj u životu u godini koja je prethodila otkrivanju pojave malignog tumora na dojci.

Provera za onkostatina M

Protein onkostatina M, koji se luči u organizmu, može da uspori rast ćelija raka dojke u laboratorijskim uslovima.

Onkostatina M je otkriven 1986. godine i pripada grupi proteina pod nazivom citkini. Iako je dejstvo ovog proteina do sada ispitivano samo u laboratorijskim uslovima, američki istraživači smatraju da on utiče i na neke faktore rasta.

Britanski naučnici su još ranije ustanovili da žene koje imaju visok nivo onkostatina M u tkivu dojke imaju manje izgleda da obole od raka dojke.

Gen „kriv“ za tumor

Grupa istraživača sa Univerziteta „Džon Hopkis“ u Balmitoru otkrila je biološki i genski mehanizam koji aktivira gen odgovoran za pojavu tumora debelog creva.

Po objašnjenjima naučnika objavljenog u časopisu „Science“, reč je o genu nazvanom Ape koji u normalnim uslovima drži pod kontrolom razmnožavanje malignih ćelija. Drugim rečima, gen Ape kontroliše normalno stvaranje ćelija odnosno sprečava da

ćelije „polude“ i izazovu pojavu tumora. Ali, kad gen počne iz neobjašnjivih razloga da se menja, luči se jedna vrsta proteina koji podstiče seriju promena što dovodi do stvaranja tumora.

Genska terapija protiv raka

Novi način primene genske terapije na miševima inficirani karcinomom pokazao se potpuno uspešnim, izveštavaju američki istraživači iz Lombard centra za rak pri Univerzitetu „Džordžtaun“. U terapiji je korišćen gen P53 koji, inače, izaziva samouništenje ćelija.

Ćelije raka ga ne sadrže ali ga imaju u nedovoljnim količinama tako da se ubrzano umnožavaju. Da bi se ovaj gen uneo u tumor, kao nosioci su korišćeni folna kiselina i transferin, jedinjenja koja su neophodna za rast svake ćelije, a koja su ćelijama raka potrebna u ekstra količinama.

Radi lakšeg praćenja, korišćen je i indikator sa zadatkom da u plavo oboji mesta na kojima dođe do koncentracije gena P53.

Miševi su inficirani ljudskim karcinomom dojke. Posle ubacivanja gena jasno se vidi da je sto odsto tumora obojeno dok je ostali deo pluća bio neoboje. Mogla se uočiti i nekolicina udaljenih ćelija tumora obojenih u plavo. To je značilo da je gen stigao i do onih ćelija karcinoma koje su počele da se šire po organizmu, odnosno da metastaziraju. Kod svih miševa tumor je potpuno nestao i to bez ikakvih povratnih reakcija. Životinje su na kraju uginule od starosti. Na-

dam sada će mo u narednim godinama doći do faze eksperimentalnog klasičnog lečenja raka prostate kod ljudi ovom vrstom genske terapije, kaže vođa istraživačkog tima Ketlin Pirolo.

Stop za rak

Zahvaljujući novim istraživanjima DNK (dezoksiribonukleinska kiselina), naučnici bi mogli da predvide pojavu raka znatno nego što se tumor formira u organizmu, saopštili su istraživači u Sietlu. Novom metodom ispitivanja mogu da se otkriju mikroskopski sitne promene na DNK, koje bi eventualno mogle da utiču na pojavu malignih ćelija, tvrde autori studije objavljene u Analima američke akademije nauka.

Meso podstiče rak?

Na sastanku britanskog Društva biohemičara je izneto upozorenje da postoje opravdane sumnje da ishrana crvenim mesom može da izazove rak kod ljudi.

Doktor Alan Bubis sa Kraljevskog medicinskog fakulteta u Londonu je podneo saopštenje da podstakne pojavu raka creva. Iz statističkih podataka se zna da kuvano crveno meso može da podstakne pojavu raka creva.

Pravi uzrok te veze još nije dokazan, ali je pronađeno da se tokom kuvanja u mesu stvara grupa sastojaka poznatih kao heterociklični amini (HAS), koji mogu da izazovu mutaciju ćelija.

(Nastaviće se)

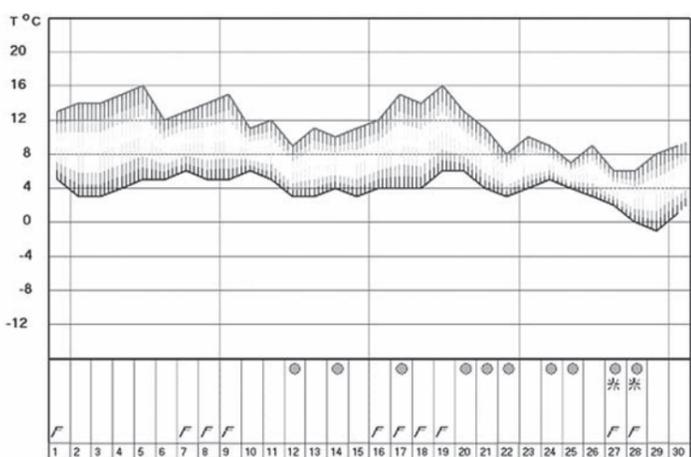
Stari recepti Kitnikez, poslastica od dunja

Potrebno je: 4-5 dunja, 500g šećera, sok od pola limuna, 200g seckanih oraħa

Priprema: Dunje očistiti, iseći na komadiće i kuvati u malo vode kuvati dok potpuno ne omekšaju. Kuvane i ocedene dunje ispasirati, dodati im šećer i na tihoj vatri kuvati dok ne postane gusto kao pekmez, neprestano mešajući. Dodati limunov sok i seckane oraħe i dobro promešati. Orasi se mogu koristiti i samo za ukrašavanje, odgore – u tom slučaju stavljati polovine jezgra. Ovu kuvanu smesu sipati u podmazan kalup po želji, može i u običnu tepsiju i ostaviti da se stvrdne, a potom seći na komade i služiti.

Prognoza vremena do 30. novembra

Promet roba na Produktnoj berzi

od 2. 11. do 6. 11. 2015.

Najvažnije iz protekle nedelje:

- Stanje na tržištu žitarica
- Dešavanja na svetskim berzama

Srbija trenutno ima preko 2,5 miliona tona žitarica u izvoznom potencijalu. Međutim, u Srbiji se trenutno skoro uopšte ne trguje ovom robom. Ovo je trenutno stanje na tržištu žitarica i po tome ova godina predstavlja jedinstveni izuzetak kada se se uzme u obzir višegodišnje ustaljeno pravilo da je upravo ovo period koji bi trebao da bude period najintenzivnijeg trgovanja kukuruzom i pšenicom. U nedelji za nama na novosadskoj berzi pro-

metovano je tek 124 tona robe, čija je finansijska vrednost iznosila 2.742.300 dinara.

Od tržišta kukuruza se najviše očekivalo. Međutim niz okolnosti jednostavno nije išao na ruku trgovcima ovom robom. Najznačajnija izvozna destinacija naših izvoznika je svakako luka Konstanca na Crnom moru. Cene na crnomorskom izvoznom regionu su pod najvećim uticajem zemalja koje gravitiraju tom regionu, a to su pre svih Rusija i Ukrajina,

Pregled zaključenih i ponuđenih količina, kao i dijapazon zaključenih i ponuđenih cena poljoprivrednih proizvoda tokom protekle nedelje, dati su u sledećoj tabeli:

ROBA	PONUĐENA KOLIČINA (t)	CENA PONUDE DIN/KG SA PDV-OM	ZAKLJUČENA KOLIČINA (t)	ZAKLJUČENA CENA DIN/KG SA PDV-OM	PROMENA U ODNOSU NA PRETHODNU NEDELJU
Kukuruz, rod 2015. vlaga do 16,5%	250	17,05	100	17,05	-
Soja rod 2015. primese do 3%	23	45,10	23	45,10	-

PRODEX

Tek neznatan pomak u odnosu na prethodnu nedelju, kada je obim prometa na „Produktnoj berzi“ u pitanju, nije doneo ništa novo ni sa pozicija cenovnih promena, a samim tim ni sa aspekta bitnijih promena indeksne vrednosti PRODEX-a.

Minimalna cenovna promena, registrovana je samo na tržištu soje, s obzirom da je zaključen berzanski ugovor kupoprodaje

soje u zrnu, sa nešto većim procentom primese, po ceni od 41,00 din/kg, bez PDV-a, što je za 0,10 din/kg više od poslednje zaključene cene soje standardnih elemenata kvaliteta.

Time je i PRODEX, zabeležio minimalni rast indeksne vrednosti od 0,04 indeksnih poena, beležeći na današnji dan indeksnu vrednost od 205,87 indeksnih poena.

koje su u velikoj tržišnoj svetloj utakmici na tržištu žitarica niskim cenama bukvalno preotele neka tržišta sve do skoro neprikosnovanim izvoznicima kao što su SAD i EU. Upravo takve niske cene su ugrozile i izvoznu kalkulaciju naših izvoznika, pa je i izvoz na Konstancu od strane naših izvoznika neuobičajeno mali. Pad vrednosti EUR-a u odnosu na američki dolar i blagi rast cena na svetskom tržištu žitarica mogli bi u narednom periodu da otvore

ovo tržište i kod nas, što bi uslovalo i veće trgovanje. Trenutno su domaće cene kukuruza koje su na nivou između 16,20 din/kg bez PDV i 16,50 din/kg i sve su bliže pozitivnoj izvoznj kalkulaciji. U protekloj nedelji ovom robom je trgovano, ali van standarda kvaliteta, sa povećanom vlagom od 16,5% i to po ceni od 17,05 din/kg (15,50 bez PDV).

Pšenica ni protekle nedelje nije bila predmet trgovine na „Produktnoj berzi“ u Novom Sadu. Kako vre-

me odmiče, tako se i kandidovane cene prodavaca sa jedne i kupaca sa druge strane približavaju, pa je realno očekivati da i ovo tržište funkcioniše. Cena između 18,00 i 18,50 din/kg bez PDV bi mogla da bude usaglašena ravnotežna cena trgovanja u narednom periodu.

Jedina roba u okviru SRPS standarda kojom se trgovalo u protekloj nedelji je bila soja i to po ceni od 45,10 din/kg (41,00 bez PDV), što je za 1,23% veća cena od poslednje zaključene.

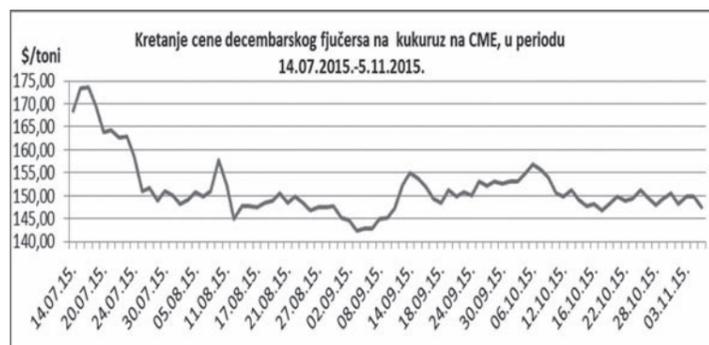

Cene poljoprivrednih proizvoda u protekloj nedelji na vodećim robnim berzama su bile sledeće:

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP, DECEMBARSKI 2015.					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Pšenica	191,81 \$/t	186,66 \$/t	189,75 \$/t	193,35 \$/t	193,35 \$/t
Kukuruz	150,47 \$/t	148,18 \$/t	149,76 \$/t	149,76 \$/t	147,40 \$/t

BUDIMPEŠTA	
PŠENICA	KUKURUZ
157,72 EUR/t (futures dec 15)	151,35 EUR/t (futures dec 15)

EURONEXT PARIZ	
PŠENICA	KUKURUZ
183,75 EUR/t (futures dec 15)	161,00 EUR/t (futures nov 15)

Tržište se u poslednjih par dana konsolidovalo u svetlu nekoliko faktora, koji nisu u direktnom odnosu sa zalihama i proizvodnjom žitarica. Trgovci se baziraju na procenu broja zaposlenih u SAD-u, kako bi

precizirali svoja očekivanja o mogućem povećanju kamatne stope od strane FED-a 16. decembra. T će u mogome uticati na odnos evro/dolar. Takođe je bitan faktor i predstojeći izveštaj USDA-a. Na samom kraju ne-

delje su procene slabijeg izvoza iz SAD-a, obarale sene.

U odnosu na kraj prošle nedelje fjučers na pšenicu je u Čikagu skuplji za 2,18%, dok je fjučers na kukuruz jeftiniji za 1,37%.

Pad vrednosti evra u odnosu na dolar i dalje povoljno utiča na izvoz pšenice iz EU. Tako je decembarški fjučers u Parizu u poslednjih nedelju dana poskupeo za 1,66%, za razliku od kukuruza koji je jeftiniji za 3,30%. U Budimpešti je pšenica skuplja za 2,10%, dok je cena kukuruza ostala gotovo nepromenjena.

PREGLED DNEVNIH PROMENA CENA NA CME GROUP					
	ponedeljak	utorak	sreda	četvrtak	petak
Soja, zrno, nov 15	324,67 \$/t	322,47 \$/t	322,76 \$/t	324,09 \$/t	318,79 \$/t
Sojina sačma, dec 15	304,40 \$/t	302,20 \$/t	301,30 \$/t	301,80 \$/t	296,40 \$/t

Na tržištu roba iz soja kompleksa je registrovan pad cena. Novembarški fjučers na pšenicu je pojeftinio za 1,25%, a fjučers na sojinu sačmu za 1,72%.

*Objavljeni nedeljni ponderi cena nisu zvaničan podatak, usled činjenice da su obuhvaćeni podaci o trgovanju do trenutka štampanja informatora.

E-mail: nsberza@eunet.rs,
internet sajt: www.proberza.co.rs
INFO SLUŽBA
021/443-413 od 7³⁰ do 14³⁰

SPONZOR
Francuski hibridi kukuruza i suncokreta
Limagrain d.o.o.
21000 Novi Sad, Radnička 30a
Tel: 021/4750-788; Fax: 021/4750-789
miroslav.sidor@limagrain.com
branimir.alivovodic@limagrain.com
www.limagrain.rs

VOĆE 2.11.2015. - 9.11.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Ananas (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	185.00	190.00	190.00	rast	slaba
2	Banana (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	120.00	115.00	bez promene	dobra
3	Breskva (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	100.00	100.00	100.00	pad	vrlo slaba
4	Dunja (sve sorte)	Domaće	kg	60.00	80.00	70.00	bez promene	prosečna
5	Grejpfrut (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	95.00	120.00	110.00	pad	prosečna
6	Grožđe (belo Italija)	Uvoz(uvoz)	kg	160.00	160.00	160.00	pad	vrlo slaba
7	Grožđe (belo ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	85.00	100.00	100.00	rast	prosečna
8	Grožđe (crno ostale)	Uvoz(uvoz)	kg	85.00	220.00	95.00	rast	dobra
9	Jabuka (Ajdared)	Domaće	kg	30.00	40.00	35.00	bez promene	dobra
10	Jabuka (Delišes ruž.)	Domaće	kg	50.00	55.00	50.00	pad	prosečna
11	Jabuka (Delišes zlatni)	Domaće	kg	45.00	55.00	50.00	bez promene	dobra
12	Jabuka (Gloster)	Domaće	kg	35.00	45.00	40.00	pad	slaba
13	Jabuka (Greni Smit)	Domaće	kg	40.00	55.00	50.00	bez promene	prosečna
14	Jabuka (Jonagold)	Domaće	kg	35.00	50.00	45.00	bez promene	dobra
15	Jabuka (Melrouz)	Domaće	kg	35.00	40.00	35.00	-	vrlo slaba
16	Jabuka (Mucu)	Domaće	kg	40.00	45.00	45.00	bez promene	prosečna
17	Jabuka (ostale)	Domaće	kg	45.00	50.00	45.00	bez promene	prosečna
18	Kivi (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	120.00	140.00	140.00	rast	slaba
19	Kruška (Viljamovka)	Domaće	kg	70.00	85.00	75.00	pad	dobra
20	Kruška (ostale)	Domaće	kg	60.00	75.00	70.00	bez promene	dobra
21	Kruška (ostale)	Domaće	kg	80.00	90.00	90.00	bez promene	dobra
22	Lešnik (očišćen)	Domaće	kg	1000.00	1100.00	1000.00	bez promene	prosečna
23	Limun (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	110.00	120.00	115.00	bez promene	dobra
24	Mandarina (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	80.00	100.00	95.00	bez promene	dobra

POVRĆE 2.11.2015. - 9.11.2015.

Mesto prikupljanja cena: Beograd - kvantaška pijaca

R.B.	Proizvod	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
				min	max	dom		
1	Blitva (sve sorte)	Domaće	veza	15.00	20.00	17.00	rast	prosečna
2	Boranija (žuta)	Uvoz(uvoz)	kg	250.00	300.00	250.00	rast	vrlo slaba
3	Brokola (sve sorte)	Domaće	kg	130.00	155.00	140.00	rast	slaba
4	Celer (sve sorte)	Domaće	kg	70.00	75.00	70.00	bez promene	prosečna
5	Cvekla (sve sorte)	Domaće	kg	25.00	35.00	30.00	bez promene	dobra
6	Dinja (sve sorte)	Uvoz(uvoz)	kg	170.00	190.00	190.00	rast	vrlo slaba
7	Karfiol (sve sorte)	Domaće	kg	50.00	70.00	55.00	rast	prosečna
8	Kelj (sve sorte)	Domaće	kg	65.00	70.00	70.00	rast	vrlo slaba
9	Kelj pupčar (sve sorte)	Domaće	kg	150.00	180.00	160.00	rast	vrlo slaba
10	Krastavac (Kornišon)	Domaće	kg	70.00	100.00	80.00	bez promene	prosečna
11	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	75.00	85.00	80.00	rast	prosečna
12	Krastavac (salatar)	Domaće	kg	60.00	70.00	70.00	rast	dobra
13	Krompir (beli)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	rast	dobra
14	Krompir (crveni)	Domaće	kg	35.00	40.00	40.00	rast	dobra
15	Kupus (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	40.00	30.00	rast	dobra
16	Luk beli (sve sorte)	Domaće	kg	300.00	400.00	350.00	bez promene	dobra
17	Luk crni (mladi)	Domaće	veza	17.00	25.00	22.00	bez promene	slaba
18	Luk crni (sve sorte)	Domaće	kg	30.00	50.00	30.00	bez promene	dobra
19	Paprika (Babura)	Domaće	kg	90.00	110.00	100.00	rast	prosečna
20	Paprika (ljuta)	Domaće	kg	200.00	200.00	200.00	pad	slaba
21	Paprika (ljuta)	Uvoz(Grčka)	kg	370.00	400.00	400.00	rast	vrlo slaba
22	Paprika (ostala)	Domaće	kg	80.00	140.00	120.00	rast	dobra
23	Paprika (šilja)	Domaće	kg	70.00	90.00	90.00	rast	dobra
24	Paradajz (chery)	Uvoz(uvoz)	kg	250.00	380.00	350.00	pad	vrlo slaba
25	Paradajz (sve sorte)	Domaće	kg	80.00	90.00	90.00	bez promene	dobra

IZVEŠTAJ ZA ŽITARICE, ULJANE KULTURE I KRMNO BILJE

* Kvalitet proizvoda je prema JUS standardima ukoliko drugačije nije naznačeno

GAZDINSTVO Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	21.00	23.00	22.00	bez promene	prosečna

MALOPRODAJA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, veštački sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	22.00	25.00	23.00	-	prosečna
2	Lucerkino brašno (min 15% proteina)	džak 25kg	Domaće	kg	40.00	50.00	45.00	bez promene	slaba
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	25.00	27.00	26.00	bez promene	dobra
4	Sojina sačma (44% proteina)	džak 33kg	Domaće	kg	70.00	80.00	75.00	bez promene	prosečna
5	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	19.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

PIJACA Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Kukuruz (okrunjen, prirodno sušen)	džak 50kg	Domaće	kg	19.00	23.00	22.00	bez promene	slaba
2	Lucerka (seno u balama)	bala 12-25kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	prosečna
3	Pšenica	džak 50kg	Domaće	kg	23.00	26.00	24.00	bez promene	slaba
4	Sojino zrno	džak 50kg	Domaće	kg	40.00	60.00	50.00	bez promene	prosečna
5	Stočni ječam	džak 50kg	Domaće	kg	26.00	28.00	27.00	bez promene	slaba
6	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	20.00	22.00	21.00	bez promene	dobra

SILOS Mesto prikupljanja cena: Loznica

R.B.	Proizvod	Pakovanje	Poreklo	Jed. Mere	Cena (din)			Trend	Ponuda
					min	max	dom		
1	Stočno brašno	džak 33kg	Domaće	kg	16.00	19.00	18.00	bez promene	dobra

CENE ŽIVE STOKE

Mesto prikupljanja cena: Loznica - stočna pijaca

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	280.00	300.00	290.00	bez promene	21-25
2	Jarad	sve težine	sve rase	210.00	230.00	220.00	bez promene	0-5
3	Koze	sve težine	sve rase	140.00	160.00	150.00	bez promene	0-5
4	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	120.00	140.00	130.00	bez promene	0-5
5	Ovca	sve težine	sve rase	130.00	160.00	140.00	bez promene	0-5
6	Prasad	16-25kg	sve rase	170.00	200.00	180.00	bez promene	51-80
7	Prasad	<=15kg	sve rase	160.00	180.00	170.00	pad	21-25
8	Tovljenici	80-120kg	sve rase	140.00	170.00	160.00	bez promene	6-10

IZVEŠTAJ O CENAMA ŽIVE I ZAKLANE STOKE U KLANICAMA

Mesto prikupljanja cena: Južno-banatski okrug klanica

* Kvalitet proizvoda je dobar ukoliko drugačije nije naznačeno

R.B.	Naziv živ.	Težina/uzrast	Rasa	Cena (din)			Trend	Ponuda, broj grla
				min	max	dom		
1	Jagnjad	sve težine	sve rase	250.00	250.00	250.00	-	vrlo slaba
2	Junad	>480kg	sve rase	200.00	220.00	220.00	bez promene	prosečna
3	Krmače za klanje	>130kg	sve rase	110.00	120.00	110.00	pad	slaba
4	Prasad	16-25kg	sve rase	180.00	200.00	180.00	pad	slaba

MALI OGLASI

POLJOPRIVREDNA MEHANIZACIJA

• Prodajem motokultivator honda f600 sa novim motorom novije generacije. Jačine od 6,5 ks. motor je potpuno nov samo što je upaljen. Cetvorotaktni čist benz. Sto se tiče menjača i on je bukvalno kao nov, koriscen 2 do 3 sezone. Poseduje 3 brzine napred i jednu nazad. Blokade na oba točka, radi lakšeg kontrolisanja u radu. Izvod kardana. Sve je fabričko u prvoj boji. Freze odlične. Tel: 064/246-56-93.

• Prodajem Massey Ferguson 135KS, god.1985. Tel: 063/289-175.

• Prodajem Massey Ferguson 3090, 1988. god. u odlicnom stanju, registrovan, moze zamena za Audi A 6, od 2007. god. pa mlađji, toyota kruzer, ml ili Vito. Tel: 063/531-155.

• Prodajem motokultivator IMT 502 u ispravnom stanju. Motor je Brigs-Straton. Tel: 063/370-150.

• Motorni traktorčić "White" - 13 "Brigss", motor od 15.5KS, sa jednim cilindrom, 6 brzina, dva noža, zahvat otkosa 106cm, sa korpom za skupljanje trave. Odličan! Paljenje preko ključa tj. anlasera. Ceo servis urađen bez ulaganja, sedi i kosi. Spreman odmah za košenje travnatih površina, parkova, većih imanja, igrališta, golf terena... Sve informacije telefonom svakim radnim danom od 08 do 21h, sem nedelje. Tel: 064/218-74-00.

• Traktor IMT-589 DV kompletno detaljno remontovan i servisiran uodličnom je stanju radnom stanju spreman za rad i radi sve funkcije. Tel:061/200-32-17.

• Motokultivator IMT 502 u ispravnom stanju. Motor je Brigs-Straton.Tel:063/370-150.

• IMT 539, 1992. god. sa kabinom, u ekstra stanju, 3600 radnih sati. Tel:063/531-155.

• Ursus C360 1984. god. Kupljen nov jedini vlasnik. Posle pune generalne radio 50 sati. Sve ispravno i plug Leopard kao i 4-krilna drljača. Tel:060/338-94-30.

• IMT 539, Sa kabinom i kompresorom,nove gume. Tel:064/235-05-57.

• Zetor 5718 u odlicnom stanju. Traktor je registrovan, 100% ispravan, bez ikakvih ulaganja. Cena po dogovoru.

Tel:063/845-98-70.

• Motokultivator, freza u odličnom stanju benzinac mali potrošač jako malo radio. Briksov motor nemačke proizvodnje, tri konjske snage. Tel:064/200-41-00.

• Freza prikolica. Tel:063/854-16-38.

• Prodajem Vladimircar novi tip sa jednim menjačem u dobrom stanju i setvospremač. Tel:467-717.

• Prodajem kombajn žitni Džon Dir 950. Tel: 060/067-01-45.

• Prodajem kombajn Zmaj 143, 2004 godište sa sečkom za slamu i kukuruznim adapterom. Tel:064/063-24-34.

• Prodajem traktor 577 novi tip sa dva para zadnjih točkova.Tel: 069/668-206.

• Prodajem traktor IMT 578 u ispravnom stanju, i dva pluga. U Lačarku. Tel: 063/660-748.

• Kombajn Epple Mobil 1240. U odličnom stanju, malo radio, motor odličan, 1980. godište. Tel:062/186-94-06.

• Berač za kukuruz Zmaj 213, jednoreadni, ispravan 1982. god. Tel:063/531-155.

• IMT 539 sa kabinom i kompresorom, nove gume.Tel:064/235-05-57.

• John Deere 1075, god. 1985, registrovan u veoma dobrom stanju klima, sečka, kosa 4.20m. žitna varijanta plus korpa za kukuruz, blinde i sita za kukuruz. Tel:060/049-88-45.

• Traktor Same Explorer. Tehnički podaci: Explorer 75 / Explorer 85 / Explorer 95. Broj cilindara/Kapacitet: n/cm34/400. Maksimalna snaga: kW/KS/o/min 52/71/23-00 59.5/81/2300 70.5/96/2300. Sistem hlađenja: tečnost ulje. Kapacitet rezervoara za gorivo: 160l. Prenos: Hidrostatička kontrola. Kočenje na sva 4 točka nezavisno. Tel:021/419-151.

• Massey Ferguson 3090, 1988. god. u odlicnom stanju, registrovan. Tel:063/531-155.

• Berač 221 sa bunkerom i rudom na hidraulično ukrštanje, u dobrom stanju. Tel:022/664-596.

• Prodaje se traktor Rus 52.Blagi problemi sa menjačom, pali. Može prednja vuča. Tel:064/383-55-16.

• Traktor Volvo bm814. raktor u dobrom stanju, sve ispravno. Zamena za kiper kamion do 3.500 EUR ili za manji traktor i doplata, moguća kombinacija. Tel:060/471-47-88.

• Prodajem traktor 577 novi tip sa dva para zadnjih točkova.Tel: 069/668-206.

OPREMA

• Na prodaju četvorokriline, petokriline masivne drljače za traktore preko 60KS i trokrilne proširene za traktore ispod 60KS. Tel: 064/23-3-15-31.

• Na prodaju plugovi Leopard 14 coli, visoki, nove daske, novi plazovi prvi vlasnik mačvanski okrug, Mačvanski Metković. Tel: 064/466-30-65.

• Na prodaju silo kombajn. Tel: 063/289-175.

• Odzacki rasturivač za djubrivo. Rasturivač je u odličnom stanju

kupljen nov 2006 godine nosivisti 1500 kg. Cena vise nego povoljna. Tel: 069/147-12-65.

• Prodajem berač za kukuruz jednoreadni Zmaj, 214 S, niski. 1990 godiste. u odlicnom stanju. Uvezen. Tel: 063/882-51-04.

• Prodajem rotacionu kosačicu marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel: 063/886-97-17.

• Prodajem setvospremac. Tel: 062/101-68-60.

• Povoljno dvoredni berač Zmaj K2 u odlučnom stanju generalno i detaljno remontovan novo sve stavljeno kaiševi, ležaji, tarup kućišta i ležejevi i noževi novi tarupa samooštreći, komušacki sto nov i ostale sve gume lopatice na kraju ofarban i urađena elektro instalacija Tel:061/200-32-17.

• Plug IMT756, trobrzdni, cena po dogovoru. Tel:064/198-76-15.

• Plug Lemken obrtač trobrzni 3x30 12 coli, stanje odlično. Tel:061/200-32-17.

• Berač 221 sa bunkerom i rudom na hidraulično ukrštanje, u dobrom stanju. Tel:022/664-596.

• Sejačica za kukuruz SKPT-4 "OLT Osjek", mehanička četvororedna. Tel:022/476-092.

• Žitna sejalice saxsonija 2.5 metra iz uvoza u odlicnom stanju. Tel:064/145-44-98.

• Prskalica u odličnom stanju, uvezena iz Švajcarske, bure 800 litara, pumpa četvoroklipna marke Annovi Reverberi, grane 12m sa mogućnošću proširenja, cevi prohromske, pomoću hidraulike se grane otvaraju-otključavanje-zakreću-dizu gore, dole. Tel:06-4/296-37-99.

Prodajem John Deere kombajn 1075 H4; širina hedera 4,9 metara, bunker 5 tona, 5 slamotresa, hidropogon, sečka, klima. Cena: dogovor. Tel: 064/700-58-75

• Prikolica traktorska TAM 5t, stari tip, nije kiper. Dimenzije 400x185x90. Gume 7.50-20. Tel:1060/545-75-56.

• Četvorokriline, petokriline masivne drljače za traktore preko 60KS i trokrilne proširene za traktore ispod 60KS. Tel:064/233-15-31.

• Prikolica IMT jednoosovinka kiper 4 tone, 1989. god. Tel:063/531-155.

• Prodajem nov traktorski uređaj bušač rupa bunara,šipova,stubova,sadnica•Bušenje se izvodi spiralom u jednom zahvatu (do 3m) ili nastavljanjem spirala (od 1,5m) do potrebne dubine. Bušilica može da se zakreće po uzdužnoj ravni traktora od 90°-75° Gabariti 700x1250x3250 mm, Masa 760 kg. Tel:065/559-12-23.

Prodajem krunjač ručni, tučani. Tel: 022/685-081, 064/4615-799

• Trobrzdni plug Leopard sa točkom. Tel:022/736-066.

• Plug ravnjak češki, četvorobrazdni, 4x30 12 coli, stanje odlično. Tel:061/200-32-17.

Prikolica traktorska TAM 5t, stari tip, nije kiper. Dimenzije 400x185x90. Gume 7.50-20. Tel:0-60/545-75-56.

• Plug IMT756, trobrzdni, cena po dogovoru. Tel:064/198-76-15.

• Velika grebenasta kosačica. Potpuno novi nozevi na njoj, motor u extra stanju, benzinski snage 8 ks. Zahvat kose je 1,3 metra. Kosačica ima i mogućnost priključka prikolice i izveden je i priključak za instalacije za svetla za prikolice. Tel:061/171-50-38.

• Plug Lemken obrtač dvobrazdni 2x30 12 coli...Tel:061/200-32-17.

• Setvospremač širine 2,80, u dobrom stanju. Tel:066/208-498.

• Prskalica 800L sa hidrauličnim granama, pumpa četvoroklipna marke Annovi Reverberi, grane 12m sa mogućnošću proširenja, cevi prohromske, pomoću hidraulike se grane otvaraju-otključavanje-zakreću-dizu gore, dole. Tel:064/296-37-99.

• Prodajem polovne delove sa traktora IM-T533 star 9 godina i dvoredni Olto špartač za kukuriz. Tel: 022/312-314 i 062/112-70-90.

• Poljomehanizacija - pocinkovani silosi, elevatoriod 10-60 tona- CAS, roto i vibro selektor. Tel: 062/848-81-08.

• Prodajem traktorsku frezu IMT. Tel: 064/161-55-09.

• Prodajem sejalicu za kukuruz Bekericu četiri reda potpuno ispravna. Cena 1.000 evra. Tel:060/670-36-60.

• Prodajem prikolicu Zmajevku, 7 tona i stado ovaca. Tel: 063/800-93-62.

• Prodajem prikolicu marke Pobjeda, nosivosti 5 tona. Perica. Tel: 064/289-77-84.

• Rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel:063/886-97-17.

• Nova stočna prikolica. Tel:064/301-81-29.

• Odžački krunjač-krupač u dobrom stanju. Uz njega ide dodatno sito. Tel:064/304-72-16.

• Zmajevka, tip 470. Svetlosna signalizacija, vazdušne kočnice, kipuže, ima i ručnu kipu. Pod-lim 3mm, ojačana, široke gume, registrovana. Tel:022/265-61-11.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "BILANS VM"

Trg Vojvođanskih brigada BB Sremska Mitrovica, Tel: 064/06-06-450

• Krunjač Bečejac 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel:060/066-45-96.

• Tanjirače vučene i nošene. Tel: 062-101-68-60.

• Drljače, četvorokriline, petokriline masivne drljače za traktore preko 60KS i trokrilne proširene za traktore ispod 60KS. Tel:015/77-86-963.

• Samoutovarna prikolica za seno. Srednje stanje. Na vidjenje ili kratki remont pre prodaje. Tel:064/383-55-16.

• Rotaciona kosačica marke Deutz-Fahr, radnog zahvata 1.85 sa kardanom, novim noževima, odlično očuvana. Tel:063/886-97-17.

• Zmajevka, tip 470. Svetlosna signalizacija, vazdušne kočnice, kipuže, ima i ručnu kipu. Pod-lim 3mm, ojačana, široke gume, registrovana. Tel:022/265-61-11.

• Krunjač Bečejac 12t na 1h, kardan plus motor 21kW u odličnom stanju, prvi vlasnik. Tel:-022/664-596.

• Prskalica Kranjska 330l, grane 8m, prvi vlasnik. Tel:060/066-45-96.

• Krunjač Deutz, vagon na sat, ispravan. Tel:065/250-66-25.

• Prekrupač i krunjač Odžaci, u vrlo dobrom stanju, cena nije fiksna. Tel:064/573-04-47.

• Tanjirace vučene i nošene. Tel:062/101-68-60.

• Plug Lemind 12 coli ili zamena za plug od 10 coli. Tel:022/742-808.

• Prodajem setvospremač u dobrom stanju. Tel: 467-717.

• Prodajem traktorsku frezu IMT. Tel: 064/161-55-09.

• Prodajem sejalicu za kukuruz Bekericu četiri reda potpuno ispravna. Cena 1.000 evra. Tel:-060/670-36-60.

• Prodajem prikolicu Zmajevku, 7 tona i stado ovaca. Tel: 063/800-93-62.

• Prodajem prikolicu marke Pobjeda, nosivosti 5 tona. Perica. Tel: 064/289-77-84.

• Poljomehanizacija - pocinkovani silosi, elevatoriod 10-60 tona - CAS, roto i vibro selektor. Tel: 062/848-81-08.

• Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel: 064/516-97-10.

• Prodajem krunjač veliki Čakovec, 20 tona na kardan sa elevatorom za šepurike.Sve u radnom stanju, cena po dogovoru. Tel: 064/2-77-13-05.

• Prodajem presu Welger 71 u dobrom stanju. Tel. 064/516-97-10.

• Prodajem krunjač prekrupač, Poljostrož Odžaci i vagu Libela Celje 300 kg. Tel: 063/193-97-07.

Prodajemo univerzalni selektor za čišćenje zrna i semena svih poljoprivrednih kultura, cveća i ukrasnog bilja. Tel: 063/8334-064 i 063/589-780

• Prodajem presu Kveč, Kolečke, plug, drljaču, branu sve za Salaše i Etno kuće. Tel:063/193-97-07.

• Horizontalni transporter, 1000 evra. Tel: 064/397-30-67.

• Sejačica za kukuruz SKPT-4 "OLT Osjek", mehanička četvororedna, 400 evra. Tel: 022/476-092.

• Dvobrazdni plug IMT-757/2, 550 evra. Tel: 022/476-092.

• Pumpa za zalivanje Slap 800 NP i 30 cevi, 1300 evra. Tel: 062/896-57-58.

• Motokultivator Garlatt 3 KS u St. Pazovi. Tel: 064/218-74-00.

• Prodajem kuću, Salaš Noćajski, Stojana Čupića 19. Tel: 063/54-44-67.

• Prodajem kuću sa dvorištem 10 ari i pomoćnim objektima, uži centar Mitrovice (blizu škole, obdaništa, tržni centar). Lokacijska dozvola za gradnju. Pogodno za malu privredu. Tel: 022/625-380 i 063/779-31-72.

• Prodajem legalizovani salaš (objekti, struja, voda, telefon) sa 1.17.47ha na Rumskom putu. Tel: 022/612-612.

• Prodajem kuću, Salaš Noćajski, Stojana Čupića 19. Tel: 063/54-44-67.

• Prodajem kuću 100m2, pomoćni objekti, na placu od 5 ari u Sremskoj Mitrovici, Petra Preradovića 108, Tel: 022/487-606 i 064/418-04-46.

Prodajem vikendicu sa šljivikom u Krčedinu sa pogledom na Dunav (vikend zona). Plac 42 ara, 220 stabala šljiva 12 godina stare, asfaltni put, trofazna struja. Cena 20.000 evra. Mob: 063/592-235

• Prodajem kuću 100m2 na 5,5 ari placu, uknjižena, CG u Matije Hudi. Tel: 063/166-18-50

• Prodajem plac površine 5,1 ar u Mačvanskoj Mitrovici. Gradsko građevinsko zemljište, privatna svojina. Tel: 060/615-04-15.

• Prodajem noviju kuću ulica 15. Maj, nameštenu. 250m2 sa kompletnom infrastrukturom. Tel: 022/631-741 i 069/293-48-20.

• Prodajem kuću na tri sprata u Lačarku povoljno ili menjam za auto ili kombi. Tel: 00387-35-750-478 i 0049-175-128-62-48.

• Prodajem novu kuću u Lačarku Bela ruža, površine 140m2 na placu od 6 ari. Hitno. Tel: 063/321-255

• Prodajem kuću u Žarkovcima sa baštom površine od 160ari. Tel. 061/288-31-03.

• Prodajem dva jutra zemlje na Višnjacima u Velikim Radincima.Tel: 660-171

• Izdajem stan u centru Sremske Mitrovice učenicama, kablovska, internet, CG, 200m od Pedagoške akademije. Tel: 064/294-32-81.

• Prodajem trosoban stan 80m2, drugi sprat Dekanac 16/10. Tel: 022/621-761 i 063/190-42-02.

• Izdajem apartman za studente i učenike u strogom centru Sremske Mitrovice FULL namešten (dve sobe, kuhinja, kupatilo) Tel: 022/625-380 i 063/7793172

• Izdajem dvosoban nenamešten stan u naselju Orao, CG. Tel: 627-464

• Prodajem dvosoban u Mačvanskoj Mitrovici naselje Kolonija. Tel: 069/712-365 i 022/268-5-606

• Primam zaposlenu devojku ili studenkinju na stan, Novi Beograd. Tel: 011/2154-211

• Izdajem u Sremskoj Mitrovici u naselju Matije Hudi jednosoban konforan potpuno namešten stan, zvati od 18-20 časova. Tel: 621-322

• Izdajem nenamešten stan kod pijace sa CG. Tel: 063/534-261.

• Izdajem u centru super nov namešten stan 75m2, klima CG, parking, Kralja Petra . Tel: 064/419-80-93

• Izdajem kod bolnice super nov mamešten 40m2 u Sremskoj Mitrovici. Tel: 064/419-80-93 i 621-520.

• Prodajem više trosobnih stanova. Tel: 063/32-12-55.

• Prodajem kuće u Šašincima, Save Zdelara 38, druga kuća Svetozara Miletića 92a, 28 ari bašte i jutro zemlje.Zainteresovani doći lično na adresu Save Zdelara 38 Šašinci.

• Prodajem dvorišni stan polunamešten 48m2 u Sremskoj Mitrovici. Čukovac 6. Tel: 627-926 i 064/400-23-96.

• Prodajem dve njive od 8 i od 6 ari blizu sela u Kraljevcimapogodne za sve vrste voća i vinograda. Tel: 063/193-97-07.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

PRETPLATITE SE!!!

Godišnja pretplata 1.500,00 dinara

Svakog drugog petka na Vašu adresu

Novine za savremenu poljoprivredu

Nazovite smesta

615-200

POLJOPRIVREDNI PROIZVODI

- Prodajem Leskovacke dunje za rakiju. Tel: 065/999-78-68.
- Prodajem grozdje za vino i rakiju u vecim kolicinama, vrsimo i uslugu muljanja sa izbacivanjem peteljki. Cena po dogovoru, Vinarija Prekogacic 1890. Tel: 064/120-99-11.
- Prodajem prvoklasni lešnik u ljusci. Tel: 015/438-177.
- Prodajem karfilol. Otrprike ima oko 40 tona. Veoma dobrog kvaliteta. Tel: 063/860-01-89.
- Na prodaju brane kruške viljamovke i šljive čačanka rodna. Tel: 065/865-49-99.
- Na prodaju soja pogača, takođe vršim zamenu soje za pogacu, na 100kg soje, dobijate 82kg pogače. Tel: 066/644-17-25
- Polen 100% prirodan osusen prebran skupljan od vrbe do suncokreta. Tel: 060/745-28-55.
- Veća količina starog kukuruza. Tel:069/640-785.
- Neoljušteni lešnik, berba 2015. Tel:015/438-177.

• Beli paradajz 20 semenki. Sora koja jako brzo raste i sazreva a plodovi budu veličine težine od 250gr do 750gr. Tel:061/146-30-36.

• Leskovacke dunje. Tel:065/999-78-68.

• Prodajem toplo ceđeno sojino ulje. Tel:061/194-49-42.

• Svež plod aronije, prva klasa, berba 2014, 350 din/kg. Na veće količine dogovor. Tel:062/966-55-35.

• Zeleni pasulj, rod 2015, ručno prebran. Tel:064/670-16-99.

• Zeleni pasulj. Tel:065/832-09-29.

• Prodajem grozdje za vino i rakiju u vecim kolicinama, vrsimo i uslugu muljanja sa izbacivanjem peteljki. Cena po dogovoru, Beocin. Tel:064/120-99-11.

• Leskovačke dunje za rakiju, cena 45 dinara. Tel:065/999-78-68.

• Prodajem lukovice belog narcisa. Tel:062/209-496.

• U ljusci ili očišćeni. Cena u ljusci 300 dinara kilogram a očišćeni 1000 dinara. Tel:064/233-83-22.

• Dunje leskovačke, oko 1.5 tona. Zdrava odlična za rakiju. Sremska Mitrovica cena 50 dinara. Tel:064/276-19-82.

• Bukovače - šitake: Prodajem zasejane džakove, seme (micelijum) i sveže gljiva. Uputstvo za proizvodnju dajem besplatno. Tel:021/461-247 I 064/247-05-70.

• Prodajemo izuzetno kvalitetne sadnice lešnika. Cena jednogodišnjih sadnica 2,5 evra po komadu, dvogodišnjih sadnica 4 evra po komadu, trogodišnjih sadnica 6 evra po komadu. Konditorske sorte, sadnice vode poreklo od sertifikovanih sadnica. Tel:063/892-50-30.

• Beli paradajz 20 semenki, odlična i veoma retka sorta koja daje bele i krupne plodove. Tel:061/146-30-36.

• Prodajem domaću rakiju šljivovicu, povoljno. Tel: 661-312 i 069/388-83-99.

• Domaći zeleni pasulj. Tel:064/462-93-45.

• Veća količina starog kukuruza. Tel:069/640-785.

Prodajem toplo ceđeno sojino ulje. Tel:061/194-49-42.

USLUGE, POSLOVI

• Potreban radnik ili radnica u Ronilačkom klubu kao konobar, plata mesečna, radno vreme 7 sati, 5 dana u nedelji. Tel:065/306-48-11.

• Kosim travu, šišam živu ogradu održavam dvorišta brzo, kvalitetno i povoljno. Tel:063/775-75-49.

• Potreban radnik za rad na poljoprivrednom imanju. Ozbiljan, da nije krivično kažnjavan i da zna rukovati sa poljoprivrednim mašinama. Takođe potrebna i slobodna žena. Besplatan stan i hrana. Plata po dogovoru. Tel: 065/300-39-57.

• Potreban knjigovodna obavezno rano iskustvo i stručni sertifikat. Poslati CV na draganasm@mirnovec.rs.

• Vodoinstalaterski radovi, kvalitetno i povoljno. Tel: 064/22-42-197.

• Vršim uslužne selidbe kombijem, kako u zemlji tako i u inostranstvu. Braca. Tel: 065/631-11-22.

• Prodajem trpezarijski sto sa šest stolica. Tel: 063/852-60-21.

• Ozbiljna žena bez obaveza čuvala bi decu ili pomagala starijim osobama. Tel: 062/837-81-45.

• Radim sve fizičke poslove. Tel: 630-398 i 064/217-80-72

• Potreban vozač C i E kategorije za vožnju šlepera, domaći transport. Tel: 065/955-50-59

• Pekari u Sremskoj Mitrovici potreban buregdžija. Tel: 022/611-093 i 064/328-12-34.

• Vršim selidbu u zemlji i inostranstvu kombijem Tel: 065/631-11-22

• Uslužno molerski radovi/krečenje, gletovanje, izolacija. Popust za penzionere 30%. Tel: 022/613-245 i 061/681-62-32.

• Slikam portrete u svim tehnikama (olovka, pastel, ulje) prodajem slike (ulja na platnu, akvareli i druge tehnike). Tel: 062/971-37-52.

SREMSKA POLJOPRIVREDA

• Sa "Sremskom poljoprivredom" na sremskim poljima, farmama i vašim gazdinstvima

• „Sremska poljoprivreda" svakog drugog petka na kioscima i u pretplati na vašu adresu

• Kako da unapredite sopstveni agrobiznis – kako do boljih prinosa na vašim poljima, kako do profitabilnog uzgoja na vašim farmama...

• Dragoceni saveti eminentnih stručnjaka, samo u vašoj „Sremskoj poljoprivredi"

SREMSKA POLJOPRIVREDA

MARKETING
Tel/fax 022/610-496
Mob:063/8526-021
E-mail:poljoprivreda@sremskenovine.co.rs

DOMAĆE ŽIVOTINJE

• Na prodaju umatičen Sarolej ovan star 4,5 godine ekstra za priplod, klanje. Tel: 064/015-50-83.

• Prodajem visoko sjarene koze, mešane rase. Cena je 60 evra po grlu. Zvati posle 20h. Tel: 022/552-357.

• Ovan star nepune dve god da papirima rase Texel. Tel:063/108-29-00.

• 6 koza starosti 1-3 godine. Cena po dogovoru ili zamena za prasice, suprasne krmače i jaganjce. Tel:062/240-106.

• Alpina koze,35 komada, seliktirano stado,200 Eura po komadu. Molim novopečene kozare da me zaobiđu glupim pitanjima. Tel:063/753-52-00.

• Povoljno, prasad za dalji tov, težine 22-25kg, cena 230din/kg. Takođe prodajem sojinu pogaču pogodnu za ishranu svih kategorija svinja, cena 60din/kg, vršim i fizičku zamenu soje za pogaču, 100kg soje- 82kg pogače. Tel:066/644-17-25.

• Živina Italijanke 1 petao star 6 meseci, 1 koka 5 i 3 koke 4 meseca. Cena po komadu je 800 dinara, ne rasparujem. Tel:064/128-10-72.

VOĐENJE KNJIGOVODSTVA POLJOPRIVREDNIM GAZDINSTVIMA

KNJIGOVODSTVENA AGENCIJA "KURIR-2"

Trg Vojvođanskih brigada BB
Sremska Mitrovica, Tel: 063/404-950

• Patuljaste koze, 2 mlade ženke. Indjija. Umiljate i skromne. 40 EUR komad. Tel:064/198-76-15.

• Na prodaju 4 mužjaka pauna starih 2 godine. Sve informacije na 064/281-12-12 i 064/371-73-90.

• Žensko ome staro 10 meseci. Ome uhranjeno lepo veliko. Tel:062/162-47-71.

• Tovne čurke 450 din/kg. Tel:062/205-508.

• Nerast rase landraš starosti 2 godine. Težine 250kg, sa pedigroom. Poreklo farma Bečej. Tel:063/805-59-36.

• 40 komada prasića težine do 25 kilograma, Višnjicevo. Tel:062/800-46-29.

• Priplodne nazimice u jorkšir, uzrasta od 35-90 kg. Izuzetne, povoljno bez papira! Tel:063/411-104.

• Hajkom i panon beli. Mladi od jednog meseca i odrasle ženke spremne za parenje stare oko 5,5, meseci. Cena je 500 dinara po mesecu starosti. Tel:064/128-10-72.

• Leghorn Petao star 6 meseci. Tel:064/128-10-72.

• Poni šarena kobila, stara 5 godina, visoka 90 cm, ispravna, mirna. Tel:066/461-734.

• Koza i dva muška jareta. Tel:065/470-16-52.

• Visokosteone junice, rase holstajn, umatičene, 6 komada. Tel:063/873-65-04.

• Jarac star godinu dana. Mešanac je, bez rogova. Tel:015/778-65-68.

• Suprasne i nesuprasne nazimice, umatičene i neumatičene, čista rasa veliki jorkšir, nerasta 10 meseci, tri mlada nerasta stara 4 meseca. Tel:060/015-00-97.

• 10 kom prasića težine oko 20 kg. Tel:064/261-17-57.

• Alpski muški jarići stari 5 meseci, teški 25-30kg, cena 60 evra, sva 4 u kompletu 200 evra. Dva ženska alpska jareta stara 5 meseci težine od 25 do 30 kg, cena za jedno 100evra, oba zajedno 170 evra, svih 6 zajedno 350 evra. Tel:062/745-499.

• Prodajem kravu crno beli holštajn, steona. Tel: 069/668-206.

• Prodajem 20 jarića stare mesec dana. Tel: 064/123-96-41.

• Prodajem tri krave umatičene friške muzare idu u pašu, Susek. Tel: 021/878-025.

• Prodajem 13 koza starosti od 1-3 godine daju do 3 litre mleka. Tel: 064/123-96-41.

• Farma prodaje 6 steonih umatičenih junica simentalke moguća korekcija cene ukoliko se uzima više komada. Tel:065/271-37-78.

• Prodajem 3 odnegovane i mlečne alpino koze, starosti 1 godinu i 2 godine. Tel:064/164-92-56.

• Prodajem 6 koza starosti 1-3 godine. Cena po dogovoru ili zamena za prasice, suprasne krmače i jaganjce. Tel:062/240-106.

• Saseks koke starosti 4 meseca i prepelice stare 4 nedelje. Imamo i maldih Brakel koka stare 3,5 meseca. Tel:063/108-68-12.

PLASTENICI, STAKLENICI

• Plastenik korišćen 3 sezone, komplet sa mrežom za zasenu, u jako dobrom stanju. Tel:065/377-71-09.

• Izrada plastenika po vašoj želji ili standardno po našim merama. Garantujemo da smo najpovoljniji jer cevi za izradu dobijamo direktno iz fabrike. Kvalitetno i povoljno. Za sve informacije, pitanja koja imate pozovite. Uzorke plastenika možete pogledati u Temerinu. Tel:063/528-231.

PČELARSTVO

• Prodajem med repica, bagrem, lipa/livada, lipa/suncokret...cena dogovor. Željko. Tel: 069/319-59-50.

• Prodajem ramove za lr i db košnice od lipe. Cena 30din/kom na količine preko 1000 komada korekcija cene. Tel: 064/372-13-15.

• Na prodaju LR košnica: Krov pokriven aluminom - 5 EUR. Hranilica - 6 EUR. Nastavak - 6 EUR. Antivarozna podnjača- 6 EUR. Košnice su izgrađene od čamovog drveta prve klase. Mogućnost farbanja na vodenoj bazi, farbanje po košnici 10 EUR. Kosnice su bez ramova. Tel: 063/547-200.

• Nove hrastove podnjace sa duplom zicom. Odgovaraju LR i Farar nastavcima od po 10 nastavaka. Tel: 064/836-26-34.

KUĆNI LJUBIMCI

• Na prodaju Hajkom kunići različitih uzrasta od mesec dana pa do skotnih zenki. Cena je 400 dinara po mesecu starosti. Tel: 063/564-166.

• Na prodaju nemački ovčar star 2 godine mužjak, vrlo povoljno, po dogovoru. Tel: 064/987-28-14.

• Ovnoliki i hajkom kunići, 500 dinara. Tel: 064/293-46-15.

• Hajkom i panon beli kunići, 400 dinara. Tel: 062/221-898.

• Na prodaju nemački ovčar star 2 godine mužjak, vrlo povoljno. Tel: 064/987-28-14.

• Prodajem hajkom kunice na veliko i malo svih uzrasta, od mesec dana pa do skotnih zenki. Prodajem i meso kunica po dogovoru. Cena 500 dinara po mesecu starosti. Tel: 063/564-166.

• Hajkom i panon beli kunići. Cena po mesecu starosti 500 dinara, ima od 1, 2 i 4 meseca. Tel: 064/128-10-72.

• Na prodaju 4 mužjaka pauna starih 2 godine. Tel:064/281-12-12 i 064/371-73-90.

• Prodajem odrasle japanske guske. Tel:022/325-232.

• Poklanjam mačku i mačiće sijamskog porekla. Tel: 641-193 i 062/641-193.

MOTORNA VOZILA

• Kupujem registrovanu auto prikolicu 2h130 do 300 evra. Tel: 063/50-94-93.

• Prodajem vozila Zastavu 101, 2003. godište, Golf 2, 1989. godište i Ford eskort, 1996. godište. Tel: 061/635-05-18.

• Kupujem registrovanu auto prikolicu 2h130 do 300 evra. Tel: 063/509-493.

• Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32

• Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21

OSIGURAJTE VAŠE USEVE I PLODOVE u kompaniji sa tradicijom dugom 200 godina! Tel: 064/4615-799

• Prodajem Jugo 55 godina proizvodnje 1991 u super stanju, nove gume. Tel: 061/635-05-18.

• Prodajem Fiat Panda 2002 godište, u odličnom stanju. Tel: 069/133-21-32.

• Prodajem ladu limuzinu 1300 ispravna, cena 200 evra. Tel:022/553-570 i 060/553-35-70.

• Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32.

• Prodajem Zastavu 101 godina proizvodnje 2004, registrovana, može zamena. Tel: 069/625-379.

• Prodajem Fiat Punto godina proizvodnje 2000, 1,7 dizel, može zamena. Tel: 069/133-21-32.

• Prodajem ladu limuzinu 1300 ispravna, cena 200 evra. Tel:022/553-570 i 060/553-35-70.

• Kupujem automobile ispravne, neispravne havarisane do 2.000 evra. Tel: 069/133-21-32. • Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21.

• Prodajem Zastavu 101 godina proizvodnje 2004, registrovana. Tel: 069/625-379

• Prodajem Fiat Kroma 2005. godište 1900 kubika, 150 KS, automatik u odličnom stanju. Tel: 063/852-60-21.

• Prodajem Opel Astu 2.0 registrovana u odličnom stanju. Tel: 063/562-884.

• Prodajem Euro kuku za Astru G. Tel: 060/661-21-81.

• Prodajem zastavu yugo skala pikap, 2003. godište. Očuvan. Indjija. Tel:022/551-290.

• Prodajem fiću, 1985. godište objavljen. Tel: 670-711.

RAZNO

• Prodajem TA peć. Tel:064/346-91-63.

• Prodajem hidraulicne pumpe za Rakovicu 65,leve,desne... Odlican kvalitet po izuzetnoj cenil Tel: 064/219-60-04.

• Na prodaju Paulovnjija elongata sadnice 84 komada u plasticnom kontejneru, ugovaranje za sezonu (maj,jun,jul 2016 godine ovogodišnje sve prodate i ovom prilikom se zahvaljujem mojim zadovoljnim kupcima.Isporuke najmanje 1 kontejner od 84 sadnice po ceni od 2400 dinara maj, jun, jul 2016,rezerviseite na vreme,ogranicen broj sadnica.Sadnice su adaptirane na nase uslove jer imam drvo koje daje sveže seme svake godine i tradicionalnom metodom se radi,nista g.m.o niti razmnnozavanje tkivom (in.vitro). Tel: 061/146-30-36.

• Blatobrani IMT 539 za kabinu orašje visina 60 cm dužina 85 cm. Tel: 060/545-75-56.

• Prodajem mašinu za sitnjenje grana (posle rezidbe) sa pogonom na kardn. Mašina sitni granje na parčiće od 4-5cm. Korišćena je jednu sezonu. Ispravna je i prodaje se u viđenom stanju. Nalazi se na imanju 5km od Šapca i može da se pogleda. Tel: 063/228-622.

• Prodajem sadnice lipe, breze, hrasta, jasena, javora, malina, kupina, crnog bora. Cena po dogovoru. Povoljno!!! Tel: 066/888-77-83.

• Kavez za koke nosilje, sa hranilicama i pojilicama, veoma povoljno. Može za 10, 20, 30... koka, lako sklopivi, a zauzimaju malo prostora. Kontakt tel: 064/37-27-852.

• Prodajem plastične rezervoare-bazene, u dve dimenzije 5x2 metra od 10.000 litara i 2x2 metra od 4.000 litara, dubina bazena je 1.2 metra. Materijal izrade je stakloplastika. U gornjem delu su potpuno otvoreni. Tel: 064/115-36-05

• Na prodaju stočne vage: 1000kg-200x100cm za bikove, 500kg- 150x75cm za sitnu stoku prasce ovce, 800kg- 200cmx100 cm mesto za teret sa ogradom za sitnu stoku. Decimalne vage od 200kg i 300kg. Vage za berbu duvana 300 kg da se duvan uvek osusi ravnomerno. Tel: 022/461-662.

• Prodajem trimer u odlicnom stanju. Veliki model od 2ks i 32cc. Kompresija odlicna, glava potpuno nova italijanska. • Veoma lagan i brz trimer. Jonsered je sastavni deo husqvarne koja po kvalitetu prevazilazi cak i stihl. Tel: 061/171-50-38.

• Prodajem detelinu. Detelina je 2015.g lagerovana na staji, cena 30 din/kg ukupno 5000 kg. Tel: 063/736-69-29.

• Prodajem 15 vojničkih metalnih kanti, ispravnih, da bi bile vizualno lepše potrebno farbanje. Cena je za sve zajedno. Komad 1000 din. Tel: 063/557-477.

• Prodajem hrastova burad od 500 l, 490 l, 512 l na prodaju, korisena za vino. Tel: 064/198-76-15

• Automatska pojilica sa ugradjenim plovkom. Za sve vrste zivotinja. Tel: 064/059-56-63.

• Na prodaju Atika Bio Plus 2450 Sekač za grane. Mašina je nekorisćena, samo je isprobana dali radi kad je kupljena u Nemačkoj. Teška je, motor je jačine 2400 W. Može da samelje sve vrste grana, različitih debljina. Tel: 064/331-49-33.

• Prodajem krunjač/prekrupač Lifam u maltene novom stanju. Tel: 064/573-04-47.

• Prodajem žardinjere od biber crepa. Rustičan izgled. Velika žardinjera visine 38cm, dimenzije u gornjoj zoni 35 x 35cm. Unutrašnja zapremina oko 9 litara. 3.200,00 dinara. Mala žardinjera visina 28cm, dimenzije u gornjoj zoni oko 28 x 31cm. Unutrašnja zapremina oko 5.5 litara. 2.500 dinara. Žardinjere su ručni rad. Tel: 065/955-84-66.

• Proizvodnja, prodaja i ugradnja vrhunskog tepih travnjaka uz mogućnost pripreme grube i fine nivelacije, izrada fontana, alpinetuma, zalivnog sistema, sadni materijal. Tel: 063/535-320.

• Prodajem ekstruder za sojin griz kapaciteta 70-80 kg/h motor 7,5kw. Tel: 064/144-15-94.

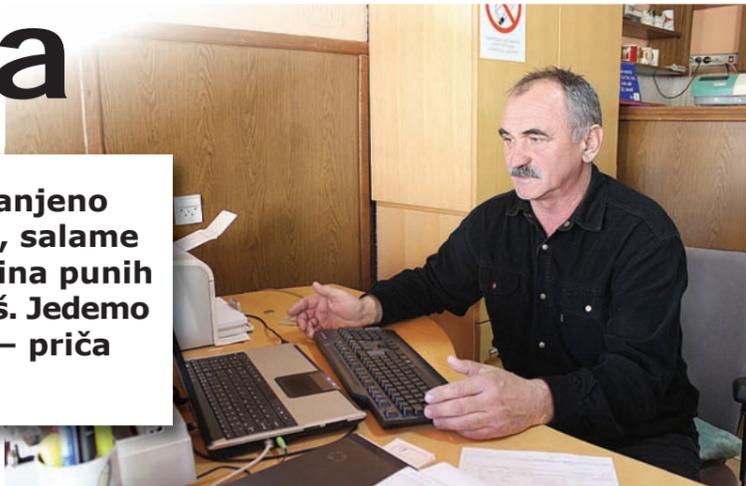
• Prodajem rashladni split uređaj H.121-8.1X/BT Alfa Laval sa svim komponentama, temeratura rashladivanja do - 4 stepena, pogodna za voće i povrće. Cena po dogovoru. Tel: 064/210-62-11.

• Prodajem čerupače za pilice. Čerupači su od pocinkovanog lima 1mm (bure i dno) ojačani. Nije farban tako da nema opasnosti od tragova farbe na mesu. Cena bez elektro motora je 100 EUR cena sa monofaznim el.motorom je 170 EUR. Gume za čerupač ekstra kvalitet garantovana dugotrajnost cena 45 din/kom. Tel: 063/151-41-61.

SREMSKA MITROVICA • MILOŠ RADOSAVLJEVIĆ MUŠOKI, GAJI SVINJE BEZ HEMIJE

Zdrava hrana sa Mušokijevog salaša

- U mojoj kući je zabranjeno konzumiranje paštete, salame i kojekakvih prerađevina punih hemije i ko zna čega još. Jedemo samo naše proizvode – priča nam Miloš

Miloš Radosavljević Mušoki

Alarmantna upozorenja Svetske zdravstvene organizacije o malte ne po život opasnom crvenom mesu uzburkale su ovih dana našu javnost. Žestoko se tim povodom najedno Miloš Radosavljević Mušoki, vlasnik agencije za registraciju vozila iz Sremske Mitrovice i rešio da navedenoj i vidno uznemirenoj javnosti objasni da u ovom slučaju postoji i druga strana

medalje i da nije sve tako crno, odnosno crveno.

Mušoki je po struci automehaničar, ali je, kako naglašava, seosko dete poreklom iz pitoresknog fruškogorskog sela Grgurevci. Zato se iz čistog hobija i ljubavi već čitavu deceniju intenzivno bavi uzgojem

svinja na salašu nedaleko od grada, ali na pristojnoj udaljenosti od gradske vreve i smogom zagađenog vazduha. Ima stotinak raznoraznih svinja - prasica, nazimadi, krmača i to u svim za svinje poznatim bojama - belih, crnih, šarenih, i drugih. Ali, Mušoki ne spada u kategoriju savremenih farmjera koji na svako malo štancuju svinje u celo ili u poltkama. U njegovom načinu uzgoja svinja ne postoje raznorazni premiksi, vitamini i sveprisutna moderna hemija za brzi tov.

Veterinari na mom salašu nemaju šta da traže, izuzev kad se infuju svinje. Specifičnim genetskim eksperimentima, odnosno ukrštanjem raznih rasa dobio sam izuzetno zdrave svinje koje hranim na tradicionalan način. Dakle, kukuruz, žito, suncokretova sačma, stari hleb... Što se tiče upozorenja Svetske zdravstvene organizacije o štetnosti crvenog mesa u ljudskoj ishrani i uticaju na razvoj kancera, uz dužno poštovanje za aktuelna naučna istraživanja, mogu da kažem da svinjetina koju

ja proizvedem spada u sto posto zdravu hranu i spreman sam da je analiziraju u bilo kojoj laboratoriji na svetu. Inače, u mojoj kući je zabranjeno konzumiranje paštete, salame i kojekakvih prerađevina punih hemije i ko zna čega još. Jedemo samo naše proizvode – priča nam Miloš.

Gajio je Mušoki svojevremeno i mangle i, kako kaže, lepo sarađivao sa upravnikom Bare Zasavice Simićem, ali ipak se opredelio za sopstvenu genetiku i za današnja vremena neobičajen uzgoj svinja koji zahteva mnogo više vremena od savremenog tova sverprisutnog na našim prostorima. Planira da uskoro na svom salašu ubaci i koju ovcu i kozu pa tako proširi asortiman i obogati sopstvenu i trpezu potencijalnih kupaca njegovih proizvoda.

Ipak da sve ne bude ovako idilčno potrudite se aktuelne okolnosti u društvu, pa tako i u domenu poljoprivrede, u Mušokijevom slučaju stočarstva.

Ne mogu da shvatim gospodu ministarku poljoprivrede, ali istoj meri i njene prethodnike, kako država nije u stanju da popravi ovakvu situaciju. Jer, apsurdna je situacija da proizvodna cena svinja po svim parametrima danas iznosi oko 1,30 evra, a da su na tržištu oko jednog evra. S druge strane, nekontrolisano uvozimo meso od koje kuda po ceni od pola evra za kilogram-pa kakvog je to meso kvaliteta i čime hranim svoju decu. Mislite o tome - poruka je Miloša Radosavljevića Mušokija.

Zabeležio: Zlatko Zrilić
Fotografije: Slobodan Nikšić

SALAŠ NOĆAJSKI • DRAGAN DOSTANIĆ NAPRAVIO PLANTAŽU ŠIPURKA

Tržišno, a ne tradicionalno

Na dva hektara šipurka prihod kao sa 50 hektara pšenice - Uzgoj šipurka ne zahteva veliko angažovanje i ulaganje. Sadnice brzo napreduju, za dve godine daju plod, a posle seče za berbu iz panja brzo se bokore

Inženjer poljoprivrede iz Salaša Noćajskog Dragan Dostanić (48), na plantaži šipka od dva hektara, proizvodi u proseku godišnje deset tona ukusnih plodova za spravljanje pekmeza i ostalih poslastica. Ima i komplet liniju za hladno ceđenje soka iz šipurka. I ne samo to. Dragan ima obezbeđeno tržište da zasadi još dva hektara pod šipkom, plus da proširi rasad sadnica i da na njegovoj plantaži nekoliko radnika dobije stalni posao. On radi na proizvodnji, a supruga Ilijana vodi brigu o tržištu.

Kao stručnjak u poljoprivredi mislim da isuviše proizvodimo nek hrane koja nam ne donosi neku zaradu, a imamo je za naše potrebe. Zato bi mogli i u ravničarskim područjima da se okrenemo proizvodima od koji bi imali višestruku korist vlasnici imanja, a i nezaposlene. Ja sam uzeo primer proizvodnje pšenice na mom

imanju. Na hektaru hlebnog zrna meni ostane jedva sto evra čistog prihoda. Zato sam odlučio da posejem pšenice samo onoliko koliko je potrebno meni za moju porodicu, a sve ostalo će da zasadi šipurak ili neko drugo profitabilno voće. Imam dva hektara plantaže šipurka i to godišnje donosi prihod kao sa 50 hektara pšenice – priča Dragan.

Slično je i sa kukuruzom ili bilo kojom drugom ratarskom kulturom. Ljudi ulože mnogo, a dobit minimalna ili su počesto u minusu na ratarstvu.

Za ovo što ja radim nezasićeno tržište postoji. I dugo će još postojati. Zato mora se razmišljati tržišno, a ne tradicionalno ako želimo da izvučemo maksimum sa naše plodne zemlje. Tako ujedno mislimo i na one koji nemaju posao da ga na bilo koji način dobiju – ističe Dragan Dostanić.

Zadovoljan: Dragan Dostanić

Uzgoj šipurka ne zahteva veliko angažovanje i ulaganje. Sadnice brzo napreduju, za dve godine daju plod, a posle seče za berbu iz panja brzo se bokore. Ne velikih smetnji od suše i preteranog neveremna. Veoma su otporne na razne bolesti.

M. Filipović

